

Чаноб ва хонум Бэ, чунон ки ба роҳиб
Эрик Фолй нақл карда шуд

НАСЛҶОИ ИМОН

Ҷикояи он, ки чӣ гуна як оила аз Кореяи
Шимолӣ дар тӯли зиёда аз панҷоҳ сол дар
як миллати душмани масеҳӣ дар таърихи
башарият вазифаи бузургро иҷро кардааст

НАСЛҲОИ ИМОН

Ҳикояи он, ки чӣ гуна як оила аз
Кореяи Шимолӣ дар тӯли зиёда аз
панҷоҳ сол дар як миллати душмани
масехӣ дар таърихи башарият вазифаи
бузургро иҷро кардааст

Чаноб ва хонум Бэ, чунон ки ба роҳиб
Эрик Фоли нақл карда шуд

Наслҳои имон

© 2024 Эрик Фолӣ

Originally published in English under the title:

These are the Generations

by W Publishing, Colorado Springs, CO

© 2012 Eric Foley.

All Rights Reserved.

Ҳуқуқи муаллифӣ ҳифз карда шудааст. Истифода ва нусхабардории маводи нашриявӣ бе иҷозати хаттӣ ношир манъ аст, ба истиснои иқтибосҳои кӯтоҳ дар мақолаҳои танқидӣ ва тафсирий.

Иқтибосҳои Китоби Муқаддас аз тарҷумай тоҷикии TjkBBL оварда шудаанд, агар тарҷумай дигар нишон дода нашуда бошад.

Китоб аз ҳисоби хайрияҳои масеҳиён офарида шудааст ва барои фурӯш муқаррар нашудааст.

Идеяҳо ва нуқтаҳои назари гурезаҳои Кореяи Шимолӣ, ки дар ин китоб оварда шудаанд, на ҳамеша ақидаҳои «Садои риёзаткашон»-ро инъикос мекунанд. Бо вуҷуди ин, мо зарур ҳисобидем, ки нуқтаи назари сокинони Кореяи Шимолӣро, чунон ки ҳаст, ба хонанда расонем.

Барои маълумоти бештар дар бораи «Садои риёзаткашон» ва захираҳои мо, ки бюллетени дуоии моро дар бар мегиранд, ба сомонаи www.vom-ru.org дароед.

Шумо ҳамчунин ба маводҳои ҷопӣ ва рақамии мо бо адреси info@vom-ru.org обуна шуда метавонед.

Дар бораи «Садои риёзаткашон»

Дар Луко 9:23 Худованд Исо мегӯяд: «Агар касе хоҳад аз акиби Ман биёяд, бояд хештанро инкор кунад ва салиби худро бардошта, Маро пайравӣ намояд». Ин барои масеҳиёне ки бо роҳи дунявӣ қадам мезананд, ғамангез ва ташвишвар садо дода метавонад. Чунин масеҳиён аксар вақт ба онҳое ки барои имонашон азоб мекашанд, дилсӯзӣ мекунанд. Онҳо ба зиндагии пур аз шукуфой, бе дард барои худ ва дигарон умед доранд.

Бо вучуди ин, «абри бузурги шоҳидон» вучуд дорад (Ибр.12:1), ки роҳи бехтарро медонад. Инҳо мардону занон аз гӯшаву канори ҷаҳон ва аз кишвари худамон, ҳам аз замони гузашта, ҳам ҳамзамонони мо ҳастанд, ки ҳаёташонро дар як лаҳза ба Худованд медиҳанд ва ё дар давоми солҳои зиёд муҳаббати фидокоронаи Ӯро нишон медиҳанд. Онҳо ба мо меомӯзонанд, ки муҳаббати Худо ба ҳама гуна дарди инсонӣ арзанда аст ва ин муҳаббатро ҳеч як қувва дар рӯи замин боздошта наметавонад, аз ҷумла марг. Роҳи онҳо ягона роҳ ба сӯи шодии амиқ ва абадӣ аст. Ин ҳаёти муқаррарии масеҳӣ аст.

«Садои риёзаткашон» мақсад дорад ба бародарону хоҳарон дар тамоми ҷаҳон ёри расонад, ки ин роҳро дар ёд дошта бошанд, ва яққоя бо ин роҳ рафтано омӯзанд. Мо ин корро ба воситаи гӯш қардани овози Исо, ва овози риёзаткашони масеҳӣ ва масеҳиёни таъқибшавандаи ҳозира дар саросари ҷаҳон, ки бо вучуди ҳар гуна мушқилот Ӯро пайравӣ мекунанд, ба ҷо меоварем. Мо бо касоне ки барои Масеҳ азоб мекашанд, на аз боиси дилсӯзӣ, ҳамдардӣ ё хоҳиши ҳалос қардани онҳо, балки аз боиси боварӣ ба он ҳамкорӣ ва мушоракат мекунем, ки муҳаббати фидокоронаи Масеҳ бузурғтарин ганҷест, ки одамон аз Худо ба даст оварда ва дар ҳаёти худ нишон дода метавонанд.

«Садои риёзаткашон»-ро соли 1967 шубон Ричард Вурмбранд, ки барои имон ба Исои Масеҳ дар Руминия коммунистӣ ҷордаҳ сол дар ҳабсхона буд, таъсис намудааст. Ҳамсараш Сабина се солро дар лагерҳои меҳнатии маҷбури гузарондааст. Дар соли 1965 Ричард ва оилаи ӯ аз Руминия ба ивази пул озод карда шуданд, ва онҳо як шабакаи умумиҷаҳонии миссияхоро таъсис доданд, ки то ҳозир ба Бадани таъқибшавандаи Масеҳ хизмат мекунанд.

Пешгуфтор

Ҳангоме ки ману занам дар конфронсо ва семинарҳои гуногун дар бораи Кореяи Шимолӣ гуфтугӯ мекунем, одамон мепурсанд: «Мо барои масеҳиёни Кореяи Шимолӣ чӣ тавр бояд дуо гӯем?» Аз ҳамин сабаб мо қарор додем, ки инро ба як гурӯҳ бародарону хоҳарон аз калисои пинҳонии Кореяи Шимолӣ пурсем. Онҳо гуфтанд: «Шумо барои мо дуо мегӯед?! Махз мо барои шумо дуо мегӯем!»

Мо ҳайрон шуда, аз имондорони пинҳонӣ пурсидем, ки чаро онҳо дар ҳаққи мо дуо мегӯянд. Онҳо ҷавоб доданд: «Зеро дар Ғарб масеҳиён сарват, озодӣ ва қудрат доранд. Ва бисёри онҳо намедонанд, ки ин чӣ гуна аст, ҳангоме, ки ягона чизе ки шумо дар зиндагӣ доред, танҳо Худост».

Қиссаи ҷаноб ва хонум Бэ далели он аст, ки масеҳиёни Кореяи Шимолӣ дар ҷустуҷӯи дилсӯзӣ нестанд ва озодиро аз ҳама бештар намуноҳанд. Онҳо дар ягона ҷамъият дар таърихи инсоният, ки ҳамчун таҳрифи барқасди масеҳият сохта шудааст, доимо дар зерӣ таҳдиди марг буда, Подшоҳии Худоро меҷӯянд ва хоҳони он ҳастанд.

Шояд барои мо аҷиб метобад, ки ҳукумати Кореяи Шимолӣ ин қадар кӯшишҳои зиёд ба харҷ медиҳад, то аз масеҳиён халос шавад. Охир, аз афти қор, он ба ғайр аз масеҳият аз ҳеҷ чизе дигаре наметарсад. Ин кишвар аз ҷиҳати артиш, ки зиёда аз 1,1 миллион сарбозонро дар бар мегирад, дар ҷаҳон дар ҷои чорум аст¹. Онҳо дар ҷаҳон сершумортарин контингенти қувваҳои таъ-

---

¹ International Institute for Strategic Studies; Hackett, James (ed.) (3 February 2010). *The Military Balance 2010*. London: Routledge, 411-413.

йиноти махсус доранд² — ҳатто бештар аз Иёлотҳои Муттаҳида ва Хитой. Санксияҳои иқтисодӣ дар асл раванди пешрафти иқтисодии кишварро суст намекунанд, зеро 80 фоизи иқтисодиёт ба қисми ғайрирасмӣ тааллуқ дорад³. Онҳо бо шустушӯи пул ва қочоқи маводи нашъаовар соле як миллиард доллар ба даст меоваранд⁴. Ва ин бе назардошти фоида аз савдои аслиха. Пас, чаро онҳо барои нобуд кардани масеҳиён ин қадар ҷидду ҷаҳд доранд?

Барои ҷавоб додан ба ин савол мо бояд аз стереотипе даст кашем, ки Кореяи Шимолӣ давлати атеистӣ аст. Ҳақиқат ин аст, ки ин бешубҳа аз ҳама диндортарин кишвар дар рӯи замин аст. Зидда аз ин, дини Кореяи Шимолӣ ба мо хеле шинос буда метавонад.

Дини Кореяи Шимолӣ (ҳукумат истилоҳи «идеология»-ро афзалтар меҳисобад) *чучхе* ном дорад, ки тарҷумаи «худтаъминкунӣ» ё «умед бастан ба қувваи худ» мебошад⁵. Ҳар ҳафта тамоми шаҳрвандони кишвар, бе истисно, дар биноҳои махсусе ҷамъ мешаванд, ки дар онҳо маҷлисҳо, «сессияҳои худтанқидкунӣ» баргузор мешаванд⁶. Дар *чучхе* ҳатто Ваҳдати Сегонаи худ ҳаст — Ким Ир Сен, зани ӯ ва писараш Ким Чен Ир⁷, ва ҷо-

---

² Defence Forum India, “*New Threat from N.Korea’s ‘Asymmetrical’ Warfare*,” April 29, 2010, <http://defenceforumindia.com/showthread.php?t=9887&page=1>.

³ “*The Underground Economy*,” January 8, 2011, <http://www.offshore-advisors.com/the-underground-economy.html>.

⁴ Bill Powell and Adam Zagorin, “*The Tony Soprano of North Korea*,” Time, July 12, 2007, <http://www.time.com/time/magazine/article/0,9171,1642898,00.html>.

⁵ “*Discussion of Why Juche Is Classified as a Major World Religion*,” April 23, 2005, <http://www.adherents.com/largecom/Juche.html>.

⁶ Andrei Lankov, *North of the DMZ: Essays on Daily Life in North Korea* (Jefferson, NC: McFarland & Company, 2007), 33-37. See also Kondgan Oh, “*North Korea: The Nadir of Freedom*,” Foreign Policy Research Institute, Ма у 2 0 0 7 , <http://www.fpri.org/footnotes/1216.200705.oh.northkorea.html>.

⁷ World Center for North Korea Missions, “*A Look at Christianity in North Korea*,” April 15, 2002, <http://www.crosswalk.com/1135128/>.

либи диққат он аст, ки парастииши Ким Чен Ир пас аз вафоти ӯ ва ба сари ҳокимият омадани Ким Чен Ён низ сушт нашудааст. Дар ин чамъомадҳои харҳафтаина сокинони Кореяи Шимолӣ аз маҷмӯаи шашсад суруди ситоишӣ сурудхоеро мехонанд, ки Ким Ир Сен ва Ким Чен Ирро ситоиш мекунад⁸. Ва дар соли 1998 Кореяи Шимолӣ кӯшиш кард мохвораеро ба мадор барорад, то сурудҳои *чуҷхеро* мунтазам дар тамоми ҷаҳон паҳн кунад, аммо боиси таассуфи онҳо буд, ки он ба замин афтод⁹.

Сокинони Кореяи Шимолӣ ба суратҳои дохилӣ сулолаи Ким, ки ҳатман дар ҳар хона дар ҷои ифтихорӣ овезон мебошанд, нигариста, бо эҳтирос дуо мегӯянд¹⁰. Аввалин аз ин сулола, Ким Ир Сен, дар соли 1994 вафот кард, аммо сокинони Кореяи Шимолӣ ҳоло ҳам ӯро президенти кишвар меноманд ва худро намирандаи Кореяи Шимолӣ меҳисобанд¹¹. Репортёри хитой боре аз донишҷӯи ҷавони Кореяи Шимолӣ пурсид:

«Оё вақти муайянеро, масалан, пеш аз хоб, барои Ким [Ир Сен] ҷудо мекунад? Оё бо ӯ муошират мекунад? Оё ӯ ба шумо ҷавоб медиҳад?»

«Ҳа», — ҷавоб дод донишҷӯ¹².

Дар мавриди Ким Чен Ир ривояте ҳаст, ки хангоме Ким Чен Ир дар миёнаи зимистон дар як хонаи хоксоронаи ҷӯбин

⁸ The Voice of the Martyrs, “*This Is Our Victory*,” October 2008, http://www.persecution.com/uploads/media/downloads/117_ThisIsOurVictory-October2008.pdf.

⁹ SatBytes, “*Did North Korea Launch a Satellite?*,” 2006, <http://www.spacetoday.org/Satellites/SatBytes/NoKoreaSat.html>

¹⁰ “*North Korea Religion*,” 2009, <http://www.northkoreanchristians.com/religion-north-korea.html>.

¹¹ “*North Korea Religion*,” 2009, <http://www.northkoreanchristians.com/religion-north-korea.html>.

¹² Michael Bristow, “*North Korea: Life in Cultural Isolation*,” BBC News Magazine, December 20, 2011, <http://www.bbc.co.uk/news/magazine-16243995>. See also Sunny Lee, “*God Forbid, Religion in North Korea?*,” Asia Times Online, May 12, 2007, <http://www.atimes.com/atimes/Korea/IE12Dg01.html>.

ба дунё омад, дар осмон ситорае пайдо шуд. Чунон ки яке аз хабарнигорон навиштааст: «Танҳо се нафар ситорашиносон бо шутурҳо камӣ мекунанд»¹³.

Агар *чучхе* ба шумо як тақлиди таҳрифшудаи масеҳиятро хотиррасон кунад, шумо тасаввур карда метавонед, ки чаро ҳукумати Кореяи Шимолӣ барои решакан кардани он ин қадар кӯшиш мекунад: дар ниҳоят, танҳо масеҳият метавонад нуқоби *чучхеро*, ки тақлиди қалбакии имони ҳақиқӣ аст, канда партояд. Аз ҳамин сабаб Кореяи Шимолӣ барои дар ҳудуди худ нест кардани ҳар як масеҳӣ кӯшишҳои зиёд мекунад.

Масеҳият ба Кореяи Шимолӣ пеш аз Кореяи Ҷанубӣ омад. Ва то соли 1941 тақрибан сесад ҳазор сокинони Кореяи Шимолӣ худро масеҳӣ меномиданд¹⁴. Аммо аввалин хуни масеҳӣ дар сарзамини Кореяи Шимолӣ на бо фармони Ким Ир Сен, балки бо фармони чопониҳо, ки аз соли 1910 то охири Ҷанги Дуюми Ҷаҳонӣ Кореяро ишғол карда буданд, рехта шуд. Аксари масеҳиёни Корея бо маслиҳати шубонҳои худ талаби истилогаронро дар хусуси ибодати ибодатгоҳҳои синтоии японӣ иҷро карданд. Аммо на ҳама калисоҳо ба маслиҳати онҳо пайравӣ карданд, ва онҳое ки зиддият мекарданд, бераҳмона таъқиб мешуданд. Баъзеҳо аз сарҳад ба шимолу шарқи Хитой гурехтанд, аммо пешравии империяи Япония ба ин минтақа маънои онро дошт, ки масеҳиёни кореягӣ дар он ҷо низ ба таъқибот дучор мешуданд.

Баъди аз Япония озод карда шудани Корея кишвар шартан ба минтақаҳои маъмурии шимолӣ ва ҷанубӣ тақсим карда шуд. Шимол дар доираи нуфузи Иттиҳоди Шӯравӣ буд. Масеҳиёне ки дар

---

¹³ Anne Penketh, “*God Is Dead. Long Live Kim Il Sung*,” The Independent (UK), September 17, 2004, <http://www.rickcross.com/reference/nkorea/nkorea27.html>.

¹⁴ Маълумот аз ин ҷо то охири боби зерин аз Сеул, ИМА гирифта шудааст, “*The History of the North Korean Underground Church*,” 2012, <http://www.seoulusa.org/mediafiles/2012-03-susa-knewsletter.pdf>.

минтақаи шимолӣ буданд, ба таъсири коммунистӣ дода шудан намехостанд, ва дар аввал шумораашон ба онҳо имкон меод, ки зиддият кунанд. Он гоҳ Ким Ир Сен фаҳмид, ки барои ҳукмрон гардидани коммунизм масеҳиятро нест кардан лозим аст.

Ҳукумат аввал бо мусодираи молу мулки масеҳиён дар асоси қонун дар бораи ислоҳоти замин дар соли 1946 ба калисо зарбаи иқтисодӣ зад. Дар соли 1949, вақте ки Шимол ба ҷанг тайёри меид, Ким Ир Сен фармон дод, ки ҳар касе ки дар ҷама гуна фаъолияти динӣ иштирок дошт, ҳаёс карда шавад. Ва боз ҳуни имондорон рехта шуд. Ҳазорҳо одамон, ки ҳикояҳои онҳо ҳоло мутаассифона гӯя шудаанд, бахри Масеҳ азоб кашиданд.

Пас аз ҷанг дар Кореяи Шимолӣ биноҳои калисоҳо ё тамоман вайрон карда мешуданд, ё ба марказҳои таҳқиқоти ҳаёт ва фаъолияти Ким Ир Сен табдил дода мешуданд. Масеҳиёне ки дар давоми ҷанг ба ҷануб нагурехтанд, зиддиинқилобӣ номида шуда, ё қатл карда мешуданд, ё дар лагерҳои меҳнатӣ ва концентратсионӣ маҳбус мешуданд. Дар соли 1959 ҳукумат маъракаи таблиғи адабиёти зиддимасеҳиро сар кард. «Чаро мо динро инкор мекунем?» яке аз китобҳои таблиғотӣ аст, ки дар он гуфта шуда буд:

«Дар се соли охир ҷангҳои Корея ва Кореяи Ҷанубӣ ба номи Худо барангехта шуданд ва аз ҷониби амрикоӣҳо роҳбарӣ карда шуданд, ки боиси кушторҳо, оташзаниҳо, ғоратгарӣҳо ва дигар амалҳои зиддиинсонӣ гардиданд. Ин далели он аст, ки дин сабаби ҷама гуна бадӣҳо аст».

Масеҳиёни Кореяи Шимолӣ дар ибтидои ҷанг ҳамчун суиқасдчиён дар баробари амрикоӣҳо айбдор карда шуда, дар давоми солҳои 1960-ум таъқиб карда мешуданд, қатл карда мешуданд, ва калисои расмӣ тамоман барҳам дода шуд. Масеҳиёни камшумори зиндамонда ба пинҳонкорӣ гузашта, кӯшиш мекарданд имони худро нигоҳдоранд.

Албатта, калисои пинҳонкор ягон созмон ё сохтори расмӣ надошт. Ҳар гуна робита бо дигар диндорон хатари марговар дошт.

Таълими шубонӣ имконнопазир гардид. Аксарияти масеҳиён маҷбур буданд дар хонаҳояшон танҳо бо иштироки аъзоёни наздик ва бовариноки оила парастии махфӣ гузаронанд. Онҳое ки пеш аз анҷоми ҷанги Корея ба Масеҳ имон оварда буданд ва таълим дида ё ақаллан як навъ омӯзиширо гузашта буданд, торафт калонсолтар мешуданд; синни миёнаи масеҳиён ба шастсола ва калонсолтар расид. Дар кишвар танҳо якчанд Китоби Муқаддас ва салибҳои вайроннашуда боқӣ монданд, аммо ҳатто онҳо дар ҳолати хароб буданд. Ба падарону модарон иҷозат намедоданд, ки ба фарзандонашон дар бораи Худо нақл кунанд, зеро дар мактаб муаллимон метавонистанд макқорона аз талабагон дар бораи имони аъзоёни оилашон огоҳ шаванд. Агар падару модари масеҳӣ пеш аз синни понздаҳсолагии фарзанд вафот карда бошанд, ӯ аксар вақт намедонист, ки падару модараш масеҳӣ буданд.

Дар ибтидои солҳои 1980-ум Ассотсиатсияи масеҳии Корея, ки аз ҷониби ҳукумат таъсис ёфта буд, калисои намоишӣ кушод, то меҳмонони хориҷиро бовар кунонад, ки имондорони кишвар озодона ба эътиқоди худ пайравӣ карда метавонанд. Дар рафти парастии бо диққат ба сахна гузоштани иттиҳодия гурӯҳи хурди актёрҳои махсус тайёр кардашуда аз «Суруднома»-и Калисои Пресвитерии Корея, ки дар миёнаҳои солҳои 30-ум таълиф шуда буд, сурудхоро меҳонданд. Ва дар соли 1984 коммунистони Кореяи Шимолӣ миқдори ками Китоби Муқаддас ва мадҳияҳои масеҳиро тарҷума ва ҷоп карданд. Дар соли 1988 соҳтмони бинои калисо ба охир расид, ва дар соли 1989 боз ду калисои намоишӣ — «Бонгсу» ва «Чулгол» кушода шуд, ки дар онҳо ҳангоми мавҷуд будани меҳмонон чорабиниҳои динӣ, аз қабили ҷашни Мавлуди Исо ва Песаҳ баргузор мешуданд¹⁵.

Аммо маҳз дар ҳамин давра фаъолияти ҳақиқии динӣ мушоҳида шуд, ки барои ҳукуматдорон ғайриҷашмдошт буд.

¹⁵ Park Hyun Min, "Believers at Pyongyang Bongsu Church are Members of Chosun Workers Party," Daily NK, June 8, 2007, <http://www.dailynk.com/english/read.php?catId=nk01600&num=2194>.

Тақрибан дар ҳамин вақт Хитой барои сокинони Кореяи Шимолӣ кушодатар шуд. Дар аввалҳои солҳои 1990-ум масеҳиёни кореягӣ, ки дар Хитой зиндагӣ мекарданд, бо илҳами башоратдиҳандагони Кореяи Ҷанубӣ ба Кореяи Шимолӣ рафтанд, то ки дар он ҷо Инчилро мавъиза кунанд. Он вақт хангоми «Сафари мушқил» — як давраи бесобиқаи гуруснагӣ дар миёнаҳои солҳои 1990-ум, садҳо ҳазор сокинони Кореяи Шимолӣ ба Хитой ва Русия гурехтанд, ва дар он ҷо дар натиҷаи мавъизаҳои миссионерҳои масеҳӣ ба Масеҳ имон оварданд. Бисёриҳо пайравони вафодори Ё шуданд, ва баъд бо нияти дубора сар кардани фаъолияти калисо ба Кореяи Шимолӣ баргаштанд.

Шумораи масеҳиёни пинҳонкор босуръат афзоиш меёфт, ва дар баробари он шумораи риёзаткашон барои имон зиёд мешуд. Пас аз бозгаштан ба ватан ин навимонро бо айбномаи ҷосусӣ ҳаёс карданд. Дар аввал Раёсати мубориза бо ғасадкорӣ ва таъмини покҷидонӣ шахсони алоҳидаро дар асоси хабардиҳии ҳамсоҷа, ки аз тарси ҳукумат ин корро мекарданд, тафтишот мегузаронд. Ва пас аз тафтишот масеҳиён ё дар назди омма қатл карда мешуданд ё ба лагерҳои консентратсионӣ фиристода мешуданд.

Ҳозир, ки Ким Чен Ён 40 000 коргари Кореяи Шимолӣро ба 40 кишвари ҷаҳон фиристодааст, то ба кишвар омадани асҷори хориҷӣ таъмин наояд¹⁶, имконияти аз сарҳад гузаштан ва бо асҷори хориҷӣ ва бо Инчил ба ватан баргаштани сокинони Кореяи Шимолӣ афзоиш меёбад. Аммо масеҳиёни Кореяи Шимолӣ то замоне ки ба кишвари дигар гурехта, шахрвандии он кишварро ба даст наоваранд, дар бораи имони худ шаҳодат дода наметавонанд. Аксар вақт ин кишвар Кореяи Ҷанубӣ аст. Ҳозир дар Кореяи Ҷанубӣ зиёда аз бисту се ҳазор гурезаҳои

¹⁶ Chosunilbo, "More N.Korean Workers to Earn Valuta for Kim Jongun," english.chosun.com, April 27, 2012, http://english.chosun.com/site/data/html_dir/2012/04/27/2012042701255.html.

Кореяи Шимолӣ зиндагӣ мекунад¹⁷ ва камтар аз 1 фоизи онҳо аз мавҷудияти калисои пинҳонкори масеҳӣ дар Кореяи Шимолӣ бохабар ҳастанд. Аксари гурезаҳо бори аввал дар бораи Худо дар Хитой шунидаанд. Бисёре аз онҳо худро ба хизмати миссионерӣ бахшидаанд ва кӯшиш мекунад ба ватани худ баргарданд ва дар он ҷо Инчилро мавъиза кунанд. Дар замони мо, мувофиқи маълумоти бовариноктарин, дар Кореяи Шимолӣ тақрибан сад ҳазор масеҳиёни пинҳонӣ ҳастанд.

Чунин аст таърихи масеҳият дар Кореяи Шимолӣ — санаҳо, тафсилот ва омор. Дар давоми даҳ соли охир ману занам онро дар тамоми қитъаҳои ҷаҳон паҳн мекардем. Аммо соли гузашта мо қиссаи хеле хайратоварро шунидем, ва ман қарор додам, ки онро ба шумо нақл намоям. Мо бо чуфти оилавие шинос шудем, ки ба хоити бехатарӣ ман онҳоро чаноб ва хонум Бэ меномам ва номи аслии онҳоро зикр намекунам. Оилаи онҳо шоҳиди ҳамаи марҳалаҳои инкишофи масеҳият дар Кореяи Шимолӣ буданд: аз таъкибот дар замони забти японихо ва тирагии афзуншавандаи ташаккулёбии давлати Кореяи Шимолӣ, солҳои хомӯшии мутлақ, ҷудой аз ҳама ва террор, муттаҳидшавӣ бо миссионерон дар Хитой, ва акнун ба Кореяи Ҷанубӣ омадан, барои ба ҷаҳон нақл намудани қиссаи худ. Шаҳодати онҳо дар бораи Пешбинии мӯъҷизаосо аст, ки онҳоро аз марг дар натиҷаи гуруснагӣ начот дод; дар бораи раҳой аз бадӣ ва ба дастони дӯстдори Ё расидан; дар бораи имони чунон далерона, ки он шаҳрхоро ба ларза меовард, ва дар бораи имони то он дараҷа ором, аммо устувор, ки дар тағи бинии ҳукуматдорон нонамоён боқӣ монда буд.

Ин ҳикояест, ки ба ҷаҳониён то ҳадди имкон равшан нишон медиҳад, ки калисои пинҳонкори Кореяи Шимолӣ аз ҳар калисои дигари ҷаҳон то чӣ андоза фарқ мекунад, ва аз ҳамин сабаб

---

¹⁷ Paula Hancocks, “North Korean defector stands for South Korean election,” CNN U.S., April 10, 2012, http://articles.cnn.com/2012-04-10/asia/world_asia_north-korea-defector_1_cho-north-koreadefectors?s=PM:ASIA.

он то чӣ андоза дилпазир ва гаронбахост ва таҷрибаи он то чӣ андоза ибратбахш аст. Дар давоми солҳои зиёд тасаввуроти мо (нодуруст) дар бораи калисои пинҳонкори Кореяи Шимолӣ ин буд, ки ин як тафсири бештар экстремалии калисои пинҳонкори Хитой аст, ки дар он имондорон дар торикӣ пинҳонӣ ба атроф нигариста ва Китоби Муқаддаси худро пинҳон карда, дар ғорҳо ва хонаҳои имондорон ҷамъ мешуданд. Аммо калисои пинҳонкори Кореяи Шимолӣ, ки мо дар бораи он аз таърихи тақрибан садсолаи оилаи Бэ мефаҳмем ва дар ин китоб сухан дар бораи он меравад, тамоми қолаби тасвирҳои моро дар бораи калисои пинҳонкор комилан вайрон мекунад. Чунон ки шумо хоҳед дид, масеҳиёни пинҳонкори Кореяи Шимолӣ ба одамоне монанданд, ки як мушт пораҳои муаммои (пазл) фарсудашуда ва рангпаридаро мерос гирифтаанд. Онҳо медонанд, ки ганҷи ба онҳо додашуда бебахост, аммо ҳатто тасаввур карда наметавонанд, ки агар тамоми пораҳои он ҷамъ карда шаванд, чӣ гуна манзара ба вучуд меояд. Онҳо пораҳои муамморо (пазл), ки гирифтаанд, бо арзиши ҷони худ муҳофизат мекунанд, ва ҳатто ҳаёти онҳо ба он бахшида шудааст, ки то ҳадди имкон чуқуртар ба фаҳмидани пораҳои дар дасташон буда ғутавар шаванд, то онҳоро аз насл ба насл интиқол диҳанд ва ҷузъҳои иловагӣ ва маълумотро дар бораи қуттичае ки дар он тасвири пурраро дидан мумкин аст, пайдо кунанд.

Масеҳиёни ҳозираи Кореяи Шимолӣ, ки шумо шояд дар бораи онҳо шундаед, ин навъи масеҳиён нестанд. Аксар вақт масеҳиёни ҳозираи Кореяи Шимолӣ касоне ҳастанд, ки ба наздикӣ, ҳангоми дар Хитойи ҳамсоя буданашон дар бораи Масеҳ фаҳмиданд, ва ин донишро ҳамроҳи барномаҳои таълимӣ ва маводи омӯзишӣ ба Кореяи Шимолӣ овардаанд. Аммо оилаи Бэ ба ғусфандони ин ҳавлӣ мансуб нест. Онҳо бақияи аз риёзаткашон таваллудшуда, ворисони имони нотарсонаи аҷдодони худ, ниғаҳбонони Инчил дар ториктарин гӯшаи дунё, бақияи Худо аз ҳафт ҳазор нафар мебошанд, ки Ё ба онҳо вазифаи

қариб ғайриимконро дода буд, ки дар яке аз кишварҳои бут-парасттарин дар таърихи инсоният ҳеҷ гоҳ дар назди Баал ба зону наистанд¹⁸.

Номи китоб «*Наслҳои имон*» ба ибораи «дар наслҳои онҳо» робита дорад, ки аксар вақт дар китоби Ҳастӣ такрор мешавад, ҳангоме Худо фармоне меод, ки наслҳои қавми Исроил бояд риоя мекарданд. Айнан ҳамин тавр ин ба наслҳои калисои Кореяи Шимолӣ низ дахл дорад. Инҳо наслҳое ҳастанд, ки мо дар бораи онҳо ғайр аз санаҳо, рақамҳо ва омор, ки осори дар паси худ гузошташонро нишон медиҳанд, чизе наменем. Акнун онҳо дар пеши назари мо на ҳамчун муқаддасони зинда, балки ҳамчун тоҷирон ва нонвойҳо, маҳбусон ва пайғамбарон, башоратдиҳандагон ва сугунҳои ноаёни Подшоҳии устувор зоҳир мешаванд.

Чаноб ва хонум Бэ то ҳол вазифаи худро иҷро мекунанд, агарчи ин вазифаи шахси ё нуқтаи назаре нест, ки аз онҳо сар шудааст. Ин имонест, ки ба онҳо мерос мондааст, чизест, ки онҳо вазифадоранд то охир нигоҳ доранд ва пеш баранд. Дарачаи вафодории гаронбаҳо ва комил, ки онҳо нишон додаанд, маро ҳайрон ва фурутан мегардонад, агарчи онҳо нисбат ба ман пораҳои хеле камтари муаммо (пазл) доштанд, ва алалхусус онҳо намендианд, ки тасвири мукаммали аз ин пораҳои муаммо чамъ кардашаванда чӣ гуна мешуда бошад.

Ман то ҳол ҷавоби масеҳиёни пинҳонкори Кореяи Шимолро ба саволи мо, ки чанд сол пеш ба онҳо дода шуда буд, мешунавам. «Шумо барои мо дуо мегӯед?! Маҳз мо дар ҳаққи шумо дуо мегӯем!» Мо метавонем маҷмӯи мукаммали муаммо (пазл) ва ҳатто як қуттии дастурҳову суратҳои тасвиреро, ки бояд ҳосил шавад, дошта бошем, аммо онҳо бо эҳтирос ва эҳтиром як пораи фарсуда ва рангпаридаро дар даст дошта, танҳо Офаридгори хама чизро мешиносанд, ва Ёро он гуна парастии мекунанд ва ба Ё таваккал менамоянд, ки ман ханӯз бояд чӣ

¹⁸ Ниг. ба 3 Подшоҳон 19:18.

гуна ин тавр амал намуданро омӯзам. Сарвати нисбӣ, қудрат ва озодӣ дошта, ман беҳад зиёд нигоҳи худро ба дигар муаммоҳо мегардонам, то дар ниҳоят фаҳмам, ки дар асл фақат ҳамин муаммо аҳамият дорад.

Эрик П. Фолл, директори иҷроияи созмони

«Садои риёзаткашон»

22-юми июни соли 2012

Сеул, Корея

Боби 1

Бобо — мутаасиби масеҳӣ

Чаноби Бэ

Баъзе шаҳодатҳои имон чунон ачибанд, ки шумо бесаброна доништанӣ мешавед, ки онҳо чӣ гуна анҷом ёфтаанд. Ҳикояҳои бобоям нақл мекард, ҳамеша чунин буданд. Ман, писарбачаи ёздаҳсолаи Кореяи Шимолӣ, ки аз вафоти бобоям ғамгин будам, дар шабҳои торикии зимистон аз бибиям зорӣ мекардам, ки ҳикояҳои ӯро ба ман такрор ба такрор нақл кунед, агарчи ҳар дуи мо медонистем, ки гуфтан ё ҳатто гӯш кардани онҳо амали хоинона аст [аз нуқтаи назари ҳукуматдорон], ки ҳаёти ҳар яке аз аъзоёни оилаи моро зери хатар мегузорад. Пас аз солҳо, хангоме ки ман тамоми рӯз аз сахарии барвақт то соати даҳи шаб дар як ҳолат дар фарши хуноки ҳабсхонаи Кореяи Шимолӣ дар як ҳолат бе ҳаракат менишастам, хурдтарин чузъиёти ин ҳикояро дар зехни худ рӯзҳои зиёд такрор мекардам. Ва акнун, хангоме ки дар як коргоҳи шустушӯӣи мошинҳо дар Кореяи Чанубӣ кор мекунам, ба даъвати Худо итоат карда, духтарамро ҳамчун табиби миллати шикаста ва аз ҳам ҷудошудаи мо тарбия намуда, ба осмон нигоҳ мекунам, ва маҳз ҳикояҳои ӯ ба ёдам меоянд.

Ман хеле мехоҳам, ки шумо бобои маро шиносед! Ман қиссаи зиндагии ӯро ба шумо нақл мекунам, ки чӣ гуна Худо бо ӯ сухан мегуфт, ва ин чунон баланд садо меод, ки ӯ қариб кар мешуд; чӣ гуна ба фармудаҳои Худо, ки бисёр вақт ӯро ҳайрон

мекарданд (ва ҳар дафъа аз дафъаи пештара зиёдтар), итоат карда, бо файзи Худо ӯ борҳо шаҳракашро начот дод; чӣ тавр ӯ ба роҳзанон ва сарбозони артиши истилогарон башорат медод; чӣ гуна ӯ худро фидо кард, то ки сӯзондани бинои калисоро пешгирӣ кунад (вакте ки шубони калисо пинҳон шуд), ман боварӣ дорам, ки шумо мехоҳед бобро то охир варақ занед, то фаҳмед, ки ҳамааш чӣ гуна анҷом ёфт.

Бинобар ин ман шуморо аз ин васваса раҳо намуда, қиссаро аз охираш сар мекунам.

Ҳамин тариқ, бобои ман ҳамаи нусхаҳои Китоби Муқаддасро сӯзонд, чунон ки Худо ба ӯ фармуд, ва ҳамин тавр ҳукуматдорони Кореяи Шимолиро фиреб дод. Аммо Инчил паҳн шуданро давом медод.

Шояд чунин хотима барои шаҳодат дар бораи вафодорӣ ва устувории имон, ки аз насл ба насл мегузашт, хеле ғайриоддӣ ба назар расад, аммо Кореяи Шимолӣ чойе нест, ки вафодорӣ ба Худо осон бошад. Дар Кореяи Шимолӣ масеҳиён бо тамоми ақл, рӯҳ, ҷисм ва қувваи худ саъй мекунанд, ки ба Худо вафодор монанд, ва ин қариб дар ҳар маврид дар ивази ҷони онҳо ба даст меояд. Аз ҳамин сабаб ин вафодорӣ хеле гаронбаҳост, ва ин ҳикояҳо аксар вақт саршавӣ ва анҷоми ғайриоддӣ доранд. Ва ин шаҳодат истисно нест.

Ҳикояи бобоям дар Кореяи Шимолӣ сар намешавад. Дар он замон на Кореяи Шимолӣ вучуд дошт, на Кореяи Ҷанубӣ — танҳо як Корея дар зери истилои империяи Япония вучуд дошт, ки он чун тӯфон ҳама чизро дар пеши роҳи худ рӯфта мебурд. Ин тӯфон Хитойро низ фаро гирифта буд. Аммо шумо шояд ҳайрон шавед, ки чӣ гуна Худо ба бобоям фармуд, ки дар миёни он тӯфони пурталотум истода, ба номи Исо онро ором кунад!

Аммо ман беҳад ба пеш давида гузашта истодаам. Иҷозат диҳед аз аввал сар кунам.

Шояд бобои ман барои шумо як шахсияти асотири тобад. Аммо барои ман ӯ танҳо бобо буд — падари модарам

ва пири калисо, агарчи пеш аз ҳама ӯ бандаи Худо буд, ки дар яке аз ториктарин давраҳои таърих дар ҷои даҳшатнок зиндагӣ мекард.

Ӯ ба андозаи баробар дӯстдор ва самимӣ, оқил ва меҳрубон буд. Дар ҳар вақти рӯз одамон дар атрофи ӯ ҷамъ мешуданд, бисёриҳо ба ҳар ҷое ки ӯ равад, аз паси ӯ мерафтанд. Ҳатто беҳтар аз чеҳраи худӣ бобоям, ман ифодаи чеҳраҳои ин одамонро ҳангоми ба ӯ салом доданашон дар ёд дорам. Ҳангоме ки ман дар хурдсолӣ медидам, ки ҳатто шахсони соҳибқудрат ба бобоям бо эҳтиромӣ зиёд муносибат мекунад, дилам аз ифтихор гум мезад. Аммо худӣ ӯ ҳеҷ гоҳ мағрур набуд, ҳамеша ба эҳтиҷмандон дасти ёри дароз мекард, мардумро тасалли меод, рӯҳбаланд менамуд ва ба имон ба Худо ташвиқ мекард.

Аҳли хонаводаи ман он замонро чун як хоби зудгузар ба ёд меоваранд, ва гоҳо ҳатто лаҳзае ба шубҳа меафтанд, ки оё воқеан аъзоёни он ин қадар иззату эҳтиром карда мешуданд? Ин замони тиллоӣ буд! Ҳам он вақт, ҳам хеле дертар, бобоям ба мо мегуфт, ки ҳар қадар ҳама чиз дар атрофи мо тира тобад ҳам, Худо ҳамеша дар ҳаққи мо ғамхорӣ мекунад.

Маҳз дар замони Ҷанги Дуюми Ҷаҳонӣ дар миёни ғуриши танкҳо ва оташи миномётҳо, бобоям бори аввал садои Худоро шунид. Ӯ онро ҳамон вақт шунид, ки ба шимолу шарқи Хитой, ки дар он лаҳза аҳли оилаи ман дар он ҷо зиндагӣ мекарданд, японӣҳо беист ҳуҷум мекарданд. Ҳангоме ки бибиям ба ман қиссаи бо японӣҳо рӯ ба рӯ шудани бобоямро нақл мекард, ман ҳамеша ҳайрон мешудам, ки бобоям дар баробари гуфтугӯ бо забонҳои кореягӣ ва хитойӣ кай ин қадар хуб бо забони японӣ гап заданро ёд гирифтааст? Шояд сарбозони артиши Япония, ки он рӯз барои вайрон кардани бинои калисо омада буданд, ҳамчунин ба худ ҳамин саволро медоданд.

Японӣҳо дар Хитой ба халқи хитой нисбат ба кореягӣҳо бештар зулм мекарданд. Онҳо хитоӣҳоро бемаданият ва ифлос меҳисобиданд, аммо кореягӣҳоро ба андозаи камтар чунин

меҳисобиданд. Аммо ҳеч чиз онҳоро ба вохӯрӣ бо бобоям тай-ёр карда наметавонист.

Ӯ чандин рӯз рӯза дошт, ҳангоме ба қавли бибиям, Худо ўро чунон бо овози баланд ном гирифта ҷеғ зад, ки ҳама садоҳои дигар лаҳзае хомӯш шуданд.

«Сунг До! Сунг До! *Сунг До!* — садо дод овози баланду тавоно. — Японихо ба ту зарар намерасонанд. Ба назди онҳо рав».

Ба назди қотилон равад, ки масеҳиёнро шикор карда, ба калисоҳо зада даромада, ҳамаро дар роҳи худ мекуштанд?! Ҳангоме ки ба қавли бибиям, ин бори аввал рӯй дод, бобоям боварӣ дошт, ки ӯ нодуруст шунидааст. Аз ҳамин сабаб ӯ дар ҳамон ҷое ки дуо мекард, монд. Овоз ҳамон суханонро се-чор бор боз такрор кард.

Бобоям дуо ва рӯзаашро ба охир расонда, ба хулосае омад, ки ҳақиқатан овози Худоро шунидааст, аз ҳамин сабаб ӯ бояд фармонро иҷро кунад ва, ба ҷои гурехтан, назди японҳо равад.

Беақлӣ! Сарбозони баталиони японӣ, ки барои вайрон кардани калисо омада буданд, шояд чунин фикр карданд. Ман гумон мекунам, ки шубони калисо низ, аз ҷои пинҳон шудааш воқеаро мушоҳида карда, ҳамин тавр фикр мекард. Аммо бобои ман оромона дар назди дари калисо истода, ба аскарон чун ба дӯстон ба забони японӣ муроҷиат кард. Ӯ аз онҳо хоҳиш кард, ки калисоро вайрон накунанд.

Японихо аз дидани ин сипари одамӣ, ки забони онҳоро низ хеле хуб медонист, ҳайрон шуданд. «Дар байни ин одамони бефарҳанг касе ба забони японӣ хеле хуб гап мезанад!» — онҳо табару болға дар даст, дар ҷойҳояшон аз ҳайрат шах шуда монданд. Ва дар ин вақт бобоям мефаҳмонд, ки чаро имондорон дар калисо чамъ шудаанд, Худо кист ва чаро сарбозон бояд тавба кунанд ва ба даъвати Худо оид ба қабул кардани Масеҳ ҷавоб диҳанд, то бо Худо оштии шаванд. Ба қавли бибиям, он рӯз бисёре аз сарбозони японӣ масеҳӣ шуданд. Ва калисо осеб надид.

Баъзе масеҳиён аллакай аз шаҳр гурехта буданд, дигарон бошанд, ба намунаи бобоям пайравӣ намуда, дар шаҳр монда буданд. Ва агарчи ӯ шубон набуд, онҳо ба ӯ пайравӣ мекарданд. Бобоямро ҳатто дар пиронсолиаш «мутаассиби масеҳӣ» (ха, ин лақаби ӯ буд) меномиданд.

Ман намедонам, ки бобоям умуман овози Худоро шунидан меҳост ё не, зеро ин одатан аломати наздик шудани фалокат буд, ки ба зудӣ аз ӯ амалҳои хатарнокро талаб мекунад, ки пурра муқобили қадамҳои шахси солимфикр мебошанд. Ҳамин тавр, чанде пас аз ҳодиса бо японӣҳо, хангоме ки Худо ӯро ба-рои наҷот додани калисо истифода бурд (вай хоксор буд, агарчи ман фикр мекунам, ки ӯ низ хеле шод буд, ки хангоми вохӯрӣ бо японӣҳо ҳама чиз бо муваффақият анҷомид), ин овози гӯшкаркунанда боз ӯро ном гирифт, ва ӯ эҳтимол ба ларза афтод.

Ва хангоме ки овоз гуфт: «Агар мурдани мардуми шаҳрро нахоҳӣ, аз шаҳр рав ва кор кун», ин бешубҳа бобоямро ошuftа кард. Рафта кор кардан? Ё аз Худо хоҳиш кард, то ба ӯ фаҳмонад, ки маҳз чӣ кор кардан лозим аст. Аммо ҳар қадаре ки ӯ тафсилоти бештар мегирифт, ташвишаш ҳамон қадар бисёртар мешуд. Овоз ба бобоям гуфт, ки ба хонаҳои тамоми мардуми шаҳр, масеҳӣ ва беимон, рафта хоҳиш намояд, ки пасандозҳои худро диҳанд, ва дар айни ҳол Худоро зикр накунад. Ҳар он чи медиханд, гирифта ба роҳ равад. Пулро ба тичорат сармоягузорӣ кунад ва пас аз чил рӯз ба шаҳр баргардад.

Эҳтимол, хона ба хона гашта, ба сокинони шаҳр бо чунин дархости аҷиб муроҷиат кардан барои бобоям шармовар буд. Албатта, баъзеҳо ӯро масҳара мекарданд, аммо боиси ҳайрати ӯ буд, ки чунин қасон хеле кам буданд. Ниҳоят, ҳарчанд ҳам масеҳиён ва ҳам беимонон ӯро «муассиби масеҳӣ» меномиданд, ҳеҷ кас ба ҷасорат, истодагарӣ ва дар паноҳи Худо будани ӯ дар муқобили истилогарони японӣ шубҳа надошт. Ва ман боварӣ дорам, ки маҳз Худо дили бисёр одамонро ба он моил намуд, ки пасандозҳои худро ба бобоям диҳанд. Дар байни онҳо қасоне

низ буданд, ки ҳамон сол ҳосили худро аз даст дода буданд, аммо ба ҳар ҳол тамоми дорояшонро ба ӯ доданд.

Қариб чил рӯз пас аз рафтани бобоям роҳзанҳо ба шаҳри мо ҳучум карданд. Он монанди ҳучуми тӯдаҳои малахҳо буд. Онҳо аз кӯҳҳои гирду атроф ба шаҳр фуромада, ҳар чизеро, ки метавонистанд, бурданд. Чунон ки бибиям нақл мекард (вай ва аҳли оилаи мо шоҳидони ин фочиа буданд), роҳзанҳо ҳама чизи имконпазирро гирифта бурданд.

Сокинони шаҳр медонистанд, ки як рӯз пас аз рафтани роҳзанҳо рӯзе буд, ки бобоям бояд бармегашт. Аммо ӯ наомад.

Рӯзи дигар яке аз сокинони шаҳр ба хонаи бибиям рафта, ӯро сарзаниш ва айбдор кардан гирифт. Баъд бибиямро чанд маротиба тела дод, ва сари бибиям ба девор зад.

Дигарон низ на он қадар беҳтар амал мекарданд. Он вақт ҳама бадтарин вақтхоро аз сар мегузаронданд. Бисёриҳо аз сабаби камҳосилӣ гуруснагӣ мекашиданд. Бибиям хона ба хона рафта, хӯроквории боқимондари тақсим карда дод ва сокинони шаҳракро бовар кунонд, ки то баргаштани бобоям сабр кунанд. Баъзеҳо аз ғамхорӣ вай хеле мутаассир гардиданд ва розӣ шуданд, агарчи то бозгаштани ӯ аз гуруснагӣ мурда метавонистанд. Аммо бисёрии мардуми шаҳрак чун пештара норозигӣ баён мекарданд.

Ниҳоят, бибиям ҳамаи хӯроквориро тақсим карда дода, муддати зиёд хӯрок нахӯрда, хеле бекуват шуда, умедашро аз даст дод. Чилу се рӯз пас аз рафтани бобоям, бибиям қарор дод, ки агар он рӯз ӯ барнагардад, худкушӣ мекунад. Ӯ қатъиан қарор дода буд, ки нақшаашро иҷро кунад, ва фарзандонро чамъ карда, ба пирс (бандар) бурд.

Бобоям ҳамеша гарданпечи сафед дар бар дошт. Саҳарии барвақт бибиям бо фарзандон дар интизории бобоям, баромадани офтобро мушоҳида мекарданд. Пас аз чанде онҳо қайқеро диданд, ки наздик мешуд, аммо аниқ фаҳмида наметавонистанд, ки дар он кӣ буд. Ҳангоме ки бибиям суроби шахсро дида таво-

нист, гарданпечи сафедро дар гардани ӯ дид. Шахсе ки дар қайқ буд, гарданпечро гирифта, онро алвонҷ додан гирифт. Бибиям дар ҷавоб даст чунбонд. Ин шахс бобоям буд!

Ҳангоме ки қайқ наздик шуд, ӯ ва кӯдакон аз шодӣ мерақсиданд ва гирия мекарданд. Бибиям хост аз бозгаштани бобоям ба ҳамсояҳо хабар диҳад, аммо аз сабаби гуруснагӣ, ки ҳолати ҷисмонии ӯро суст карда буд, ин корро карда натавонист.

Бобоям чилу се рӯз ғоиб буд. Дар он рӯз дигар сокинони шаҳр низ бо фикри худкушӣ ба пирс (бандар) омада буданд, зеро бобоям ягона умеди онҳо буд. Бибиям боварӣ дошт, ки онҳо ба ҷустуҷӯи хӯрданӣ омада буданд, ва агар бобоям барнамегашт, онҳо хатман нияти худро иҷро мекарданд. Ў нақл мекард, ки ҳангоме қайқи бобоям ниҳоят ба соҳил расид, дар пирс (бандар) одамони бисёре ҷамъ шуда буданд.

Аз боиси фишори издиҳом бобоям барои вохӯрданҳои шахсӣ ё мубодилаи маълумот вақт ва имконият надошт. Касе бояд ба ин издиҳоми гурусна муроҷиат мекард, ва бибиям дар чунин шакл гирифтани воқеаҳо баракати осмониро эҳсос намуда, ин вазифаи мураккабро ба ҷо овард.

Ӯ ба қайқ даромада, ба сокинони шаҳр, ки вақтҳои охир ба ӯ ин қадар нафрат зоҳир карда буданд, муроҷиат намуд. Ӯ гуфт, ки ба онҳо имкон намедихад аз захираҳои дар қайқ буда чизеро гиранд, зеро онҳо чунон бераҳмона ва дағалона рафтор намуданд. Ӯ онҳоро дар нобоварӣ ба ӯ ва шавҳараш сарзаниш кард ва гуфт, ки онҳо ба назар нагирифтанд, ки вазъият чунин буда метавонист, ки ӯ имконият надошт сари вақт баргардад. Баъд ӯ илова кард, ки қайқ пур аз хӯрокворӣ аст, аммо аз боиси дилсахтии касоне ки ӯро чунон саҳт тела доданд, ки сараш ба девор зад, онро тақсим карда намедиханд. Ҳама ҳиқ-ҳиқ гирифта, узрҳои мекарданд. Баъд ӯ ба ҳозирон ёдрас намуд, ки ҳеҷ гоҳ сокинони шаҳрро фиреб накарда буд, балки ҳамеша фидокорӣ мекард ва аз захираҳои хӯроквории худ ба онҳо меод.

Баъд бобоям оҳиста ба китфи бибӣ даст расонда, гуфт: «Сабр кун. Имкон деҳ бо онҳо гап занам». Ў ба мардум рӯ оварда фаҳмонд, ки кори ӯ мардумро назди Худо овардан аст. Ў онҳоро бовар кунонд, ки ин корро на ба хотири пул, балки барои итоаткор будан ба фармудаи Худо кардааст, зеро маҳз Худо ба ӯ фармуд, ки мардуми шаҳрро начот диҳад. Вай ба ҳама ёдрас намуд, ки ӯ масеҳӣ аст ва медонист, ки барои ғайримасеҳиён фаҳмидани он чи ӯ мегӯяд, душвор хоҳад буд. Агар вай намерафт, пулро, ки сокинони шаҳр ба ӯ додаанд, ғоратгарон мебурданд. Ин ба ӯ боварӣ мебахшад, ки маҳз Худо ӯро аз шаҳр равона кард, то онҳоро начот диҳад ва онҳо бояд ба Худо имон оваранд. Ў гуфт, ки Худо ба ӯ имкон дод он қадар пул кор кунад, ки сокинони шаҳр барои чанд соли оянда хӯроквориҳои кофӣ хоҳанд дошт. Ҳамаи имондорон ва ҳатто беимонон низ ба аломати тасдиқ сар чунбонданд.

Баъд бобоям аз онҳое ки ба ӯ боварӣ карда, пасандозҳои худро доданд, хоҳиш кард, ки дар як тараф биистанд. Ў эълон кард, ки ҳар кадоми онҳо мувофиқи ба додашон *сад баробар зиёдтар* мегиранд. Сад баробар!

Ҳозирон хичил шуданд, ва аз бибиву бобоям илтиҷо кардан гирифтанд, ки онҳоро аз гуруснагӣ начот диҳад. «Моро начот диҳед! Моро начот диҳед! Моро начот диҳед! — хоҳиш мекарданд онҳо. Бобо гуфт, ки танҳо ба касоне ки ба даъвати ӯ ҷавоб додаанд, боварӣ мекунад, аммо таъкид кард, ки Худо аз ӯ хоҳиш кард, ки аз шаҳр равад, то ки тамоми шаҳрро начот диҳад. Пас, ӯ аз қисми боқимондаи аҳолии шаҳр пурсид: «Оё акнун ба Худо имон доред?» Онҳо ҷавоб доданд: «Бале! Бале! Ба Худо бовар мекунем!» Онҳо дастонашонро чунбонда, бо овози чунон баланд дод мезаданд, ки тамоман ба гуруснаҳо монанд набуданд.

Он чизе ки баъд рӯй дод, ҳамаро ҳайрон кард. Бобо ба ҳама миқдори баробари хӯроквориро тақсим карда дод, новобаста ба он ки пасандозашонро доданд ё не. Аз ҳамон рӯз ҳамаи мардуми шаҳр ба калисо мерафтагӣ шуданд.

Пас аз ҳамаи ин тасаввур карда метавонед, ки бобоям чӣ гуна шӯхратманд шуд. Аммо чанде пас аз бозгаштанаш боз ҳамон овози шинос хомӯшии дуову рӯзадории ўро халалдор намуда, бо овози баланд номи ўро гирифта муроҷиат намуд, шояд бобоям хост аз ин овоз гурезад. Ва ҳангоме ин овоз ба ў фармуд, ки фавран бо аҳли хонаводааш аз шаҳр равад, ба ман комилан фаҳмо аст, ки чаро ў дар аввал ба ин фармон зиддият кард. Охир, вай дар байни сокинони шаҳр обрӯи бенуқсон пайдо карда буд. Муҳофизи калисо! Соҳибкор аз ҷониби Худо! Башоратдиҳандаи беҳамто!

Аммо овоз ба суҳанони худ исрор менамуд. Вай изҳор дошт, ки вақти он расидааст, ки бори дигар шаҳрро начот диҳад, ин дафъа бо тарк кардани он. Бобоям ва аҳли оилааш бо таассуф мерафтанд, дар ҳоле ки мардуми ҳайратзада ин манзараи нофаҳмо ва ғамангезро мушоҳида мекарданд. «*Чӣ одами аҷиб*», — фикр мекарданд онҳо. — «Чунин иззату эҳтиромро ба даст оварда, акнун ин ҳамаро барои ҳеч чиз тарк мекунад». Эҳтимол онҳо ин марди аҷиб ва ваъдаи аҷиби Худоро дар бораи начот додани шаҳри худ муддати зиёд ба ёд меоварданд. Чанде пас аз он ки бобоям рафт, бемории домана сар зад ва бисёр одамонро нобуд кард. Баъзеҳо аз ин беморӣ мурданд, дигарон маъюб монданд. Аммо оилаи мо бо файзи Худо начот ёфт.

Аммо дар бораи ваъдаи Худо, ки бобоям шаҳрро начот медиҳад, чӣ гуфтан мумкин аст? Ин ба назари шумо аҷибтарин ҳикоя буда метавонад. Шаҳрро тарк карда, бобоям ва аҳли оилааш ба ҷои дигаре ки амакбачаҳояш зиндагӣ мекарданд, кӯчиданд. Аммо он шаҳр дар ҳолати хеле бад буд — дар он ҷо якчанд одамони сарватманд, ғоратгарон, дуздон ва бисёр бадкирдорон зиндагӣ мекарданд. Ин Садӯм ва Амӯрои ҳақиқӣ буд.

Бобоям ва аҳли оилааш борҳояшонро фароварда, дар ҳамин шаҳрак ба зиндагӣ сар карданд. Онҳо соли ояндаро, чун ода-

ти худ, ба ёрӣ додан ба камбағалон сарф карданд. Бо мурури замон бобои ман ва аҳли оилаи ӯ ба шароити ниҳоят вазнин афтоданд. Ба хонаи онҳо ғоратгаре зада даромад. Бибиям аз тақдир шикоят мекард, бобоям бошад дуо гуфтанро давом меод. Ӯ чунин меҳисобид, ки Худо то чӣ андоза қавӣ будани имони онҳоро месанҷад.

Пас аз як сол бобоям боз се бор чун пештара овози баланди Худоро шунид. Ва маънои ин хабар чун пештара буд: «Ту сокинони шаҳро наҷот хоҳӣ дод».

Бобоям дар ин бора ба занаш хабар дод. Бибиям, албатта, аз ин хабар ба ташвиш афтод, зеро худашон бо душворӣ зиндагиро пеш мебарданд, ва тасаввур кардан душвор буд, ки онҳо ҳатто худро наҷот дода метавонанд, дар бораи наҷоти тамоми шаҳре ки дар он зиндагӣ мекарданд, ҳочати гап ҳам нест. Бибиям гумон дошт, ки бобоям бояд ба коркунӣ равад, ва чизе ба ман мегӯяд, ки ӯ аз эҳтимоли такрор шудани вазъият бо ҳамсояҳои хашминаш ва осеб дидани сараш чандон шод набуд. Аммо бобоям гуфт, ки дар шаҳр мемонад, чунки Худо ба ягон ҷо рафтанро ба ӯ нафармудааст. Вай бибиямро ташвиқ кард, то бовар кунад, ки Худо нақшаи Худо дорад. Ва онҳо қарор доданд, ки интизор шаванд.

Дар он минтақаи кӯҳсор дастаҳои ғоратгарон кам набуданд. Баъзеҳо гӯё андаке вичдон доштанд ва танҳо сарватмандонро ғорат мекарданд, дигарон бошанд, аз тамоми ҷаҳон хашмигин шуда, ҳамаро ғорат мекарданд. Ана хамин тавр дар шаҳр як дастаи ғоратгарони «олиҳиммат» пайдо шуданд, ки шаҳрвандони сарватмандро ғорат мекарданд. Ҳайрати онҳоро тасаввур кунед, ҳангоме ки кадом як марди бечора, бобои ман, «кор»-и онҳоро қатъ карда, ба роҳи рост даровардани онҳоро сар кард. Ӯ ба онҳо мефаҳмонд, ки ғорат кардани касе, хоҳ камбағал бошад, хоҳ сарватдор, гуноҳ аст. Мурочиати ӯ ба мавъизаи динӣ, ки мақсадаш назди Худо овардани онҳост, он қадар монанд набуд. Онҳо аз суҳанронии бобоям хайрон шуда, ба муддати кӯтоҳ

бозистоданд, вале ба қадри кофӣ, то суханони ӯро шунаванд ва маъноӣ онҳоро дарк кунанд.

Он гоҳ сарвари даста (эхтимол, барои фаҳмидани он ки чаро ин камбағал ҳаёташро ба хатар мегузорад, то ки ҳамсоҷҳои сарватмандашро ҳимоя кунад, агарчи онҳо, аз афти қор, ба оилаи ӯ он қадар хайрхоҳона муносибат намекарданд) аз бобоям пурсид, ки оё ин шахр зодгоҳи ӯст. Бобоям ҷавоби манфӣ дод. Ӯ бо сарвари даста чун бо меҳмони мӯхтарам гап мезад, ва дар бораи он нақл намуд, ки ӯ дар шахри дигаре зода шуда зиндагӣ кардааст, ва номи он шахрро гуфт.

Номи шахри зодгоҳи бобоямро шунида, сарвари даста хеле хайрон шуд ва ба ӯ (ва ба биби ман, ки воқеаро бо диққат мушоҳида менамуд) сирреро ошкор намуд, ки дастаи онҳо ба қарибӣ якҷанд хонаҳои сарватмандонро дар он шахрак ғорат карданд, ва дар он ҷо онҳо қиссаи шахсеро шуниданд, ки боре тамоми сокинони шахракро аз гуруснагӣ начот дод, ва ин пеш аз он буд, ки эпидемияи домана онҳоро фаро гирифт. Ғоратгар пурсид, ки оё ӯ он шахсро медонад.

Ҳамин вақт бибиям худдорӣ карда натавонист. «Ин ӯст! Ин ӯст!» — нидо кард вай. Аммо сарвари даста аз ин боз бештар хайрон шуд. Ӯ пурсид, ки чаро ӯ, чунин шахс, некӯаҳволӣ ва обрӯмандиро тарк карда, ба шахраке кӯчидааст, ки ӯро танҳо камбағалӣ ва маҳрумиятҳо интизоранд?

Дар ин ҷо бобоям фаҳмид, ки ин имконияти олидараҷаест барои назди Худованд овардани сарвари даста. Ӯ шаҳодат дод, ки Худо ӯро аз он шахр баровард, то ки дертар ӯ сокинони онро аз гуруснагӣ начот диҳад. Ғоратгарон нақли бобоямро гӯш карда, меҳандиданд, ки чӣ гуна ин шахсе ки на пул дошт ва на шахси бонуфуз буд, касеро начот дода метавонистааст?

Аммо бобоям шаҳодати далеронаашро давом дод. Ӯ гуфт, ки боварӣ дорад, ки Каломи Худо ҳаёти ӯст ва ба шарофати Худо ӯ сокинони ин шахрро начот медиҳад. Ва агарчи хозир ӯ аз ҳеч

чихат ёрӣ расонда наметавонад, ӯ боварӣ дорад, ки дар вақташ Худо ҳатман ба ӯ мегӯяд, ки чӣ кор кунад.

Ҳангоме ки бобоям инро гуфт, сарвари даста қоҳ-қоҳ хандид. Ӯ ба ақиб ва дастгоҳи коркарди шолӣ, ки якчанд ҳамдастонаш бо худ бардошта оварда буданд, ишора кард. «Мо аллакай дар ҳамаи шаҳракҳо ва деҳаҳои ин минтақа будем, — гуфт сарвари даста, — ва акнун вақти он аст, ки ба минтақаи дигар равем. Ин дастгоҳ хеле вазнин аст, то ки онро бо худ барем. Худо дар лаҳзаи даркорӣ туро ба мо фиристод. Акнун ту сокинони тамоми маҳалро начот дода метавонӣ!» Ва ҳамаи аъзоёни даста қоҳ-қоҳ хандиданд.

Ҳангоме ки бобоям барои аз назар гузарондани дастгоҳ рафт, ғоратгароне ки онро бардошта оварда буданд, гуфтанд, ки дар аввал хурсанд буданд, ки онро ба даст овардаанд, аммо баъд он барояшон бори зиёдатӣ шуд. Онҳо ҳамчунин ба ӯ асперо тухфа карданд. Ҳамин тавр бобоям дарҳол аз нав сарватманд шуд, зеро соҳиби дастгоҳи коркарди шолӣ ва аспи зебое гардид, ки ҳайвони фоидаовар низ буд.

Аммо бобоям беш аз ҳама на ба некӯаҳволии молиявии худ, балки ба қонҳои ғоратгарон таваччуҳ дошт. Ӯ дастгоҳро барканор гузошта, сарвари дастаро даъват намуд, ки тавба кунад ва бовар намояд, ки Худо — Худои зинда аст. «Ҳама чизҳои дуздидаатро баргардон», — гуфт ӯ.

Сарвари даста дарҳол фикрхоро оид ба Худо рад намуд ва гуфт, ки одамони ӯ ба гӯшт ва дигар маҳсулоти дуздидаашон эҳтиёҷ доранд. Аммо ҳамчун тухфаи хайрбодӣ ӯ қарор дод, ки ба ҳамаи сокинон матои шохӣ тухфа кунад, то ки талафоти онҳоро қуброн намояд. Онҳо дӯстона хайрухуш карданд, чунон ки бисёр вақт бо бобоям ва муҳолифонаш рӯй меод, ва сарвари даста изхори умедворӣ намуд, ки бобоям ба шарофати Худои «ачиб»-и худ ҳақиқатан ин шаҳракро начот медиҳад.

Ба қавли бибиям, сарвари даста ваъда дод, ки бозмегардад, агарчи ба ваъдааш вафо накард. Аммо ба шарофати файз ва

пешбини Худо бобоям ҳақиқатан шаҳракро начот дод. Бибӣ ва бобоям дар коркарди шолӣ пешрафт карданд ва пули даркорӣ ба даст оварданд. Онҳо биринч мехариданд, ки худашон ва дигар сокинони шаҳрак ба он эҳтиёҷ доштанд.

Ҳамаи ин чанде пеш аз он буд, ки овоз боз ўро даъват намуд: «Сунг До, Сунг До! *Сунг До!*» Чун пештара, ин он вақт рӯй дод, ки бобоям дуо мегуфт. Худо ба ў гуфт: «Вақти он аст, ки Хитойро тарк намоӣ. Шитоб намо, бояд бо ҳар воситаи имконпазир ва ҳарчи зудтар ба Кореяи Шимолӣ равӣ».

Бобоям фармудаи Худоро ба аҳли оилааш расонд. Дар он вақт сарвари оила бародари калонии модарам буд, ў дар ҳаққи бибӣ ва бобоям ғамхорӣ менамуд. Бибиям ҳамаи фарзандонро чамъ карда, гуфт: «Ман шумоёнро маҷбур карда наметавонам, ки бо мо равед. Аммо мо қарор додем, ки меравем. Шумо интиҳоб доред». Ҳамин тариқ, волидони ман, ду бародари калонии модарам, ва низ бародару хоҳари хурдии ў ҳамроҳи бибӣ ва бобоям рафтанд. Танҳо дуто аз ҳешовандонамон дар Хитой монданд — яке аз бародарони калонии модарам ва хоҳари калонии ў.

Худо ба онҳо фармуд, ки Хитойро тарк кунанд, ва онҳо итоат намуданд. Ҳангоме ки онҳо рафтанд, дар Хитой инқилоби фарҳангӣ сар шуд, ки мавҷҳои бераҳмонаи он ба тамоми канорҳои кишвар рафта расиданд. Он даҳ сол давом кард. Дар натиҷа ҳамаи одамони соҳибмаълумоти кишвар аз вазифа дур карда шуданд. Чунон ки маълум аст, Мао Тзэдун, сарвари инқилоби коммунистӣ дар Хитой, аз оилаи деҳқон буд. Баъд аз Мао Лю Шаотсӣ сарвари давлат шуд, ҳангоме ки «Ҷаҳиши бузург»-и Мао дар асл кишварро хеле ақиб партофта буд. Зани чоруми Мао, Тзян Тсин, актриса, аз шӯҳрати афзуншавандаи Лю Шаотсӣ ба ташвиш афтода буд. Тзян Тсин Маоро таҳрик дода, мегуфт, ки Лю Шаотсӣ ва шарофати лексияҳояш дар донишгоҳҳо дар байни донишҷӯён торафт бештар обрӯву эътибор пайдо карда истодааст.

Аз ҳамин сабаб на танҳо Лю Шаотсӣ аз ҳокимият дур карда шуд, балки ҳар касе ки зиёӣ (равшанфикр, корманди меҳнати фикрӣ) ҳисоб ёфта метавонист, ба таъкибот дучор шуд. То Инқилоби фарҳангӣ волидони ман муаллимон буданд, ва яке аз амакиҳоям — духтур. Ҳамаи аъзоёни оилаи маро зиёиён (кормандони меҳнати фикрӣ) ҳисобидан мумкин буд, ба истиснои ду кас, ки дар Хитой монданд. Аз ҳамин сабаб ҳамаи аъзоёни оила, ки дар мавриди аз Хитой нарафтани кушта мешуданд, ба шарофати овози Худо, ки ба бобоям фармуд, ки ҳамроҳи аҳли оилааш ба Кореяи Шимолӣ кӯчида равад, аз ин гуна тақдир барканор монданд. Дигар ҳешовандон, ки инқилоби фарҳангӣ барояшон таҳдиде надошт, дар ватан монданд. Акнун, дар бораи даҳсолаҳои таъкиботи бераҳмона, ки мо дар Кореяи Шимолӣ аз сар гузарондем, бохабар буда, ман пай бурда метавонам, ки чӣ гуна Худо бо хирадмандии Худ як қисми моро ба он ҷо кӯчонд, ва қисми дигарро дар Хитой маҳфуз дошт. Ҳар кас дар он ҷое монд, ки бо вучуди мушкilotи зиндагӣ дар ҳар ду кишвар, бо марҳамати Ё тавонист ба ҳамаи азобҳо тоб оварад ва имнро ба Худо, ки аз бобо мерос гирифта шуда буд, нигоҳ дорад.

Ҳангоми инқилоби фарҳангӣ сотсиализм назар ба ҳар давраи дигари таърихи Хитой, Иттиҳоди Шӯравӣ ва Кореяи Шимолӣ бо суръати бештар паҳн мешуд, ва ин боиси боз ҳам бераҳмонатар таъкиб шудани масеҳиён гардид. Корея аз истилои японихо 15-уми августи соли 1945 озод карда шуд. Кореяи Шимолӣ зери сарпарастии Шӯравӣ монд, ва мувоҳисаҳои шадид сар шуданд, ки киро ҳамчун сарвари давлати ҷавон таъйин кардан даркор аст. Ниҳоят Ким Ир Сен интиҳоб карда шуд, зеро ӯ бар зидди Япония муборизаи мусаллаҳона мебуд ва дар Кореяи Шимолӣ маъруф буд. Ёро Доҳии Бузург эълон намуданд, ва ин боиси хавотиршавии зиёди масеҳиён гардид, ва ба зудӣ хавотиршавиҳо ва тарсҳои онҳо тасдиқи худро ёфтанд.

Дар он замон кормандони Раёсати амнияти давлатӣ имондорноро ба ҳукми қатл маҳкум менамуданд — ба гардани имондор

санги калонеро баста дар баҳр ғарқ мекарданд. Кореяи Шимоли Ким Ир Сенро ба дараҷаи худо болобардор менамуд, ва бо мурури мустаҳкам шудани ҳокимияти ӯ ҳамаи динҳо ба таври расмӣ манъ карда шуданд.

Азбаски ман дар соли 1958 таваллуд шудаам, ҳамаи он чи дар бораи солҳои аввали таъкиб шудани масҳиён медонам, дар нақлҳои бибӣ ва бобоям асос ёфтаанд. Бибиям бо овози пасти ташвишовар ба ман нақл намуд, ки дар тамоми хонаҳо кофтуковҳои беохир мегузаштанд, Китобҳои Муқаддаси ёфтшуда сӯзонда мешуданд, ва касоне ки дар робита бо масеҳиён гумонбар мешуданд, ҳабс карда мешуданд. Ӯ ба ман нақл мекард, ки даҳҳо масеҳиёро ба канори чарии сохил гузошта, як чизро мепурсиданд: «Ба рафиқ Ким Ир Сен вафодор мешавед, ё ба Худо бовар карданро давом медиҳед?» Касе ки аз тарси марг «Ба Ким Ир Сен» мегуфт, «наҷот меёфт», аммо касонеро, ки «Ба Худо» гуфта ҷавоб медоданд, аз ҷарӣ ба баҳри пурталотум мепартофтанд. Ба қавли бибиям, ин дар солҳои 1960-ум сар шуд.

Аз он чи ман аз бародарону хоҳарони ҳам-имон, ки шоҳидони аз зулми японӣ озод шудани Корея буданд, дар он замон ҳар касе ки Китоби Муқаддас ё ҳатто Китоби пешгӯӣҳо дошт, ба фалокати калон дучор мешуд. Ҳар як китобро мусодира карда дар гулханҳои калон месӯзонданд. Ким Ир Сен аз фикр дар бораи кореягӣ ки худӣ дигареро парастӣш мекунад, ба даҳшат меовард, зеро ҳама гуна худо таҳдиде ба худӣ ягона будани ӯ дар Кореяи Шимоли буд.

Кам касон медонанд, ки бобои модарии Ким Ир Сен шубон буд ва ҳамаи аъзоёни оилаи ӯ ба Худо имон доштанд. Падари ӯ, Ким Хён Чик, дар коллечи масеҳӣ дар Сунгсил дар Пхенян таҳсил мекард. Ӯ аз ҷавонӣ Худоро мешинохт, худӣ Ким Ир Сен низ мешинохт.

Аммо дар ҳама чизи боқимонда ӯ дигар хел буд. Ким Ир Сен фармуд, ки ҳар сантиметри квадрати сарзамини Кореяи Шимоли дар ҷустуҷӯи ҳамон китобе ки волидонаш, бобояш

ва ҳамаи хешовандонаш эҳтиром менамуданд, кофтуков карда шавад. Ў сағҳои бӯйгири худро ба ҳар як хона мефиристонд, то ки ин китобро ёфта сӯзонанд ва ҳар як дорандаи ин китобро чазо диҳанд. дар Кореяи Шимолӣ ҳама гуна динро ба таври расмӣ «хурофот» меномиданд. Ман аз он ҳайронам, ки чӣ гуна аҳли оилаи ман имони худро аз даст надода, аз ҳамаи ин озмоишҳо гузаштанд. Агарчи ин маънидоди худро дорад — он овоз.

Бобоям пас аз он ки бо аҳли оилааш ба Кореяи Шимолӣ кӯчид, шаш сол умр дид. Ҳангоме ки мо кӯчида омадем, ман сесола будам, ва ҳангоме ки ӯ вафот кард, ёздаҳсола будам дар он солҳо ман зуд-зуд бо ӯ вохӯрдм. Ў ҷуворимақка мерӯенд, аз ҳамин сабаб ҳар вақте ки давраи пухтани ҷуворимақка мерасид, ман ба меҳмонии ӯ рафтано махсусан дӯст медоштам. Ман ҳамчунин дар рӯзҳои якшанбе ба хонааш мерафтам, ва ӯ ба ман қиссаҳо мегуфт.

Дар ин шаш соли охири умраш ӯ бештари вақти худро ба рӯза ва дуо сарф мекард. Ў қорҳои зиёди муҳим дошт, аммо беш аз ҳама дар хусуси оянди оилааш, яъне маҳфуз доштани имон ва Хушҳабаре ки ба ӯ супурда шуда буд, ғамхорӣ мекард. Бибиям мегуфт, ки солҳои охири умраш бобоям бегоҳиҳо аксар вақт садои Худоро мешунид.

Дар яке аз чунин шабҳо бобоям саросема ба назди бибиям давид. «Ман Ёро боз шунидам! — пичиррос зад ӯ. — Мо вақти хеле кам дорем. Китобхоро пинҳон кунед! Вақт кам мондааст!»

Хонаи мо тақрибан чор километр дуртар аз хонаи бобоям буд. Маро фиристоданд, ки бо шитоби шадидтарин Китоби Муқаддаси модарамро гирифта биёрам. Ман аз тез давидан нафасгир шуда баргаштам ва онро ба бибиям додам. Вай онро бо ду Китоби дигар, ки дар оилаи мо буданд, гузошт — Инчили калони бобои ман ва Инчили амакам.

Бибиям бо ифодаи дард ва қатъият дар чехрааш саҳифаҳои ҳар се Китоби Муқаддасро қанда, тамоми шаб онҳоро як ба

як сӯзонд, ва то сахарӣ аз онҳо чизе боқӣ намонд. Тамоми ин муддат бобоям дар назди дар посбонӣ мекард.

Пагоҳии рӯзи дигар муфаттиш аз шӯъбаи амнияти давлатӣ омад. Ба гуфтаи ӯ, онҳо аз як ҳамсоия мо хабар ба даст овардаанд, ки дар хонаи мо аслиҳа пинҳон карда шудааст. Аммо он чиз ҷолиби диққат буд, ки ӯ аслиҳаро дар рафҳои китобҳои мо ҷустуҷӯ кард, аммо чизе наёфт. Баъд ӯ ҳамон гуна, ки пайдо шуд, зуд ғайб зад.

Ман аз бобоям хоҳиш мекардам, ки ин воқеаро такрор ба такрор ба ман нақл кунад. Модарам он вақт сию як—сию дусола буд, ва ман умуман кӯдак будам — мафтунӣ ин марди оромӣ хоксор, ки ҳама ӯро эҳтиром мекарданд. Маро беш аз ҳама ҳикояҳои ӯ ба вачд меоварданд. «Он шаб чӣ рӯй дод?» — бори садум мепурсидам ман. Ва ӯ он овозро тақлид мекард:

«Сунг До! Сунг До! *Сунг До!*»

«Ҳа?!» — ҷавоб дод бобоям. Садо се бор номи ӯро гирифта ҷег зад, ва ҳар дафъа ӯ ҷавоб меод: «Ҳа?!»

Он гоҳ Худо гуфт: «Ҳоло вақти он нест, ки ошкоро имон дошта бошед, балки вақти он аст, ки онро пинҳон кунед. Китобҳои ки дорӣ, бояд сӯзонда шаванд. Ту вақти хеле кам дорӣ. Зудтар бош!» — баланд шуд овоз.

Соли 1967 буд.

Ҳамин тарик, бобоям ҳамаи нусхаҳои Китоби Муқаддасро, чунон ки Худо ба ӯ фармуда буд, сӯзонд, ва ҳамин тавр мақомоти Кореяи Шимолиро фиреб дод.

Аммо Инчил паҳн мешуд.

Боби 2

Писар — картошкадузд

Чаноби Бэ

Аввалин хотираҳои ман аз замони панҷсолагиам мебошанд. Ман дар ёд дорам, ки бобову бибиям бо чашмони пӯшида ва сари хам дуо мегуфтанд, зери лаб чизе мегуфтанд. Он вақт ин маро хеле метарсонд.

На дуои онҳо дар дили ман тарсро пайдо кард, балки он чи бибиям гуфт, ҳангоме ки чашмонашро кушода дид, ки ман бо диққат ба чашмонашон менигарам. Вай оромона, вале бо-исрор пичиррос зад: «Он чи дидӣ, ба касе нагӯй. Дар ин бора гап задан мумкин нест. Агар ба касе гӯй, одамони бад омада туро мебаранд». Албатта ман ба касе нагуфтам. Аммо аз он вақт ҳар гоҳ дар байни одамони ношинос бошам, хеле хавотир мешудам.

Бори аввал ман Даҳ фармударо аз бобоям шунидам. Ӯ ҳеҷ гоҳ онҳоро Даҳ фармуда наменомид ва намегуфт, ки онҳо аз кучо омадаанд ва кӣ онҳоро навиштааст. Барои ман онҳо танҳо даҳ маслиҳате буданд, ки бобоям ба волидонам, амакам ва дигар аъзоёни оилаам такрор ба такрор мегуфт, ҳангоме ки мо ҳар саҳарии якшанбе пеш аз бомдод дар хонаи ӯ чамъ меомадем. Дуздӣ нақун. Тамаъ нақун. Шаҳодати бардурӯғ надех. Модару падаратро эҳтиром кун. Новобаста ба вазъият, яке аз ин даҳ маслиҳат ҳамеша ҷавобе буд ба ягон мушкилоти аниқ.

Мардуми Кореяи Шимолӣ ҳатто рӯзҳои якшанбе кор меку-нанд, аммо ҳар ҳафта мо ҳатман чор километрро аз манзили шаҳрии худ дар ошёнаи дуюм то хонаи бобову бибиямон дар

канори шаҳр тай мекардем. Ҳангоме ки бибиям хуроки сахарӣ тайёр мекард, бобоям бо калонсолон суҳбат мекард. Онҳо онро муҳокима мекарданд, ки дар рафтори ҳар яки онҳо дар ин ҳафта чӣ хуб ё бад буд, ва бобо маслиҳат меод, ки онҳо дар давоми ҳафтаи оянда чӣ гуна фикр ва амал кунанд. Дуздӣ нақун. Тамаъ нақун. Шаҳодати бардурӯғ надех. Модару падаратро эҳтиром кун.

Баъд бибиям хӯрокро меовард, ва ҳама сар ҳам карда, чашмонашонро мепӯшиданд, ва бобоям пеш аз он ки хӯрок хӯрем, бо овози паст чизе мегуфт. Суханони ӯ базӯр шунида мешуданд, бо пичирроси паст гуфта мешуданд. Баъзан лозим буд, ки мо суханони ӯро такрор кунем, аз ҷумла ман. Ман, ки кӯдак будам, ҳамеша сарамро боло мекардам ва чашмонамро мекушодам. Ман донистанӣ будам, ки ҳозирон дар бораи чӣ пичиррос мезананд?! Баъд аз ким-қучои ақиб дасти модарамро ҳис мекардам, ки сарамро бо нармӣ ба поён ҳам мекард.

Дар чунин шароит кӯдакон хеле кам савол медиханд, хуссан агар ҳис кунанд, ки калонсолон метарсанд, ки касе онҳоро мешунавад. Дар чунин лаҳзаҳо онҳо одамони бадкирдорро, ки кӯдакони беҳад доноро гирифта мебаранд, ба ёд меоваранд. Аммо ҳангоме ки ман нӯҳ-дахсола будам, кунҷковӣ лаҳзае бар тарсу ҳаросам дастболо шуд, ва ман аз модарам пурсидам, ки ин суханонро гуфтан чӣ даркор аст. «Осмонҳо ҳамеша моро мушоҳида мекунанд, — ҷавоб дод вай, — ҳатто агар ту қаламро бидузӣ. Аз ҳамин сабаб, ҳангоме ки ту кори бад кардӣ, бояд онро дар назди осмонҳо эътироф намой. Агар ин корро нақунӣ, ҷазо дода мешавӣ. Ва ҳангоме ки мо хӯроқворӣ дорем, шукр мегӯем».

Ҳамин тавр ман дуо гуфтанро ёд гирифтам. Дар асл ман хеле кам мефаҳмидам, ки ин ҳама чӣ маъно дорад, зеро тамоман кӯдак будам. Аммо хуб медонидам, ки ин муҳим аст. Ман мефаҳмидам, ки ин хатарнок аст. Ва ҳис мекардам, ки ин моро бо кадом як роҳе бо осмонҳо пайваст мекунад.

Хонаи бобову биби ягона ҷое набуд, ки аҳли оила барои дуо ҷамъ мешуданд. Дар наздикии хонаи мо халиҷи зебод буд, ки соҳили регзор ва дарахтони санавбар дошт. Бобоям барои мохигирӣ ба он ҷо мерафт, ва падар, модар ва дигар аъзоёни оила дар атрофи он барои як вақти махсус, ки мо онро «вақти саволу ҷавоб» меномидем, ҷамъ мешуданд. Он вақт ман бори аввал номи Худоро шунидам, ки бо овози баланд садо дод, — «Ҳананим», ки ба забони корейгӣ маънои «Худои якка»-ро дорад. Ин калимаест, ки масеҳиёни Кореяи Чанубӣ барои ишора ба Худо истифода мебаранд, аммо дар Кореяи Шимолӣ тақрибан касе онро намедонад. Ҳангоме ки сокинони Кореяи Шимолӣ дар бораи табиат ва қудратҳои илоҳӣ гап мезананд, онҳо Худоро «Ҳанилним» меноманд, ки маъноаш «Парвардигори Осмон», истилоҳи умумӣ барои худо аст. Ҳатто вақте ки оилаи мо ҳар ҳафта дар хонаи бобоям ҷамъ мешуд, мо калимаи Ҳанилнимро истифода мебардем. Аммо рӯзе дар соҳил, чун тире ки хаворо мебурад, аз лабони бобоям калимаи «Ҳананим!» баромад. Дар аввал ман ҳатто фикр кардам, ки хато шунидаам.

Ҳар вақте ки бобо бемор мешуд, бибиям ҷамъномади якшанбегии ҳарҳафтаинаро ба ҷои ӯ мегузаронд. Бобоям шаш моҳ пеш аз бибиям мурд; ҳаёти ҳайратовари онҳо хеле оромона, ҳангоме ки мо имони худро пинҳонӣ пайравӣ мекардем, анҷом ёфт. Ҳеч яки онҳо аз беморӣ намурдааст ва ё аз дементсияи пиронсоли азиат намекашид. Ҳар ду дар хоб мурданд.

«Зиндагии онҳо аз ҳаёти арвоҳи пурасроргар буд», — мегуфтанд волидонам дар бораи бобову бибиям. Ва ин комилан фаҳмо буд, зеро мо аз гузаштаи онҳо бисёр ҳикояҳои мистикиро медонистем! Илова бар ин, бобои ман ҳатто дар рӯзҳои охири ҳаёти худ мунтазам бо Худо муошират мекард.

Аммо барои ман бобову бибиям на танҳо шахсиятҳои пурасрор буданд. Ман ҳамеша онҳоро ҳамчун одамони начиб, хушмуомила ва обрӯманд ҳамеша дар ёд хоҳам дошт. Ҳатто дар кӯдакӣ ман аз хислатҳои онҳо ба вачд меодам.

Ҳангоме ки онҳо мурданд, ман ёздаҳсола будам. Даре нагузашта одамони бад пайдо шуданд, ва мо худамон мисли арвоҳ зиндагӣ мекардагӣ шудем.

Кореяи Шимолӣ ҳамеша аз покии этникӣ ва нажодии худ ифтихор мекард. Дар натиҷа ҳатто муҳоҷирони кореягӣ аз кишварҳои монанади Хитой (чун аҳли оилаи ман), ки баъди истилои японӣ Корейро тарк карда буданд, дар ватани этникии худ зиндагии хуб дошта наметавонистанд. Ҳанӯз пеш аз гуруснагии оммавӣ, муҳоҷирон ба таври расмӣ «одамони бад» номида мешуданд, ва мо амалан аз ҳеч гуна имтиёзҳои аз ҷониби ҳукумат пешниҳодшуда баҳра бурда наметавонистем. Ҳукумати Кореяи Шимолӣ ба мо кор ва замини кофӣ намедод, ва ҳаракатҳои моро бо диққат назорат мекард. Дар мактаб маро ҳамеша «чандапуш» меномиданд. Ба мо нисбат ба онҳое ки тамоми умри худро дар Кореяи Шимолӣ гузаронидаанд, хеле бадтар муносибат мекарданд. Мо дар тарси доимии ҷони худ зиндагӣ мекардем, ва ҳукумати кишвар маҳз ҳамин гуна вазъиятро мехост.

Бори аввал ман даҳшати зиёдро он вақт аз сар гузарондам, ки дар синфи чоруми мактаби ибтидоӣ таҳсил мекардам. Ин чанде пас аз вафоти бобову бибиям буд. Боре тахминан соатҳои як-дуи шаб ногаҳон зане ки бо модарам дар Хитой дар як синф таҳсил карда буд, дари хонаамонро кӯфт. Аз ин ҳам аҷибтар он буд, ки вай дар тан танҳо либоси таг дошт. Вай гуфт, ки ўро ғорат кардаанд ва ҳама чизашро, аз ҷумла либосу пулашро гирифтаанд. Модарам ба ҳоли ў раҳмаш омада, ўро қабул кард, хӯрок дод ва иҷозат дод, ки дар хонаи мо шабро гузаронад.

Аммо дар Кореяи Шимолӣ ҳатто меҳмоннавозии оддӣ ба оқибатҳои бениҳоят вазнин оварда мерасонад, агар шумо ба шахсе ки дар назари давлат шахси эътимоднок нест, меҳмоннавозӣ зоҳир кунед.

Пагоҳии барвақт, тахминан соатҳои панҷ-шаш моро аккоси сағҳо бедор кард. «Чӣ қадар аҷиб, — фикр кардам ман, ки

ханӯз нимхоб будам, — мо дар шаҳр зиндагӣ мекунем. Дар ин ҷо сағҳо он қадар зиёд нестанд!» Ниҳоят моро зарбаҳо ва баъд садои дари шикаста афтада аз хоб бедор карданд. Коркунони шӯъбаи амнияти давлатӣ ба манзили мо зада даромаданд. Аккоси сағҳо, садои мӯзаҳои вазнин, инчунин аслиҳа дар ҳолати омодагии пурраи ҷангӣ маро аз он тасаввуроти ночизи беҳатарӣ, ки бо соддадилӣ ва нодонии худ доштам, абдан маҳрум карданд. Ҳанӯз ҳам, ҳангоме ки дар ин бора фикр мекунам, ба баданам мурғак медавад.

Модару падар дар долони хонаи духучрагии мо аз бистар хестанд, ва кӯдакон дар хонаи хоб бедор шуданд. Зани пу-расрор, ки шабро дар хонаи мо гузаронд, дар фазои назди девори дарунии хонаи хоб, ки дар он ҷо кӯрпахоро мегузоштем, пинҳон шуд.

Дере нагузашт, ки як гурӯҳ ходимони амнияти давлатӣ манзили моро чаппа-роста карданд. Дар чанд дақиқа меҳмони моро ошкор ва дастгир карданд. Онҳо ба мо як савол ҳам надоданд, танҳо ба падарам фармон доданд, ки ба идораи полис биёяд. Ва онҳо бо мӯзаҳои вазнини худ бо садои баланд тарақ-тарақ кунонда, аслиҳаи омодаи ҷангро садо дода, зани боздоштшуда ва сағҳои аккосзанандаро бо худ гирифта, аз хона баромаданд.

Пас аз чанде падар ба идораи полис омад, дар он ҷо ўро сарзаниш карда, ёдрас намуданд, ки вазифаи ҳар як шаҳрванд ин аст, ки пеш аз он ки меҳмононро ба хонашон роҳ диҳанд, меҳмонон бояд дар идораи дахлдор аз қайд гузаранд. Амнияти шаҳр ва тамоми мардум дар хатар буд! Аз падар талаб карда шуд, ки фаҳмонад, ки чаро занро дар хонааш пинҳон кардааст. Вай, албатта, ҷавоб дод, ки касеро пинҳон накардааст, фақат ба занаш иҷозат додааст, ки ба зани бечораи ғоратшуда ёрӣ расонад. Аз ў пурсиданд, ки оё он зан ба оилаи мо соат додааст?

Дар он замон соатҳо ба андозаи тилло арзиш доштанд. «Вай ба ту чандто соат тӯхфа кард? — ба падар фишор меоварданд кормандони полис. — Чӣ қадар маводи нашъаовар? Ба ў ҳатто

барои ҷавоб додан ба саволҳо вақт надоданд. Ў чӣ ҳам гуфта метавонист?! Ў дар бораи ин зан ҳеҷ чиз наметавонист, ғайр аз он, ки ӯ замоне ҳамсинфи модарам буд ва занҳо се моҳ пеш тасодуфан дар бозор ба ҳам вохӯрданд. Онҳо бо ҳам мубодилаи хабарҳо карданд, ва барои мавриде ки ҳамсинфаш ба дидорбинии ӯ омадани шавад, модарам ба ӯ дар кучо зиндагӣ карданаширо фаҳмонд. Ва инак, нисфи шаб ногаҳон ин зан дар тан либоси таг дар остонаи мо пайдо шуд, ки ҳатто дар бораи ҳодисаи рӯйдода ором гап зада наметавонист, дар бораи соат ё маводи нашъаовар бошад, ҳоҷати гап ҳам нест.

«Хуччат дар бораи қайди ӯ дар ҷои истиқоматаш кучост?» — фарёд мезаданд онҳо. Дар Кореяи Шимолӣ барои дар хонаи худ қабул кардани ягон сокини шаҳр ё деҳаи дигар, ҳар ду тараф бояд барои боздид ариза нависанд. Агар хуччатҳо дуруст пур карда, ба идораҳои дахлдор пешакӣ пешниҳод карда нашаванд, ҳар ду ҷониб барои вайрон кардани қонун ҷазо дода мешаванд.

Аз сабаби он меҳмони пурасрор волидон дар давоми панҷ рӯзи оянда маҷбур буданд барои бозпурсии навбатӣ ба шӯъбаи амнияти давлатӣ ҳозир шаванд ва дар давоми он ба онҳо такрор ба такрор ҳамон як саволҳо дода мешуданд. Масъулони шӯъбаи изҳор доштанд, ки волидонам дурӯғ мегӯянд. Баъди муддате ба мо маълум шуд, ки ин зан ба қочоқи маводи нашъаовар ва фуруши ғайриқонунии соат машғул будааст; ҳар яке аз ин гуна фаъолиятҳо дар кишвари мо ҷинояти вазнин буд ва онҳо дар якҷоягӣ ҳам барои мо ва ҳам барои он зан як офати азим буданд. Аз ҳамин сабаб коркунони шӯъбаи амнияти давлатӣ ба хонаи мо омаданд: он зан аз ҳабсхона гурехта, либоси маҳбусияширо партофта, аз таъкибкунандагонаш, ки аз пайи ӯ мерафтанд, дур рафтани шудааст. Ана ҳамин тавр ин зан онҳоро рост ба дари хонаи волидонам овардааст. Ман гумон мекунам, ки ҳатто агар волидонаш ёро ба хона роҳ наметоданд, мо ҳатман ба мушкили дучор мешудем. Охир, мо муҳочир будем, «одамони бад», ки ба ҳеҷ гуна имтиёз ҳақ надоштем. Ва инак, баъд аз

дах рӯз боз коркунони шӯъбаи амнияти давлатӣ ба хонаи мо омада, дарро бо овози баланд зада, фармуданд, ки чизхоямонро фавран ба мошини боркаш бор карда, ин хонаро барои ҳамеша тарк намоем.

Ҳамин тавр моро ба як деҳаи дурдаст фиристоданд. Ба он деҳа танҳо пас аз ду соати ҳаракати мошин бо роҳи хокӣ, ки ба кӯҳҳо мебурд, расидан мумкин буд. Мутаассифона, ҳеч кадоми мо пештар на дар ҳамворӣ ва на махсусан дар кӯҳсор ба зироаткорӣ машғул набудем, зеро дар Хитой ҳамеша дар шаҳр зиндагӣ мекардем. Барои мо фарқе надошт, ки ин деҳа дар қуллаи кӯҳ ҷойгир аст ё дар ҷои дигар. Ҳатто агрономҳои ҷуртаҷриба ҳам аз ӯҳдаи зироаткории ҷурмахсул дар ин заминҳои санглох баромада наметавонистанд.

Дар он ҷо дигар оилаҳои бадарғашуда низ буданд, ки қариб 5 ғоизи аҳолии ин минтақаро ташкил меоданд. Ин оилаҳо аз ҳамдигар дур зиндагӣ мекарданд, ва илова бар ин, шумораи онҳо он қадар кам буд, ки ҷудой аз халқ ва тафриқа, ки пештар аз сар мегузарондем, боз бештар шуданд. Сарварони деҳа раис, прораб ва мудири таъминот буданд. Онҳо нисбат ба волидони ман хеле бад муносибат мекарданд: мо на танҳо ҷинояткорон, балки ҷинояткорони муҳочир — табақаи пасттарини иҷтимоӣ будем. Ба ҳар як киштзор аз панҷ оила қариб панҷоҳ қас-қабаста карда шуданд. Ин вазнинтарин меҳнате буд, ки тасаввур қардан мумкин аст.

Маҳз дар ҳамон ман ҷо аз нарасидани хӯрокворӣ афсурда шуда, бори аввал шоҳиди ҷанҷоли байни волидонам шудам. Шумо гуфтугӯи онҳоро тасаввур қарда метавонед. Падар бо таассуф гуфт: «Ба зане ки дар бораи ӯ ин қадар кам маълумот доштӣ, ёрӣ додан ҷӣ даркор буд? Оё вақте ки ӯ шабона бо либоси тағ омад, аз чизе хавотир нашудӣ?» Модарам бо қатъият ҷавоб дод: «Ба он бечора ёрӣ расондан даркор буд. Ҷӣ тавр аз шахси эҳтиёҷманд рӯ гардондан мумкин аст?» «Ҷунки гурусна будам, ба Ман хӯрок додед; ташна будам, ба Ман об додед; ға-

риб будам, Маро қабул кардед; бараҳна будам, Маро пӯшондед». Боварӣ ба ин суханон барои модарам ва ҳар як узви оилаи мо арзиши ҳама чизро дошт. Гуруснагӣ ва дард моро аз лаҳзаи омаданамон азоб меод ва вазъияти бе ин ҳам душворро боз ҳам бадтар мекард ва ба муносибатҳои оилавӣ таъсири манфӣ мерасонд, ки дар он хуруҷи хашму ғазаб бештар мешуд.

Оҳ, ин дард! Аз рӯзи якум, ки моро дар минтақаи бекорхобида аз мошин фуруварданд, маро маҷбур карданд, ки ба нафъи деҳа кор кунам. Эҳтиёҷ ба қувваи корӣ хеле шадид буд — ҳатто ба қувваи кори баҷаи хасташудае ки ба меҳнати кишоварзӣ одат накардааст. Аз ман талаб мекарданд, ки дар киштзор кор кунам, дар корҳои хона ва деҳа ёрӣ расонам ва ҳар кореро анҷом диҳам, ки ба ақидаи роҳбарони деҳа, кӯдаки ҳамсоли ман аз ўҳдаи он баромада метавонад. Ман кӯшиш мекардам, ки рафтори хуб кунам ва ором бошам, зеро ҳамеша дар ёд доштам, ки агар дар бораи оилаи ғайриодии мо чизе гӯям, одамони бад метавонанд маро гирифта баранд.

Вале касе аз ман чизе намеурсид, маро фақат дағалона маҷбур мекарданд, ки аз як намуди кори беҳолкунанда ба кори дигар гузарам, ва ин кор соатҳои дароз давом карда, ба рӯзҳои дарднок табдил меёфт. Даре нагузашта онҳо фаҳмиданд, ки ман ба меҳнати вазнини ҷисмонӣ комилан мувофиқ набудам. Ваи ман — фаҳмидам, ки чаро ҳама, аз ҷумла кӯдакони хурдтарин, дар деҳа ҳам шуда ва бо чеҳраҳои хира мегаштанд: пас аз чанд рӯз ман айнан мисли онҳо роҳ мерафтам. Бисту чор соат дарди сахте тахтапуштамро сӯрох мекард, ки ба тамоми баданам, то ангуштони хунолуди дастон ва пойҳои қарахшбаста паҳн мешуд. Бо вучуди ин ҳама кӯшишҳои атрофиён ҳамеша мегуфтанд, ки кори ман фоидае зиёде надорад.

Ман дувоздаҳсола шудам. Дар зодрузи худ ман ҳезум шикаста, онро аз пайраҳаи танги кӯхпорае ки бар санглоҳ қомат афрохта буд, ба деҳа мебардам. Маҳз аз сабаби он ки пайраҳа танг буд, роҳбарони деҳа қарор доданд, ки ин кор ба писарбачаи

12-сола, ки ба кор мутобиқ нест, мувофиқ мебошад. Ман ҳатто шунида будам, ки чанде пеш марде аз пайраҳаи ин кӯхпора афтида, ба ҳалокат расидааст. Акнун дар назди ман вазифаи харрӯзаи паси сар қардани ин пайраҳа буд, ба иловаи як даста хезум дар пушт. Ҳамин тавр, ҳар рӯз ба ман хатари марговаре дучор мешудам, ки аз пайраҳаи кӯхпора афтида, бимирам.

Ман хеле зуд ба воя расидам ва рӯзе аз падару модарам пурсидам: «Чаро ба мо лозим меояд, ки азоб кашему гуломвор зиндагӣ кунем?» Модарам ҷавоб дод: «Мо метавонем ҳамаи инро аз сар гузаронем ва одам монем. Инҳо барои мо озмоишҳои душворанд, аммо мо бояд ба ҳар ҳол бо имон зиндагӣ кунем, ва Худо ранҷу азобҳои моро осон мекунад». Суханони ӯ ба умқи дили ҷавони ман таъсир қарданд. Мо аз кучо медонистем, ки Худо бо марҳамати Худ моро ба он тайёр қарда истодааст, ки ҳар яки мо баъд аз чандин солҳо барои ҷинояти бузургтаре ки ҳамаи масеҳиён дар он айбдоранд, дучор мешавем?

Модар ҳатто дар он лаҳзаҳои барои ҳама душвор ҳеҷ гоҳ ба мо насиҳат доданро бас намекард. Маҳз дар ҳамон ҷо, дар ин деҳаи кӯҳии пурбод ва хунук ман фаҳмидам, ки даҳ насиҳати бобоям дар асл Даҳ фармудаи Ҳананим, Худои ягона аст. Модарам моро шабона бедор мекард, то ки якҷоя ин фармудаҳоро омӯзем ва ҳамроҳи ӯ дуо гӯем.

Бо вучуди ин, мо дар пайравӣ ба имонамон хеле маҳдудиятҳо доштем. Албатта, акнун мо пеш аз ҳӯрок дуо гуфта наметавонистем. Ҳангоме ки ман бо содалавҳии кӯдаки дувоздаҳсола сабаби инро пурсидам, модарам пичирросзанон фаҳмонд, ки аз сабаби назорати шадидтари мақомоти дахлдор, ки ҳоло мо зери назорати онҳо ҳастем, ба Худо вафодор будани мо бояд на чун пештара, балки ба таври пинҳонӣ зоҳир шавад.

Дар охири тобистон моро ба кӯҳистон бадарға қарданд. Ҳангоме ки мо омадем, масъулони маҳаллӣ ба мо як миқдори ночиз биринҷ доданд, ки бояд то ҳосили оянда мерасид. Формулаи онҳо ҳамеша ҳисоб қардани он буд, ки ба фикри онҳо барои

зинда мондани оила чӣ қадар лозим аст, ва баъд танҳо нисфи ин миқдорро додан буд. Ҳамин тарик, онҳо моро тарбия ва чазо дода, ба мо ёдрас мекарданд, ки касоне ки сазовори зистан нестанд, бояд бо азоб зиндагӣ кунанд.

Дар вақти чамъоварии ҳосил оилаҳо бояд тамоми ҳосили чамъоварӣ кардаашонро ба давлат месупориданд. Пас аз ин давлат ҳисоб карда мебаромад, ки ин ё он оила чанд рӯз кор кардааст, ва мувофиқи он ба онҳо ҳиссаашонро меод. Оилаи мо чор моҳ дар он ҷо буд ва миқдори хӯроквории ба мо додашуда амалан шаҳодат меод, ки мо зимистонро паси сар карда наметавонем.

Сарфи назар аз сарфакоронаи модарам, хӯроквории мо зуд тамошуд. Чун гуруснагӣ наздик шуд, мо дигар чорае надоштем, ки дар ба дар гашта, аз ҳамсояҳоямон, ки чинояткор набуданд, ёрӣ пурсем. Аммо ҳамаи он чи ба даст меовардем, нафрати ошкоро буд. Ҳеч кас ба мо заррае ёрӣ нарасонд, зеро моро муҳоҷирони чинояткор меҳисобиданд.

Шабе ман аз он сабаб бедор шудам, ки модарам тахтапуштамро сила мекард. Вай бо чашмони ашкбор аз ман хоҳиш кард, ки рафта, картошка дуздам. Ман ҳайрон шудам. «Модар, — эътироз намудам ман, — ту ба мо ёд меодӣ, ки дуздӣ накунем, аммо акнун аз ман талаб мекунӣ, ки фармударо вайрон кунам! Чаро?» Вай андешамандона ба ман нигаристу пичиррос зад: «Чунки худкушӣ гуноҳи аз ин ҳам бузургтар аст».

Барои маҳкум кардани ман шитоб накунед, хангоме мегӯям, ки пас аз ин ман рӯзҳои зиёд пеш аз фаро расидани субҳ, хангоме ки шамол аз ҳама сахттар мевазид ва дар киштзор ҳеч кас набуд, ба киштзори картошка мерафтам. То солҳои 1990-ум аксари сокинони Кореяи Шимолӣ аз гуруснагӣ азоб намекашиданд. Аммо оилаи мо ханӯз дар соли 1970 аз нарасидани хӯрок қариб мемурд.

Ман бо шиками қариб холи, ки дар он ба ғайр аз якчанд порчаҳои картошкаи дуздада чизе набуд, буридан ва бардошта

бурдани хезумро ёд гирифтам. Аммо Худо ирода ва рӯхи маро қавӣ мегардонд.

Агар Худо ба падарамон ақлу фаросати хуб ато намекард, мо бешубҳа мемурдем. Ў ба монанди бобоям ба забонҳои хитой, японӣ ва кореягӣ гап мезад. Ў, ки иродаи қавӣ ва матонати рӯх дошт қарор дод моро аз вазъияте ки дар он будем, раҳо кунад. Ба ин ё он тарз, дар байни вазифаҳои беҳири ҳаррузаи деҳқонӣ падарам худомӯзиро сар кард. Вай аз китобхона дар бораи тарзи кор кардани трансформаторҳои электрикӣ, тарзи кор кардани муҳаррикҳо ва насосҳои обкашӣ, китобхоро мегирифт.

Ҳочагии мо дар деҳа ҷойгир буд ва шаҳраки наздиктарин аз мо дар масофаи дувоздаҳ километр буд. Ҳар боре ки сана бо адади як ба охир мерасид, ба мо як рӯзи истироҳат медоданд, ки дар он вақт метавонистем ба бозори шаҳраки музофотӣ равем, ягона ҷое ки дар он хӯрокворӣ ханӯз дастрас буд. Мо на пул доштем, на нақлиёте ки бо он ба бозор рафта, хӯрок харем, аз ҳамин сабаб ҳар рӯзи якум, ёздаҳум ва бисту якуми моҳ барои мо ёдоварии навбатии он буданд, ки вазъияти мо ноумедона аст. Дар яке аз рӯзҳои бозор пас аз он ки падарам тамоми китобҳои дар китобхонаи маҳаллӣ бударо хонда баромад, ба роҳи дувоздаҳкилометра баромад. Вай медонист, ки ин ягона имкони мост, ва ҳама чизро то хурдтарин ҷузъиёти андешида буд.

Дар шаҳр ӯ худро механики идораи хоҷагиҳои фермерӣ муаррифӣ карда, гуфт, ки таъмири муҳаррикҳои барқӣ ва насосҳои обкаширо, ки ҳамеша дарди сари калон буд, медонад. Механикҳо дар он замон хеле кам дучор мешуданд, ва азбаски онҳо қариб ҳеҷ гоҳ ба чунин ҷойҳои дурдаст намерафтанд, онҳоро хеле қадршиносӣ мекарданд, ва ҳангоми пайдо шуданашон бо эҳтиром муносибат менамуданд.

Аз сабаби нарасидани механикҳо корхона дар вазъияти хеле бад буд ва барои таваккал кардан тайёр буд, аз ҳамин сабаб роҳбарият аз падарам хоҳиш кард, ки муҳаррики вайроншударо таъмир кунад. Ва ба лутфи Худо ӯ ин корро қарда тавонист.

Бовар кардани одамон душвор буд, ки дар деҳа одами дорон чунин маҳорат ҳаст. Ў бояд дар ин ҷо зиндагӣ кунад! Ҳамин тавр, тақрибан вақте ки ман ба мактаби миёна рафтам, мо ба шаҳр кӯчидем. Ин як мӯъҷиза буд, зеро барои иваз кардани ҷои истиқомати худ дар Кореяи Шимолӣ, кас бояд аз Ҳама сатҳҳои ҳукумат иҷозат гирад, ва ин барои муҳоҷирон қариб ғайриимкон аст, алалаҳусус бо сабти қонуншиканиҳо дар парвандаи онҳо.

Раёсати ноҳия тамоми қорҳои вобаста ба техникаи кишоварзиро назорат мекард, бинобар ин падарамро ҳақиқатан ба он ҷо ба қор гирифтанд. Чунон ки шумо тасаввур карда метавонед, дар аввал ӯ хеле дар ташвиш буд, зеро ӯ танҳо худомӯз буд. Вале баъди баргараф намудани якчанд камбудихои ҷиддӣ сармеханики минтақавӣ шуд. Чунон ки ман аллақай гуфтам, падарам хеле бофаҳм ва бофаросат буд.

Ҳангоме ки имкониятҳои мо афзоиш ёфтанд, ва анбор оҳишта-оҳишта пур шудан гирифт, ӯ қореро сар кард, ки аз таъмири муҳаррикҳо боз ҳам ҳайратовартар буд. Шояд шумо фикр кунед, ки шахсе ки чанде пеш аз водии сояи марг баромадааст, меҳонад ҳарчи зудтар аз имони мамнӯъ дар дохили хонавода халос шавад, дар хусуси ба дигарон дар бораи он гап задан бошад ҳочати гап ҳам нест. Бо вучуди ин, ҳангоме ки дӯстонаш дар вақти идҳо ба хонаи мо меомаданд, падарам ба онҳо дар бораи Худо гап мезад.

Ҳукуматдорон (ки албатта, дар бораи фаъолияти башоратдиҳии падарам ҳеҷ чиз наметодонистанд) боварӣ доштанд, ки бадарға, сарфи назар аз хатоҳои нобахшиданӣ дар гузашта, ӯро тағйир дода, аз нав тарбия кардааст. Ҳангоме ки ман ба воя расидам, фаҳмидам, ки дар чунин вазифаи паст қор кардан барои ӯ чӣ гуна душвор буд. Дар Хитой падарам муовини декани донишгоҳ буд! Чаро ба ӯ вазифаву мансаби баландтарро наметоданд? Маълум буд, ки ӯ аз сардоронаш садҳо маротиба донотару босаводтар буд, ва дар он вақт механикҳо дар байни

касоне ки ягон қонуншиканӣ накарда буданд, синфи пасттарин хисоб меёфтанд.

Ҳангоме ки ман понздаҳ-шонздаҳсола будам, аз падарам пурсидам, ки чаро ӯ ҳамчун муаллим ё дар ягон вазифаи маъмурӣ кор намекунад? Вай ҷавоб дод: «Чунки ман коммунист шуда наметавонам. Ҳар қадар хуб кор кунӣ ҳам, агар узви ҳизби коммунист набошӣ, барои ҷамъият нодаркор хисобида мешавӣ. Мо муҳочир ҳастем, ва ба ҳизб дохил шудани касоне ки аз Япония ё Хитой омадаанд, амалан ғайриимкон аст. Ҳатто касе ки ҳангоми дар кишвари дигар зиндагӣ кардан донишгоҳро роҳбарӣ мекард, пас аз омадан ба Кореяи Шимолӣ, дар беҳтарин ҳолат, метавонад ба кори деҳқонӣ ва механикӣ таъяқ кунад. Ин маҳсусан ба касоне дахл дорад, ки дар Хитой ҳешовандон доранд — онҳо ҳамеша ба ҷосусӣ гумонбар мешаванд». Ва падарам гуё маро рӯҳбаланд карда, изҳори умедворӣ кард, ки шояд насли ман барои сардор шудан имконияти беҳтаре хоҳад дошт.

Аммо барои ҳар як сокини Кореяи Шимолӣ, роҳи болоравӣ дар зинаҳои мансаб аз артиши халқии Корея мегузарад. Ҳангоме ки мо ба синни ҳабад ё ҳаждаҳсолагӣ мерасидем, аксари мо интиҳоби дигаре надоштем, ғайр аз ин, ки пас аз таҳсилоти ҳатмӣ ба артиши халқии Корея дохил шавем. Ва танҳо баъди хизмати ҳарбӣ ба хона бармегаштем ва шаҳодатномаи ҳатми таҳсилро мегирифтём. Аксари мардон даҳ сол дар артиш хизмат мекунанд. Ман даҳ солу панҷ моҳ аз боиси шароитҳои хеле ғайримукаррарӣ хизмат кардам, ва ба шарофати он ба ҳар ҳол коммунист шудам.

Ҳеч кас барои хизмат дар артиш маош намегирад. Аммо пас аз даҳ соли хизмат кас имконияти хурде пайдо мекунад, ки дар мавриди мавҷуд будани ҷидду ҷаҳд ва алоқаҳои даркорӣ тавсиянома гирифта, ба сафи ҳизби коммунистӣ дохил шавад. Ҳангоми дар артиш буданам ба сарбозон хуб муносибат мекарданд. Ман аз миёнаҳои солҳои 1970 то миёнаҳои солҳои 1980 хизмат кардам. Бо назардошти душворихое ки дар ҳаётам

пештар аз сар гузаронида будам, муддати вақти дар хизмати ҳарбӣ гузарондаам нисбатан гуворо буд. Ҳатто пас аз он ки падар оиларо аз ферма берун овард, маҷбур буд бисёр меҳнат намояд, то ки шаш фарзандашро хӯронад. Ва агарчи ман дар оила фарзанди дуум будам, ба ман чун бо калонӣ муносибат мекарданд, зеро бародари калониам он қадар зираку бофаҳм набуд. Ба ӯ низ лозим омад, ки дар артиш хизмат кунад. Аммо аҳли оила тамоми умедашонро ба ман баста буданд.

Дар хизмати ҳарбӣ буда, ман ҳар гуна имкониятро чувстучӯ мекардам, то ки муваффакият ба даст оварам, аз дигарон бештар қор кунам, худамро нишон диҳам ва диққати сардоронро ба худ ҷалб намоям. Сарбозони дигар дар чанд лаҳзаи холи, ки ба мо дода мешуд, бо варзиш машғул мешуданд, аммо ман, бо умеди он ки ба мансаби баланд соҳиб шавам, ба ибрати падарам пайравӣ намуда, ҳар як сонияи холии худро барои худомӯзӣ сарф менамудам.

Сарфи назар аз он, ки ман дар мактаб ҳамеша яке аз кӯдакони қадаст будам, бо маҳорати худ дар варзиш фарқ мекардам. Аз ҳамин сабаб ҳангоми хизмати ҳарбӣ бегоҳиҳо волейбол-бозиро сар кардам, зеро медонистам, ки агар дар волейбол муваффақ шавам, аз взвод ба рота, аз рота ба баталион ва аз баталион ба полк пеш рафта метавонам — чунон ки падарам аз деҳқон то сармеханик. Азму иродаи ӯро пайравӣ карда, дар мусобиқаҳои варзишӣ чандин медали нуқраву тилло гирифтам. Ба ғайр аз волейбол боз бо давидан ба масофаи 100 метр ва гӯштин дар вазни 68 килограмм машғул мешудам. Ман ҳатто чемпиони ҷаҳидан ба баландӣ будам.

Ҳангоме ки ман нуздаҳсола шудам, дар соли дуҷуми хизмати ҳарбӣ ман эълонеро дидам, ки дар он шахсоне ки навохтани аккордеонро омӯхтан мехоҳанд, даъват карда мешуданд. Дар эълон гуфта мешавад, ки омӯзиш бо асбобҳои аз ҷониби пешвои бузург Ким Ир Сен пешкашшуда амалӣ мегардад. Гумон мекардам, ки бо зеҳну заковат ва хоҳиши омӯхтани худ ҳамаро ба вачд овар-

даам, ammo хангоми санчиш ин таассуроти хуб хангоми кӯшиши чаппа нигоҳ дошта навохтани аккордеон аз байн рафт. Пас аз се моҳ маро дар байни панҷоҳ нафар омӯзандагон шахси аз хама зудтар меомӯхта эътироф карданд ва муаллими навохтани аккордеон таъйин карданд. То ба охир расидани хизмати аскарӣ ман қариб ба сесад нафар аккордеон навохтанро ёд додам.

Дар он замон сарбозонеро, ки асбобҳои мусиқӣ навохта метавонистанд, ва онҳое ки дар мусобиқаҳои варзиши сабук иштирок мекарданд, қадр мекарданд. Азбаски ман дар ҳар дуи ин машғулиятҳо иштирок мекардам, он барои ман дари имкониятҳои иловагиро кушод, масалан, хангоми мусобиқаҳои варзишӣ ва озмунҳои мусиқӣ. Инструктори сиёсӣ, ки дар болои ман меистод, узви ҳизби коммунистӣ буд, ва командири полк ба органи маъмурӣ тааллуқ дошт. Ба яке қобилиятҳои варзишии ман маъқул буд ва ба дигаре — қобилиятҳои мусиқии ман. Ҳар сол дар рӯзи таваллуди Ким Ир Сен озмуни сурудҳои вафодорӣ ба пешво баргузор мешуд. Сурудҳое ки мо мехондем, ба ин монанд буданд:

*Ҳангоме ки ту ба хизмати ҳарбӣ меравӣ,
мукофотҳо надорӣ.*

*Ҳангоме ки ту ба хизмати ҳарбӣ меравӣ,
мукофотҳо надорӣ!*

*Модарам маро аз шахре ки таваллуд шуда ба
воя расидаам ва дӯстон доштам, ба пойгоҳи
ҳарбӣ бурд.*

*Ман танамро ба Пешвои муаззам ва Кумитаи
Марказии Ҳизби Коммунистӣ супурдам!*

Агар дар озмуни сурудхонӣ ғолиб шавед, ба шумо хатман тавачҷӯх мекунанд. Чӣ мешавад, агар шумо дар озмуни суру-

дхонӣ ғолиб шавед ва низ барои дастовардҳои варзишӣ медал гиред? Он гоҳ шумо вирди забонҳо мешавед!

Аммо, бо назардошти гузаштаи оилаам, ман бояд аз вирди забонҳо бештар мешудам, то ки узви ҳизб шавам. Ҳамин тариқ, ман на танҳо дар озмунҳои сурудхонӣ ва мусобикаҳои варзишӣ пешрафт кардам, балки як гурӯҳи тарзи солими зиндагиро таъсис додам, ки тарки тамокукашӣ ва машруботро тарғиб мекард. Яъне ман ба қорҳои ҷамъиятӣ низ машғул мешудам.

Ҳам командири полк ва ҳам инструктори сиёсӣ аз ман ба вачд меомаданд. Аммо масъала ин буд: онҳоеро, ки дар артиш хизмат кардаанд, ва падару модарашон коммунист буданд, ҳамчунин ба сафи ҳизб қабул мекарданд, аммо барои фарзандони оилаҳои муҳоҷирони бепартиявӣ ба моҳ сафар кардан осонтар аз он буд, ки узви ҳизби коммунистӣ шаванд. Ман худро бо он тасалло меодам, ки агар баъди даҳ соли хизмати ҳатмӣ ба сафи ҳизб дохил шуда натавонам ҳам, ақаллан метавонам монанди падарам зиндагии шоиста дошта бошам. Ин ба ҳар ҳол аз дуздидани картошка беҳтар буд.

Рузе ман чуръат пайдо кардам, ки назди комиссар, ки аккордеон навохтанам ба ӯ маъқул буд, даромада, гуфтугӯро дар бораи ҳаёти шахсӣ сар қунам. Барои як низомии оддӣ имконнопазир буд, ки ба назди сардораш даромада, дар бораи ҳаёти шахсии худ гуфтугӯ кунад. Воҳӯрӣ бо одами дорои ин мартаба, бо ҳар сабабе ки бошад, ниҳоят душвор буд, зеро дар байни мо як фосолаи азим вучуд дошт. Аммо комиссар аз сабаби баъзе супоришҳои ки барои ӯ иҷро мекардам, маро мешинохт. Бинобар ин рузе, ба таври мӯъҷизаосо, ман ба ҳузури ӯ даромадам. «Оё ман ҳама корро дуруст ба ҷо меоварам?» — ҳаяҷонамро базӯр пинҳон карда пурсидам ман.

Комиссар гуфт: «Ман аз кучо донам?! Мо бояд тафтиш кунем, ки ту вазифаҳои супоридашударо то чӣ андоза хуб иҷро мекардӣ». Барои ӯ басанда буд, ки маро аз назди худ дур кунанд, аммо ӯ хеле меҳрубон буд ва ба ҳар ҳол ба ман назар

намуд. Онро варақ зада, ӯ гуфт, ки ман аз ӯҳдаи вазифаҳои супурдашуда аз ҳама беҳтар мебароям. Аз ҳамин сабаб ман аз фурсат истифода бурда, қарор додам, ки бахтамро санҷам, ва аз мақоми низомии худ ҳамчун сарбози қаторӣ ва гузаштаи сиёҳшудаи оилаам берун бароям. «Касоне ки мисли ман мӯҳлати даркорӣ хизмати ҳарбӣ кардаанд, аз сафи артиш озод карда мешаванд», — сар кардам ман ва кӯшиш кардам, ки то ҳадди имкон соддалавҳ тобам. «Ман бисту ҳаштсолаам ва ба зудӣ маро ба хона мефиристанд. Ҳангоме ки ман аз хизмат озод мешавам, касе наметонад, ки аккордеон навозад. Шояд ба ман лозим аст, ки касеро таълим диҳам, ки ба ҷои ман навозандаи аккордеон бошад?»

Суханони ман комиссарро ба ташвиш андохтанд, ва ӯ хоҳиш кард: «Ягон касро интиҳоб кун!»

«Ҳм...» гуфтам ман андешамандона. — Таълим аз шаш то дувоздаҳ моҳ давом мекунад. Аммо ман ҳуқуқи дар артиш мондан надорам, зеро коммунист нестам». Ин ишора ба он буд, ки дар ивази некӣ кас бояд ҷавобан некӣ кунад, то он дараҷае ки ин корро бе ҷавобгарӣ дар маҳкамаи ҳарбӣ анҷом додан мумкин аст.

Вай самимона дар ҳайрат монд: «Ман туро коммунист гумон мекардам! Аммо маълум мешавад, ки ҳоло не. Пас, биё роҳи ба ҳизб қабул кардани туро пайдо кунем».

Аз он вақт инҷониб, ҳар рӯз, тақрибан соати даҳи шаб корро ба охир расонда, ман тамоман хаста шуда, ба кати худ меафтидам. Аммо пас аз понздаҳ дақиқа аз ҷой бархеста, «ихтиёрӣ» ба кор мерафтам, то ки ба ҳукумат вафодор будани худро исбот кунам. Ҳар бегоҳ як соат дар сохтмони манзил ёрӣ меодам. Дар он ҷо сардорони зиёде буданд, ки маро ва дигар хизматчиёни ҳарбиро, ки хоҳони ба даст овардани хусни тавачҷуҳи онҳо буданд, медиданд. Хамаи ин одамон низ вақти барои хоб муқарраршударо ба меҳнати ихтиёрӣ ба нафъи Ватан мебахшиданд, ва ҳар яке сабабҳои худро дошт. Фаъолияти

ихтиёри шабона, баъди иҷрои ҳамаи супоришҳои ҳаррӯза ба ҷо оварда мешуд. Вазодҳо ва баталионҳои пурра бо ғайрати зиёд қор мекарданд. Ман қарор додам, ки ихтиёри фаъолтарин ва вафодортарин бошам.

Агар суҳан дар бораи ўҳдадорихои рӯзонаи ман равад, маро ба қисми сушттарин фиристоданд. Ин маънои онро дошт, ки ман имкон доштам онро аз ақибмонда ба пешсаф табдил дода, шўҳрат пайдо кунам. Аз ҳамин сабаб ман ба пойҳои сарбозон ҳалтаҳои регро баста, онҳоро машқ мекунондам. Баъди шаш моҳи машқҳои пуршиддат тамоми даста аз санҷиши навбатӣ гузашт. Натиҷаҳои дастаи ман дар ҳама соҳаҳо олидараҷа буданд, аз ҷумла давидан ва ба турник кашидан. Овоза дар бораи ин дарҳол дар тамоми қисми ҳарбӣ паҳн шуд, ва ба дастаи ман номи дастаи намунавӣ дода шуд. Ин маънои онро дошт, ки акнун тамоми қисми ҳарбӣ бояд барои ба даст овардани нишондиҳандаҳои мо кўшиш мекард.

Рӯзе ман клумбаи шикастаи гулҳоро дида, аз муаллимони таълими меҳнат хоҳиш кардам, ки онро таъмир кунанд — сement пур карда, намуди берунии онро беҳтар кунанд. Ҳангоме ки комиссари қисми ҳарбӣ барои санҷиш омад, аз тозаву озода будани бино ва гирду атрофи он ҳайрон шуд. Ҳатто клумбаҳои гулҳо бенуқсон менамуданд! Роҳбарон ҳайрон буданд, ки ташаббускори ин ҳама қорҳои ободони худи қисми ҳарбӣ кӣ бошад, аммо ман фармуда будам, ки ҳама хомӯш бошанд, то ки ин махфӣ бимонад. Пас аз шаш моҳ хабаррасоне ки ман ўро махсус фиристода будам, хабар дод, ки ташаббускори ин қорҳо кист. Фарзандони бепартиявии оилаҳои муҳоҷир ва бадарғашуда ба таърифу таҳсин ва ҳусни таваҷҷуҳи зиёд эҳтиёҷ доштанд, то ақаллан ягон хел имконият пайдо кунанд, ки аъзои ҳизби коммунистӣ шаванд.

Пас аз чанд моҳ комиссар ба ман гуфт, ки меҳодад бо падарам шинос шавад. Ман бо ў дар алоқа шуда, ўро ба вохўри даъват кардам. Падарам ин даъватро бо ҳайрати зиёд ва хеле

эҳтиёткорона қабул кард, вале ман аз ӯ хоҳиш кардам, ки хавотир нашавад. Ӯ бо худ машруботи спиртии хонагӣ овард, ки дар он рӯзхо ҳамчун тӯхфаи асосӣ барои чунин ташрифхо бахисоб мерафт. Ҳангоме ки падарам ба кабинети комиссар даромад, чеҳрааш аз парешонҳолӣ сап-сафед шуда буд. Аммо хангоме ки пас аз чанде дар кушода шуд, ӯ табассумкунон берун баромад. «Ман мешунавам, ки корҳои ту хуб пеш мераванд!» — бо ифтихори бепоён ва ҳисси сабукии амиқ хитоб кард ӯ.

Падарам медонист, ки сабабгори ба сафи ҳизби коммунист дохил шуда натавонистани ман ӯ буд. Дар назари ҳукумат ӯ муҳоҷири бадарғашуда буд, ки аз Хитой ба Кореяи Шимолӣ омадааст, яъне шахсе ки вафодорияш шубҳаовар аст. Ва аз ин ҳам бадтар он буд, ки хангоми тафтиши маълумотҳои тарҷумаиҳолӣ, вақте ки узвият дар ҳизби ман аз назар гузаронда мешуд, Раёсати амнияти давлатӣ маълум кард, ки падарам боз ба Хитой сафар кардааст. Дар бораи радиошунавонии мамнӯъ низ воқеае ба миён омад: дар шафати устохонаи таъмир, ки он вақт падарам ба он ҷо таъйин шуда буд, марде кор мекард, ки радиоприёмникхоро таъмир мекард. Як рӯз ӯ иштибоҳан радиоприёмникро ба басомади нодуруст ҷӯр кард ва аз Кореяи Ҷанубӣ радиошунавиро шунид. Дар ин лаҳза падарам тасодуфан дар наздикӣ буд. Дар Кореяи Шимолӣ ҳатто хурдтарин ҳодисаҳо ҳеч гоҳ нодида намонанд ва ҳамеша хангоми зарурат ошкор мешаванд.

Комиссар зарур донист, ки дар бораи ин маълумотҳои ошкоршуда бо падарам гуфтугӯ кунад. Ин икдоми неке буд, ки ба падарам имкон медод мавқеи худро фаҳмонад, то роҳи писарашро ба сӯи корҳои бузург равшан кунад. Падарам фаҳмонд, ки азбаски хешовандонаш дар Хитой зиндагӣ мекунанд, албатта ба хабаргирии онҳо мерафт, то бинад, ки оё онҳоро ба кишвари мо, ки бихишти коргарон аст, оварда метавонад ё не. Дар мавриди радио бошад, ӯ танҳо аз сабаби хатои радиомеханик як барномаи Кореяи Ҷанубиро шунид. Вале ӯ ҳеч

чизро нафаҳмид, саросемавор илова кард ӯ, ва ба ҳар ҳол ба он шавқ надошт.

Комиссар як даста коғазхоро дар ҳаво ҷунбонда, гӯё суханони падарамро барканор кард. «Ҳамин ки ман қарор қабул кунам, шуморо огоҳ менамоем», — гуфт ӯ ба падари ман. — Ман метавонам писари шуморо ҳар вақте ки хоҳам, ба сафи ҳизби коммунистӣ қабул кунам. Падарам албатта хурсанд шуд, ки ман ҳамаи он мушкилотеро, ки худи ӯ бо онҳо дучор шуда буд, аз сар нахоҳам гузаронд.

Чанде пас аз ин гуфтугӯ командири рота ба ман занг зада гуфт: «Табрик мекунам. Рутбаи ҳарбии туро баландтар мекунам. Ту сержанти калон мешавӣ». Ҳангоме ки сарбоз дар китфони либоси низомӣ рахҳо надорад, ин маънои онро дорад, ки ӯ аскарӣ қаторӣ аст. Ефрейтор як рах, сержанти хурд ду рах, сержант се рах, сержанти калон раҳи ғафс ва старшина раҳи ғафсу борик мегирад. Прапоршик баландтарин рутбаи ҳарбӣ аст, ки пеш аз афсар шудан соҳиб гардидан мумкин аст.

Ман ба табрикҳо он қадар тавачҷух зоҳир накардам. — Ба ман иҷозат дода намешавад, ки ба сафи ҳизби коммунистӣ дохил шавам, — гуфтам ман бо вачоҳати бепарвоёна.

«Ман фикр намекунам, ки дар ин масъала мушкилот вучуд дошта бошад», — гуфт ӯ.

Мушкилот вучуд надорад?! Ҳамин тавр ба ман рутбаи сержанти калон доданд. Ман хеле хурсанд будам, ки ниҳоят воқеаи ғайриимкон рӯй дод, ва ҳатто гиря кардам.

Ба ман гуфтанд, ки роҳбарият розӣ аст, ки ман ба узвияти ҳизб қабул шавам. Аммо барои ин кафилон даркоранд. Агар комиссари полк ва афсарони рота хоҳиши кафил буданро дошта бошанд, ин шарафи олитарин аст. Худи комиссар номзадии маро дастгирӣ кард. Ҳангоме ки дигарон ба сафи ҳизб дохил мешуданд, ҳамеша касоне ёфт мешуданд, ки зид мебароманд. Дар мавриди ман ҳеҷ кас ба дохил шудани ман ба сафи ҳизби коммунистӣ зид набуд.

Ман бо рутбаи сержанти калон хизмат мекардам ва зери итоати ман 120 сарбозон буданд. Ман шаш моҳи иловагӣ дар артиш будам, ба чои худ аккордеоннавоз тайёр кардам ва баъд барои дохил шудан ба донишгоҳ роҳхати расмии ҳарбӣ гирифтам.

Донишгоҳи иқтисодии Вонсан бехтарин муассисаи таълимӣ буд, ки дар он элита таҳсил мекард, ва фармондеҳ маро ба он ҷо фиристоданӣ буд. Аммо баъд масъалаи гузаштаи оилаам дубора ба миён омад, ва маро ба чои он ба донишкадаи муҳандисӣ фиристоданд. Дар Кореяи Шимолӣ шахс ҳамеша чизе дорад, ки ўро то абад таъқиб мекунад.

Бо вучуди ин, чӣ чиз бехтар аз он буда метавонад, ки кас имкон дошта бошад, ки хизмати ҳарбиरो бошарафона ба ҷо оварад, ба сафи ҳизби коммунистӣ дохил шавад, дар хона бо падару модари меҳрубон зиндагӣ кунад ва дар донишкада таҳсил намояд? Аммо маро боз як воқеаи ғайриҷашмдошти хеле хуб дар пеш интизор буд.

Ҳангоме ки ман ба донишкада дохил шудам, аллакай сисола будам, ва ман бо духтарони хеле ҷавон таҳсил мекардам. Аксари онҳо аз ҳаждаҳ то нуздаҳсола буданд, зеро хеле кам духтарон хоҳиши хизмат дар артишро изҳор мекарданд. Аз ҳамин сабаб ман ба духтарони ҳамкурсам таваччуҳ надоштам. Аммо аксари омўзгорон занони тақрибан бисту панҷсола буданд ва ба мардоне ки дар артиш хизмат кардаанд, таваччуҳи зиёд доштанд. Донишкада ҳамчун макони такмили ихтисоси муаллимон низ истифода мешуд. Ҳамин тавр ман бо ҳамсари ояндаам хонум Бэ шинос шудам.

Вай барои иштирок дар ҷорабиниҳои такмили ихтисоси муаллимон ба донишкада меомад. Албатта, зан ҳеҷ гоҳ аввалин шуда бо мард гуфтугўро сар намекунад. Ҳамин тавр, се маротибаи аввал, ҳангоме ки мо якдигарро дар толор медидем, танҳо ба ҳамдигар нигоҳ мекардем. Дар донишкада вай корҳои шахсии худро дошт ва ман дарсҳо доштам.

Аммо баъдтар, ҳангоме ки мо боз тасодуфан дар ягон долон ба ҳам дучор мешудем, ман ба ӯ саволҳо меодам: «Шумо дар кучо зиндагӣ мекунед?» «Чандсола ҳастед?» Ман мехостам бо ӯ наздиктар шинос шавам, аз ҳамин сабаб баҳонае лозим буд, то бо ӯ муносибатҳо барқарор кунам. Хушбахтона, талабот ба хатмкунандагон ба ман ин имкониятро фароҳам овард. Барои ҳимояи диплом дар донишгоҳ фаъолияти тадқиқотӣ гузаронидан лозим буд. Ҳамчунин мақола дар бораи стратегияи ҷарбии Ким Ир Сен ва дигар мақолаҳои тӯлонӣ дар бораи ҳар яке аз ҳаштод иқтибосҳои ӯ навиштан даркор буд: шарҳ додан лозим буд, ки онҳо шахсан барои шумо чӣ маъно доранд ва чӣ гуна шумо дар тӯли умри худ барои пайравӣ ба онҳо кӯшиш хоҳед кард. Дар баробари ин, хатти зебо доштан ва хулосаҳои дуруст баровардан лозим буд. Баъд дар бораи сад иқтибос аз Ким Чен Ир мақола навиштан даркор буд. Ва илова ба ин, аз таърихи оилаи Ким имтиҳони комплексӣ супоридан даркор буд. Танҳо пас аз ин шумо метавонистед ба ҳимояи рисолаи худ шуруъ кунед.

Ҳамин тариқ, ман барои шинос шудан бо зане ки ба ӯ таваччуҳи зиёд доштам, баҳона доштам. Ман намедонистам, ки оё вай хуб навишта метавонад ё не, аммо боварӣ доштам, ки ба ҳар ҳол ба ёри эҳтиёҷ дорам. Ман хоҳишамро ба ӯ баён кардам ва ӯ розӣ шуд. Ҳангоме ки зани бешавҳари Кореяи Шимолӣ бо марди мучаррад аз Кореяи Шимолӣ вомехӯрад, ӯ пеш аз ҳама ба ду савол таваччуҳ мекунад: оё мард узви ҳизб аст ва оё ӯ дар артиш хизмат кардааст. Марде ки хизмати ҳарбиरो ба ҷо наовардааст, эҳтимол бо саломатӣ мушкилот дорад. Ва марде ки хизмати ҳарбиरो ба ҷо овардааст ва узви ҳизби коммунистӣ аст, шахсе аст, ки гузаштаи оилавии бенуқсон дорад. Ин ҳамчунин аз он шаҳодат медиҳад, ки ӯ бо қонун ва бо занон мушкилот надорад. Ва дар бораи марде ки хизмати ҳарбиरो адо карда, ба сафи ҳизб дохил шуда, ҳатто ба донишкада дохил шудааст, чӣ гуфтан мумкин аст? Шахсонеро, ки хизмати ҳарбиरो адо кардаанд, танҳо дар мавридҳои хеле кам барои

гирифтани маълумоти олий равона мекарданд. Аксари онҳоро, ҳатто агар аъзоёни ҳизби коммунистӣ бошанд ҳам, ба шахтаҳо ва фабрикаҳо ба кор мефиристонданд. Аз ҳамин сабаб ба чунин як донишҷӯи донишкада бояд ҷавоби мусбат дода шавад, ҳатто агар ӯ танҳо барои навиштани рисола ёрӣ пурсад.

Ин зан аввалин зане набуд, ки ман бо ӯ вохӯрда будам. То ин вақт ман дар тӯли се сол аллакай панҷоҳу ҳафт ҳамсари эҳтимолиро, ки ба ман тавсия дода буданд, рад кардам. Аксари мардоне ки хизмати аскарро ба охир мерасонанд, дар давоми як сол оиладор мешаванд, аммо ман не! Барои тағйир додани сарнавишти ояндаи оиламон ин қадар кӯшиш карда, ман дар интихоби шарикӣ зиндагӣ таваккал карданӣ набудам. Илова бар он, ин зан махсус буд.

Вай розӣ шуд, ки ба ман дар навиштани мақолаҳо барои кори дипломӣ ёрӣ расонад, ва ман ба ӯ як моҳ вақт додам, ки ин супоришхоро иҷро кунад. Аммо пас аз ду ҳафта ӯ ба ман нома фиристонд, ки ҳама вазифаҳо тайёр карда шудаанд. Мо маслиҳат кардем, ки ман ба хонаи ӯ меравам, то ки онҳоро гирам. Ман бо падару модараш хӯроки нисфирӯзӣ хӯрдм, ва баъд зуд ба кори иҷрошуда нигоҳ карда, ҳайрон шудам. Он бо хати зебо навишта шуда буд, ва ҳама чиз комил ба назар мерасид.

Ихтисоси ман муҳандисӣ буд. Барои гирифтани маълумоти олий ман боз бояд супориши техникиро низ иҷро мекардам. Ман метавонистам ҳисобу китоб кунам, лоиҳаҳо ва нақшаҳо кашам, аммо барои навиштан вақт надоштам. Ба ғайр аз ин ман бисёр мехостам бо ин зан аз наздик шинос шавам ва муносибатҳо барпо кунам. Ман аз ӯ хоҳиш кардам, ки дар ин вазифаи иловагӣ ба ман ёрӣ расонад, ва зан ба осонӣ розӣ шуд. Ғайр аз ин ман ба падару модараш маъқул шуда будам. Ӯ гуфт, ки ӯро бо ҷавонони зиёд шинос кардаанд, аммо ҳеч яке монанди ман хуб набуд.

Барои анҷом додани ин вазифаи охирин ман боз ба хонаи духӯҷрагии волидони ин зан рафтам. Онҳо дар як ҳуҷра ни-

шаста буданд, ва мо дар ҳучраи дигар кор мекардем. Мо барои ин фақат бегоҳӣ, баъди қору таҳсил вақт доштем. Мо се рӯз то соати як-дуи шаб кор кардем. Ин ҳамчунин ба мо имкон дод, ки бо ҳамдигар нағзтар шинос шавем. Ў ба ман гуфт, ки чанд нафар ҷавононе ки ба ӯ таваҷҷуҳ доштанд, аз дасташ доштани мешуданд, аммо ӯ пай бурд, ки ман ин корро намекардам. Ман диққатро танҳо ба рисолаи худ равона карда будам. Ў гуфт, ки ин ӯро бовар қунонд, ки ман тарбияи хуб ва хислати нек дорам.

Рӯзи сеюм, ки кор ба охир расиду дигар барои вохӯриҳо сабабе набуд, ман аз ӯ пурсидам, ки оё хостгори эҳтимолӣ ҳаст, ки шавҳари ӯ шудан меҳаҷад? Ин бори аввал буд, ки ман ин масъаларо ба миён гузоштам, ва ӯ ҷавоби манфӣ дод. Пас аз ин ман аз ӯ пурсидам, ки оё ягон нафар аз хостгорони эҳтимолӣ бо волидони ӯ вохӯрдааст, ва ӯ ҷавоб дод, ки ҳеҷ яке аз онҳо ба ӯ маъқул нашуда буд. Баъд ӯ ба ман ҳамон саволҳоро дод. Ва ман низ ҷавоби манфӣ додам.

Баъд ман дарҳол ба ӯ пешниҳод кардам:

— Ман хеле меҳаҷам бо ту оиладор шавам.

— Ман зид нестам, — ҷавоб дод вай.

Ҳар яки мо бо волидонамон гуфтугӯ кардем ва масъала ҳал шуд. Ман бо ӯ дар моҳи феврал, моҳе ки соли хониш ба охир расид, вохӯрдм ва дар моҳи май, пас аз се моҳ оиладор шудем.

Дар он вақт ҳамаи донишҷӯёне ки донишгоҳ ё донишқадаро тамома кардаанд, феврал ба объектҳои муҳимтарини кишвар — нерӯгоҳҳои барқии атомӣ, заводҳои нуриҳои маъданӣ ва ё фабрикаҳои гуногун фиристода мешуданд. Рӯзномаҳо ва телевизион дар бораи муваффақияти ҳар як лоиҳа бо фахр маълумот медоданд, вале қасоне ки дар он иншоотҳо кор мекарданд, ҳақиқати талхро дар бораи вазъияти аслии кор медонистанд. Маро ба як лоиҳаи корхона, ки ҳашт сол инҷониб давом дошт, таъйин карданд. Мушкилоте ки ман дар он ҷо бо онҳо рӯ ба рӯ шудам, мушкилоте тамоми кишварро инъикос мекарданд. Пешвои муаззам вафот кард. Иттиҳоди Шӯравӣ пош ҳӯрд. Ҷу-

нин ба назар мерасид, ки иродаи кишвар комилан аз марзҳои он берун рафтааст, дар бораи нерӯи барқ, захираҳо ва охириин боқимондаҳои шафқат бошад, ҳоҷати гап ҳам нест.

Ҳангоме ки лоиҳа дар миёнаҳои солҳои 1990 анҷом ёфт, ман дар зодгоҳам кор пайдо кардам. Он вақт ҳукумат додани ҳиссаҳои хӯроквориро (паёк) бас кард. Ин чунин маъно дошт, ки ҳатто онҳое ки кор мекарданд, дар ивази меҳнаташон музд намегирифтанд. Соҷи тираи гуруснагӣ шаҳрҳо, шаҳракҳо ва деҳотро фаро гирифта буд. Ман борҳо аз назди манзили ки то замони ба деҳа бадарға шуданамон дар он зиндагӣ мекардем, мегузаштам. Ҳоло гуруснагӣ моро ба ин ҷо баргардонд. Ёд дорам, ки фарзанди ҳамсоҷамон мурд. Бегоҳии дигар пиразане ки хонааш дар паси хонаи мо буд, аз гуруснагӣ афтада, дарҳол ҷон дод. Албатта, мурда як манзараи хеле тира ва ғамангез аст. Ман пештар, ҳатто ҳангоми дар артиш буданам бо чунин чиз дучор нашуда будам. Ва акнун ҳасадҳо дар ҳама ҷо буданд — комилан дар ҳама ҷо: дар кӯчаҳо, дар хонаҳо ва манзилҳо. Онҳо ҳатто дар истгоҳ хобида буданд. Рузе ман барои нишастан ба поезд ба вокзал рафтам. Ман маҷбур шудам, ки дар он ҷо тақрибан як соат интизор шавам. Ҳаштод кӯдаки یتим барои гармӣ ба ҳам часпида буданд. Ҳафт нафари онҳо фавтиданд. Мо чунин кӯдаконро *кочеби* — «фароштурукҳои беарзиш» меномем. Инҳо кӯдаконе ҳастанд, ки волидонашон мурдаанд ва ҷое барои рафтани надоранд ва касе ба онҳо ёрӣ расонда наметавонад. Ҳама дар ҳолати вазнин буданд, ва ҳатто худро бо хӯрок таъмин карда наметавонистанд, дар хусуси ба дигарон чизе додан бошад, ҳоҷати гап ҳам нест. Барои партофтани ҳасадҳо кӯдаконро пароканда кардани навбатдори истгоҳи роҳи оҳанро дида, айёми кӯдакии гуруснаамро ба ёд овардам.

Баъд ман қарор додам: ман бояд на дар истехсолот кор кунам ва на дар сохтмон. Ҳар касе ки дар истехсолот ва сохтмон кор мекард, ба гуруснагӣ маҳкум мегардид. Меҳнаткашони ин соҳаҳо он вақт пул намегирифтанд, ва набудани пул маънои

набудани хӯроквориро дорад, ки ногузир боиси гуруснагӣ мегардад. Хушбахтона, маълумот ва билети узви ҳизб ба ман имкониятҳои бештар фароҳам меовард.

Аз соли 1980 маъракаи ҷалби аъзори хориҷӣ ба кишвар саршуд. Албатта, дар тамоми ин муддат одамон ба чунин корҳо машғул буданд, вале ғайриқонунӣ, дар бозори сиёҳ. Аммо акнун ҳукумат ба мансабдорони сатҳи баландтарин дастур меод, ки ба таври қонунӣ аъзори хориҷӣ ба даст оваранд. Ва дар он замони гуруснагӣ ин ягона пуле буд, ки ба даст овардан мумкин буд. Ҳамин тавр ман ба ҷаҳони тичорати байналмилалӣ ворид шудам.

Албатта, дар Кореяи Шимолӣ «тиҷорати байналмилалӣ» асосан маънои тичорат бо Хитойро дорад, то маҳсулоти кишоварзии Кореяи Шимолӣ ва минералҳои маъданиро ба фуруш барорад. Ҳудуди Кореяи Шимолӣ асосан кӯҳистонӣ аст, ки заминҳои онро барои кишоварзӣ амалан номувофиқ мегардонад. Ман инро ханӯз дар кӯдакӣ аз таҷрибаи саҳти худ омӯхта будам. Аммо хоки Кореяи Шимолӣ аз сарватҳои зеризаминӣ бой аст. Маъданро собиқ сарбозон, ки баъди ба охир расидани хизмат ба қонҳо фиристода мешаванд, истихроҷ мекунанд. Баъд онҳое ки монанди ман дар донишқада таҳсил кардаанд, ба фуруши он маъдани хом машғул мешаванд. Он ба Хитой ва Русия, рост аз замин, фурухта мешавад, зеро дар кишвар нерӯи барқ камӣ мекунад, ҳамчунин норасоии технологияи ба ашёи хоми хушсифат коркард намудани маъдан дида мешавад. Ва ин як факти хеле аламовар аст.

То ин дам бо оилаи мо, ки дар он вақт калонтар шуда буд, зеро мо соҳиби ду фарзанд шуда будем, боз як қиссаи аламовар рӯй дод. Ба туфайли узвият дар ҳизб, маълумоти олий ва кор дар соҳаи савдои байналмилалӣ ба мо муяссар шуд, ки аз гуруснагӣ барканор бошем. Аммо сарфи назар аз ҳама дигаргунҳои мусбат дар ҳаётим, ман чизе доштам, ки аз бобову бибию падару модарам ба мерос монда буд, чизе ки ман ҳеч гоҳ онро

тарк карда ё фаромӯш карда наметавонам: «маъдани хом»-и хоси хонаводаи мо, ки он вақт ҳатто ман имконияти «коркард намудан»-и онро надоштам.

Ман дар бораи имони пурасрори бобоям маълумоти кам доштам, ва дар бораи Худои пурасроре ки дар лаҳзаҳои хатари бузург ўро ба ном мехонд, аз он ҳам камтар медонистам. Аммо ҳангоме дўсти беҳтаринам, ки дар оиладорӣ бо мушкилиҳо рӯ ба рӯ шуда буд, аз ман ва ҳамсарам пурсид, ки чӣ гуна мо дар ҳаёти оилавӣ хушбахтӣ пайдо кардем, ман натавонистам ҳақиқатро ба ӯ нагўям. Ман ба ӯ гуфтам: «Даҳ фармуда вучуд дорад». «Осмонҳо ҳамеша туро назорат мекунанд». Ҳангоме ки фармудаеро вайрон мекунӣ, бояд бахшиш пурсӣ. Ва ҳар боре ки хўрок мехўрӣ, шукр гўй».

Аз афти қор, чунин маслиҳат барои наҷот додани оиладорӣ ӯ кифоя набуд. Умуман, раванди ҷудошавӣ ҳамсарон дар Кореяи Шимолӣ хеле мураккаб аст. Ҳамсаре ки ташаббускори ҷудошавӣ аст, бояд далелҳои онро оварад, ки ҳамсараш шаҳрванди хуби кишвар нест. Ва агар вай бо ақидаҳои зиддикоммунистии худ низ маъруф бошад, пас, чунон ки шумо мефаҳмед, манфиатҳои ҷамъиятӣ аз манфиатҳои шахсӣ болотаранд.

Ҳамин тавр ман барои дар бораи Худо гап заданам ба ҳабсхона афтадам. Ҳайратовар аст, ки ҳамаи ин дар наздикии он маҳалле рӯй дод, ки чандин солҳо пеш кормандони амнияти давлатӣ ба хонаи мо зада даромаданд. Аз бисёр ҷиҳатҳо тамоми раванди тафтишот аз он чи ман аз кўдакӣ дар ёд доштам, чандон фарқ надошт — танҳо ин дафъа пас аз бозпурсии навбатӣ ба ман иҷозат надоданд, ки ба хона баргардам. Аз аввал маълум буд, ки дигар барнамегардам.

Ба тафтишот бисёр одамони ба ман наздик ҷалб карда шуданд. Баъзеи онҳо нишондодҳои бардурӯғ дода, ба кормандони шўъбаи амнияти давлатӣ он чиро, ки аз онҳо шунидан мехостанд, гуфтаанд. Ман онҳоро барои ин гунаҳкор намекунам. Мушкилот бо кормандони амнияти давлатӣ ба кӣ даркор аст?

Чинояти ман аз қочоқи соатҳои дастӣ ва ҳатто маводи на-
шъаовар бадтар буд. Чунон ки маълум шуд, ман «бо хурوفоти
диниӣ худ дӯстамро гумроҳ карданӣ будам», ки ин бадтарини
чиноятҳои сиёсӣ буд. Ҳамчун як корманди тичорати байналми-
лалӣ ман махсусан гумонбар будам — тахмин карда мешуд, ки
ман на танҳо пули давлатро ба киса мезадам, балки эҳтимол
бо танқиди худ пояҳои давлатро суст мекардам.

Башоратдихӣ, дуздӣ, хиёнат — се модда, ки барои ҳар яке
ҷазои қатл муқаррар шуда буд. Аммо пас аз пурсуковҳо ҳодисае
рӯй дод, ки дар таърихи низоми маҳкамавии Кореяи Шимолӣ
ҳамто надошт. (Ин аз суҳанони одамоне ки дар он вақт маро
иҳота карда буданд ва аз гурезаҳои Кореяи Шимолӣ, ки баъдтар
бо онҳо робита карда будам, маълум шуд.)

Ҳангоме ки парвандаи ман тафтиш мешуд, ман беш аз
як сол дар саҳттарин шароити зиндон, бе айбномаи расмӣ
зиндонӣ шудам.

Дар зиндон ба ман чун бо ҳашароти ночиз муносибат ме-
карданд. Дар давоми ин сздаҳ моҳ ҳар рӯз аз рӯзи гузашта ва
рӯзи оянда фарқ надошт. Дар соати 5-и пагоҳӣ аз хоб бархестан.
Шустани фаршҳо. Тозакунӣ. Ба ҳоҷатхона рафтан. Холӣ карда-
ни он чи дар сатил аст. Пас аз он мо маҷбур будем ҳабдаҳ соат
чорзону, дастхоямонро ба зонӯхоямон гузошта нишинем. Ба мо
ичозат намедоданд, ки гарданамонро гардонем ва пуштамонро
хам кунем. Ҳар ду соат ба мо ичозат медоданд, ки ба ҳоҷатхона
равем. Танҳо ҳангоми хӯрокхӯрӣ ҳаракат кардан мумкин буд,
ки барои он расо як дақиқа вақт ҷудо карда шуда буд. Соати
10-и бегоҳӣ мо ба ҷои кат дар фарши ҷубин, ҳамеша рӯ ба
девор мехобидем.

Дар як ҳолат нишастан даркор буд, ҳатто агар шуморо паш-
шаҳо газанд ҳам, ҳаракат кардан мумкин набуд. Барои ҳар
гуна ҳаракат, ҳатто агар шумо фақат ларзида бошед ҳам, ба
шумо ҷазои саҳте таҳдид мекард, ки посбонҳо ихтироъ карда
буданд — ҳамеша дардовар ва таҳқиромез. Яке аз ин ҷазоҳо

сй дақиқа бо пойҳои хамида, дастхоро боло бардошта, косаи пур аз обро дошта истодан буд. Агар маҳбусе ҳатто як қатра обро резонад, ўро то беҳуш шуданаш бо чўб мезаданд. Чазои дигар — аз панчараҳои зиндон дароз кардани дастҳо буд, дар ҳоле ки посбон дар тарафи дигар истода, бо чўби дорои хорҳои филизӣ онҳоро ба омехтаи хунини пораҳои пўст ва гўшт табдил меод. Зиндонбонон ҳамчунин маҳбусонро маҷбур мекарданд, ки ним соат дар болои панчара овезон шаванд ва ё дар фарши чўбин гавак кашанд.

Бо вучуди ин, ман асосан дар давоми зиёда аз як сол дар як рӯз ҳафта соат начунбида менишастам. Дар ин муддат ман фикрамро дар бораи зиндагӣ ва ҳамаи он чи дар он вақт аз сар гузаронида будам, хеле тағйир додам. Ба ёд овардам, ки чӣ гуна дар замони хизмати ҳарбӣ муҳаббати Худоро дар ҷои дурдасти дил гӯр кардам, то ки ба ҷои он дўстдории сардоронамро пайдо кунам; дар бораи он ки беш аз ҳама сабӣ мекардам ба сафи ҳизби коммунистӣ дохил шавам; чӣ тавр ба мақсади худ расида, аз сафи артиш ифтихормандона ба хона баргаштам; чӣ тавр мехостам ба донишкада дохил шавам, маълумоти олии гирам ва коре ёбам, ки ҳатто дар шароити гуруснагии саҳт ба ман пул меоварад; чӣ тавр фикр мекардам, ки ба шарофати ақлу заковатам оилаамро аз гуруснагӣ начот додам, дар ҳоле ки бисёр оилаҳои дигар аз гуруснагӣ мурданд. Ман он чиро ба ёд овардам, ки падару модарам баъди аз хизмат баргаштанам ба ман мегуфтанд, ва ба ёд овардам, ки ба суханони онҳо чандон аҳамият намедодам. Ва дар бораи он фикр кардам, ки чӣ тавр Худоро фаромӯш кардам ва комилан ба қобилиятҳои худ така намуда, ба Ў таваккал намекардам.

Ба ақиб нигариста, чамъомадҳои рӯзи якшанбеи оилавиरो дар хонаи бобоям ва вақти саволу ҷавобхоро дар сояи дарахтони санавбар дар соҳил ба ёд меовардам. Ҳананим!...

Ман аз имони кам доштанам тавба кардам, аз он тавба кардам, ки чизеро, ки бобову бибию падару модарам беш

аз узвият дар ҳизби коммунистӣ, ҷоизаҳо дар озмунҳои суруд, медалҳои варзишӣ ва ҳатто беш аз зиндагӣ қадр мекарданд, ба андозаи пурра қабул кардан ва алаларҳусус ба дигарон расонда натавонистам. «Ба зане ки дар бораи ин қадар маълумоти кам дорӣ, ёрӣ расондан чӣ даркор буд? Ҳангоме ки ӯ шабона бо либоси тағ ҳозир шуд, ту чизеро гумонбар нашудӣ? — Ба вай ёрӣ лозим буд. Чӣ гуна ба эҳтиёҷманд ёрӣ нарасондан мумкин аст?!»

Ҳамин тавр, бо мурури он ки соат ба соат, рӯз ба рӯз, моҳ ба моҳ мегузашт, сол ба соли дигар роҳ меод, ман боз ҳам бештар тавба мекардам. Дар ман ҳисси миннатдорӣ афзун мешуд. Ман ҳатто ба Худованд барои моҳхое ки дар ҳабсхона будам, шукр мегуфтам, зеро бо ин ӯ ба ман ғурурамро нишон дод ва ба ман вақт дод, то ки фикр кунам. Одатан ман чунон паст пичиррос меадам, ки калимаҳои фаҳмидан имкон надошт. Ман хеле кӯшиш мекардам ҳар як сурудеро, ки як вақтҳо хонда будем, ҳар як дарсеро, ки бобоям замоне ба мо дода буд, ба ёд оварам. Ҳамин тавр ман комилан ба Рӯҳулқудс таваккал кардам.

«Зеро ҳар кӣ хоҳиш кунад, мегирад, ва ҳар кӣ чӯяд, меёбад, ва ҳар кӣ дарро кӯбад, он ба ӯ кушода мешавад» — ман ин порчаи Навиштаре ҳамеша ба ёд меовардам. Модарам онро шабҳо дар деҳаи пурбоду сарду кӯҳистон хангоми дар бадарға буданамон, ки гуруснагӣ ба мо дард меовард, ва умед чун замини шудгоркардамон гирифтори эрозия мешуд, ба ман пичирросзанон мегуфт. Ҳананим!.. Ҳазорон бор дар ҳаёлам номи ӯро мехондам.

Ва Худо маро тарк накард. Боиси ҳайрати ҳама буд, ки ӯ маро начот дод. Одатан барои баровардани ҳукм тақрибан як моҳ вақт лозим буд. Аммо агар ҷиноят махсусан вазнин бошад, тафтишоти пешакӣ метавонад то се моҳ давом кунад, пеш аз он ки ин шахс ба лагери концентратсионӣ фиристода шавад ва ё даҳонаш бо санг пур карда шуда, дар назди омма ба қатл расонда шавад. Агар баъди ба охир расидани тафтишот айбдор-

шавандаро чег зада мегуфтанд, ки ӯ метавонад ба хонааш равад, ин маъноӣ маргро дошт. «Ба хона рафтан» ҳамин маъноро дошт. Қариб ҳеҷ кас аз ҳабсхона зинда берун намерафт; нисбати 99 фоизи маҳбусон ҳукми қатл бароварда мешуд ва ҳукми дахлдор иҷро карда мешуд.

Бо вучуди ин, баъди як сол маро озод карданд. Дар айни ҳол бар зидди ман умуман ягон айбдоркунӣ эълон карда нашуда буд. Муфаттишон дафтарчаи меҳнатӣ ва ҳисобу китоби фаъолияти кории маро таҳқиқ намуда, ҳамкасбонамро пурсуков карданд. Ва дар охир ҳеҷ як силоҳ, ки бар зидди ман сохта шуда буд, муваффақият пайдо накард. Дар таърихи Раёсати амнияти давлатӣ пеш аз ин чунин нашуда буд. Ҳама гирду атроф ҳайрон мешуданд. Ҳамин тавр ман шоҳиди амали ҳақиқии Худо шудам; он чи фаҳмидан ва ё иҷро кардани одам ғайриимкон аст.

Пас аз он ки аз ҳабс озод шудам, ба ман ҳатто имкон доданд, ки ба соҳаи тиҷорати байналмилалӣ баргардам. Дар давоми андешарониҳои тӯлонӣ дар ҳабсхона дар майнаам саволҳои зиёде ба модарам оид ба имони оилаамон пайдо шуданд. Ман дар бораи Китоби Муқаддас мепурсидам, дар бораи он мепурсидам, ки чӣ тавр пеш аз ҳӯрок монанди бобоям дуо гуфтан лозим аст ва чӣ гуна бояд рӯзи якшанбе чамъ шуда, он рӯзро рия намудан даркор аст. Модарам брошюрае дошт, ки барои имондорони нав пешбинӣ шуда буд. Онро ба ӯ хангоми дар Хитой будан дар вақти ба калисо рафтаниш дода буданд, ва онро аз Хитой бо худ оварда, модарам худро ба хатари зиёд дучор мекард. Ҳамин тавр ман ба ҳаёти имондорона омадам.

Ҳамин тариқ, агар аз ман пурсед, ки оё масеҳӣ буда, дар баробари ин ба ҳайкалҳои Ким Ир Сен ва Ким Чен Ир сачда карда метавонед, ман акнун ҷавоб медиҳам: «Агар имони ҳақиқӣ дошта бошед, наметавонед». Ман Даҳ фармударо як ба як бо диққат омӯхтам ва фаҳмидам, ки хангоме ки чун сарбоз дар назди мучассамаҳои пешвоён бутпарастона зону зада, ҳаёти худро ба онҳо месупурдам ва ба симои онҳо дар портретҳо дуо

мегуфтам, чӣ қадар вақтамро беҳуда сарф кардам. Имондори ҳақиқӣ будан ва дар айни замон бутҳоро парастӣш қардан ғайриимкон аст.

Ҳеҷ кас дар оилаи мо Китоби Муқаддасро пурра нахондааст, аммо мо онро ба қадри кофӣ медонистем, то аз иштирок дар чорабиниҳои бутпарастона, ба монанди зодрузи Ким Ир Сен, ҳангоме ки шаҳрвандони кишвар ба назди мучассамаҳои ӯ барои парастӣши онҳо меомаданд, даст кашем. Мо ҳамчунин дар интиҳобот иштирок қарданро бас қардем. Ба ҷои ин мо Дах фармударо риоя мекардем ва аз хӯроквории худ бо ҳамсоягон, ки рӯзҳои мушқилро аз сар мегузаронданд ва ба қасоне ки дар кӯчаҳо аз гуруснагӣ ба ҳолати мурдан расида буданд, хӯрок меодем. Мо падару модари худро иззат мекардем. Мо дурӯғ намегуфтем. Ва рӯзи Худовандро риоя менамудем.

Албатта, дар шароити зиндагӣ дар Кореяи Шимолӣ ҳамаи инро гуфтан осонтар аз иҷро қардан аст. Аммо ба фикри ман, ҳар як масеҳӣ, новобаста ба он ки дар қадом кишвар зиндагӣ мекунад, бояд чунин кунад, ҳамин тавр не? Дуздӣ нақун. Тамаъ нақун. Шаҳодати бардурӯғ надох. Модару падаратро иззат намо. Ва оё дар сайёраи Замин шаҳр, манзил ё хонаи деҳқонии хилват вучуд дорад, ки қасоне ки ин фармудаҳоро вафодорона риоя менамоянд, дар он ҷо худро осуда эҳсос намекунанд?

Дар Кореяи Шимолӣ ба шаҳрвандон интиҳоби конкретӣ дода мешавад: дар ҳар лаҳзаи бедорӣ бутпарастӣ қардан, ё аз бутпарастӣ даст кашид, бо ҳамин содир қардани ҷинояте ки бо қатл ҷазо дода мешавад. Шумо чиро афзалтар меҳисобидед: дар бар қардани нишони сарисинагии Ким Ир Сен, ки ҳар як шаҳрванди кишвар вазифадор аст онро дошта бошад, ё дар бар қардани либоси маҳбусони лагери концентратсионӣ? Фарзандони худро ба мактаб фиристед, то ки онҳо парастӣши Пешвои муаззамро омӯзанд, ё онҳо ба лагери концентратсионӣ фиристода шаванд? Писаратонро ба хизмати ҳарбӣ фиристед, то ҷисми ӯро ва тамоми умрашро ба парастӣши Пешвои муаззами олий пешкаш

кунед, ё роҳ деҳед, ки пеш аз паррондан даҳони ўро бо санг пур кунанд? Мисли он ки модарам маҷбур шуд байни дуздӣ ё худкушӣ интиҳоб кунад. Боре аз сабаби имон зиндонӣ шудам, аммо озод гардидам. Пас, ҳангоме ки имони ҳақиқиро пайдо кардам, бояд чӣ мекардам?

Гоҳо барои наҷот додани деҳаи худ ва мардуми худ лозим меояд, ки онҳоро тарк кунед; Худо боре ба бобоям ҳамин тавр гуфта буд. Ҳангоме ҳамаи он чиро, ки доред ва арзишнок меҳисобед, тарк мекунед, то ба садои Худои пурасрор пайравӣ кунед, ва оҳиста-оҳиста, вале бо қатъият аз зодгоҳатон берун меравед, ҳеч кас шуморо намефаҳмад.

БОБИ 3

Модар — атоқунандаи нони ҳаёт

Ҷаноби Бэ

Ҳангоме ки як муаллими ҳамкор ба модарам гуфт, ки хангоми дар дарс буданаш марде омада, ўро ҷустуҷў кардааст, дили модарам тез тапидан гирифт.

Хушбахтона, ин як сафари дўстона буд, бе кормандони амниятӣ, аккоси сағҳо ва дарҳои шикаста. Модарам бо падарам ҳамин тавр шинос шуд.

Ҳар ду волидони ман аз оилаҳои парҳезгори масеҳӣ буда, дар Хитой зиндагӣ мекарданд. Агарчи бобоҳову бибиҳои модариву падариям ба калисоҳои гуногун мерафтанд, онҳо қарор дода буданд, ки фарзандонашон бо ҳамимонони масеҳӣ аз оилаҳои ки мешинохтанд, оиладор шаванд. Биби модарии ман имондореро, ки аз калисои дигар буд хуб мешинохт. Ин шахсе буд, ки писараш — падари ояндаи ман — дар ҳамон мактабе муаллим шуда кор мекард, ки набераи бибиям — модари ояндаам низ дар он ҷо дарс меод. Ҳарчанд онҳо дар як мактаб кор мекарданд, пеш аз он ки оилаҳои онҳо имкони оиладоршавии онҳоро муҳокима кунанд, онҳо якдигарро намешинохтанд. Падарам намедонист, ки модарам чӣ гуна аст ва ў дар мактаб кадом фанро таълим медиҳад. Ў ҳатто сурати модарамро надида буд. Бо вучуди ин, боиси хурсандии ў буд, ки вай зебо будааст.

Модарам ба воҳурии аввалинаш бо падарам рафта, ду дугонаашро бо худ бурд. Падарам хеле қоматбаланд, аз 180 см

зиёд буд, модарам бошад, ҳамагӣ тақрибан 150 см қад дошт. Дар аввал модар гумон мекард, ки ӯ барояш хеле баланд аст. Бо вучуди ин, фаросат ва мардонагии падарам ӯро ба худ чалб кард. Ҳар ду ба волидонашон дар бораи ҳамдигар суханони хуб гуфтанд ва ба зудӣ оиладор шуданд.

Инкилоби фарҳангӣ падару модарам ва бисёри аҳли оиламро аз Хитой ба Кореяи Шимоли бурд. Волидон маҷбур шуданд, ки аз таълим додан дар мактаб дар Хитой ба кор дар як корхонаи хӯрокворӣ ва қаннодӣ дар Кореяи Шимоли гузаранд. Онҳо муҳочир буданд, ва ба муҳочирон кори муҳимеро, аз қабилӣ омӯзгорӣ, супоридан мумкин набуд. Ба ҷои ин онҳо хӯрокворӣ ва маҳсулоти қаннодӣ тайёр мекарданд. Азбаски модарам зани хеле ҷолиб буд, дар ҷои кор мардон ба ӯ диққати зиёд меоданд. Аммо модарам ба онҳо заррае аҳамият надода, ба падарам вафодор мемонд.

Волидонам хеле дертар, пас аз он ки ба хонаи бобову бибиям кӯчиданд, бо Худо зистан, пеш аз хӯрок хатман дуо гуфтан ва риоя намудани рӯзи шанберо сар карданд.

Ман бо модарам вақти бисёро мегузaronидам, қариб ба ҳама ҷо бо ӯ мерафтам. Рӯзе модарам аз бобоям хоҳиш кард, ки ҳамроҳаш сайру гашт кунад. Ӯ аз тарси он ки касе суханони ӯро мешунавад, намехост дар хона гуфтугӯ кунад. Дар он вақт дар солҳои 1970 ҳукумат маъракаи несту нобуд кардани масеҳиёро мегузaronд, аз ҳамин сабаб имондорон бениҳоят эҳтиёткор буданд ва тамоми чораҳои имконпазирро меандешиданд, то худро аз гӯши хабаркашҳо муҳофизат кунанд.

Модарам аз бобоям пурсид: «Падарҷон, оё дар ҳақиқат овози Худоро шунидед? Ва пас аз ҷавоби мусбат хоҳиш кард, ки падараш ҳама чизро то хурдтарин ҷузъиёт ба ӯ нақл кунад. Бобоям гуфт, ки овози Ӯро махсусан дар вақти рӯзадорӣ, дуо ё хоб мешунид. Модарам гуфт, ки ӯ низ мехоҳад Худоро шунавад, чунон ки бобоям Ӯро мешунавад. Ӯ ғамгин буд, ки Худоро намешунавад ва ӯ донишманд буд, ки имони падараш аз имони ӯ то чӣ андоза чуқуртар аст.

Он вақт модарам аз сисолагӣ гузашта буд ва ба масъалаҳои имон шавқи зиёд дошт. Ё доимо аз бобоям дар бораи киштии Нӯх, дар бораи Садӯму Амӯро ва низ дар бораи он ки чӣ гуна Худо одамонро офарид, мепурсид. Азбаски он вақт дар Кореяи Шимолӣ Китоби Муқаддас вучуд надошт, падар барои духтараш Китоби Муқаддаси зинда шуд. Ва модарам шогирди боғайрат буд. Пас аз марги бобоям вай ҳикояҳои Китоби Муқаддасро, ки аз нақлҳои ӯ дар ёд дошт, ба ман нақл мекард. Ман ҳамчунин Даҳ фармуда ва якчанд сурудро аз худ кардам.

Пас аз вафоти бобоям, ҳангоме ки моро ба киштукори заминҳои бекорхобида дар кӯҳистон бадарға карданд, мо пеш аз хӯрок дуо намегуфтем. «Хеле хатарнок», — мегуфт модарам. Аммо вай ба ҳар ҳол шабона кӯдаконро чамъ мекард, то ба мо ҳамон тавре ки бобоям ҳар ҳафта ба ӯ ва фарзандони дигараш таълим меод, таълим диҳад, ки мувофиқи Даҳ фармуда зиндагӣ кунем ва он чиро, ки бо Садӯм ва Амӯро рӯй дод, дар ёд нигоҳ дорем. Модарам ба мо ҳикояти Мусоро нақл кард, ки чӣ тавр модараш ӯро дар сабад гузошта, дар найзори соҳили дарёи Нил гузошт. Мо ин қиссаҳои қадимаро бо шавқи зиёд гӯш мекардем, вале мақсадаш дилхушии мо набуд. Моҳияти ҳамаи ҳикояҳо як буд, махсусан дар замонҳои душвортарин: Худо ҳамеша моро мушоҳида мекунад, новобаста ба он ки мо дар кучоём, ҳама қорҳои моро мебинанд. Модарам мехост, ки мо инро дар хотир дошта бошем ва ҳаёти росткорона ба сар барем.

Ҳаёти мо дар бадарға хеле душвор буд. Ман борҳо мешунидам, ки падарам модарамро дар нохушиҳои мо айбдор мекард, зеро маҳз ӯ зани ҷинояткорро ба хона роҳ дода буд. Аммо модарам ҳамеша ҷавоб меод: «Чӣ тавр мо аз камбағалу бечораҳо, ки аз Хитой ба ин ҷо меоянд, рӯй гардонем? Чӣ тавр мо ҳамчун масеҳиён ин қорро қарда метавонем? Ин метавонист имтиҳони Худо бошад. Мо бояд ҳар лаҳза бо имон роҳ равем ва ҳеҷ гоҳ нагузорем, ки он суст шавад». Ва агарчи падар бо суханони вай ҳамфиқр буд, ба ҳар ҳол аз вазъияти ҳозираи мо норозӣ буд.

Бо вучуди ин, модарам ҳамеша бо имон зиндагӣ мекард. Вай ба гуруснагон ва камбағалон ҳамдардӣ мекард ва аз он чи дошт, ба онҳо меод. Вай ба одамон ҳамеша бодикқат ва саховатманд буд. Ва дар он замонҳои вазнин модарам барои ҳамаи мо — барои падарам, ман, бародарону хоҳаронам такагоҳ буд.

Падарам ҳангоми стресс ба осонӣ хашмгин мешуд ва баҳсу мунозира мекард, аммо рафтори модарам заррае дигаргун намешуд. Вай ҳар душвориро бо табассум паси сар мекард. Модарам бо вучуди қадпаст буданаш аз ҳеҷ чиз наметарсид. «Ман аз чӣ тарсам? — бисёр вақт такрор мекард ӯ. — Худо тарафдори ман аст, ва Ӯ дар душвортарин замонҳо низ барои мо роҳ мекушояд, Ӯ ҳамаи мушкилотамонро ҳал мекунад. Чаро дар бораи душвориҳо аз ҳад зиёд фикр кунем?» Аз Хитой ба Кореяи Шимолӣ кӯчида (ки аз сарҳади давлатӣ ғайриқонунӣ гузаштан буд), ӯ ҳеҷ гоҳ воҳима намекард, балки самимона боварӣ дошт, ки Худо ӯро ҳифз мекунад.

Илова ба ин, модарам ҳамчунин зани хеле доно буд. Ӯро ҳатто пешоҳанг дар соҳаи тиҷорати хусусӣ дар Кореяи Шимолӣ номидан мумкин аст. Ӯ ҳеҷ гоҳ инро наомӯхта буд. Мӯхтоҷӣ муаллими беҳтарини ӯ гардид. Худи Худо ба вай дастурҳо меод. Акнун иҷозат диҳед, ки ба шумо муфассалтар нақл кунам.

Ҳангоме ки моро ба кори кишоварзӣ ба шаҳраки дурдасте бадарға карданд, модарам фарзандонро ба воя мерасонд, падарам бошад, дар қорхона ва киштзор қор мекард. Модар боз се фарзанд таваллуд кард, ва ҳангоме ки мо аз ферма рафтем, дар оилаи мо аллақай шаш фарзанд буд. Азбаски падарам бо меҳнати ҷисмонӣ машғул буд, мо аз ҳукумат ҳиссаи хӯроқворӣ (паёк) мегирифтем, аммо азбаски мо муҳоҷире будем, ки як вақтҳо қонунро вайрон карда будем, ҳеҷ гоҳ он қадаре ки ҳақ доштем, намегирифтем. Меъёри муқаррарӣ дар як шабонарӯз 700 грамм буд, аммо мо ҳамеша танҳо 550 грамм — камтар аз зарурӣ барои нигоҳ доштани ҳаёти муқаррарӣ мегирифтем. Боқимондари ҳукумат аз худ мекард ва аз ҳар як оила талаб

мекард, ки як қисми ҳиссаи хӯроқвории худро ба «фонди ҳарбӣ»-и ҳукумат «фидо кунад».

Дар натиҷа модарам кореро кард, ки то ба андозае ки мо медонем, ҳеҷ гоҳ дар Кореяи Шимолии коммунистӣ карда нашуда буд. Вай дар соҳаи фуруши нон соҳибкори хусусӣ шуд. Вай дар пухтани нон ва пеш бурдани тиҷорат тамоман маълумот надошт. Ӯ фақат медонист, ки фарзандонаш солим ба воя расанд ва Худо барои расидан ба ин мақсади нек ўро роҳнамой ва ҳимоят мекунад.

Албатта, дар кишвари коммунистӣ тиҷорати хусусӣ ғайриқонуний буд, аммо модарам роҳи ин корро бо ҳамкории ҳамаҷонибаи ҳукумат пайдо кард. Дар Кореяи Шимолӣ мудирӣ базаи молҳои саноату хӯроқворӣ якҷанд рестораноҳои давлатиро идора мекунад. Модар бо яке аз ин мудирҳо шартнома баст, ки мувофиқи он ӯ бояд тамоми фуруши маҳсулоти пухташро ҳисобот диҳад ва нисфи пули ба даст овардашро ба ресторан диҳад ва боқимондашро барои худ нигоҳ дорад. Ҳамин тавр, ҳама ғоида мегиданд — ҳукумат, мудир ва фарзандони модар, ки аз гуруснагӣ намурданд. Дар ҳақиқат, бо назардошти шароит, мо қомилан солим ба воя расидем.

Ва ӯ дар пухтупаз муваффақият ба даст овард. Ҳангоми ҳамин кардан аз орди қуворимаққа ӯ 5 фоиз орди гандумро илова кард — ва нон хеле болаззат мебаромад. Вай то ин дам дар ягон ҷо напазиро ёд нагирифта буд, бинобар ин ресептҳо ва технологияи пухтани худро ихтироъ кард: вай онро дар тобаи ҷӯяни мепухт. Баъзе меҳмонони ресторан то даҳ дона нони модарамро фармоиш мегиданд!

Пас аз бист сол ин зоҳиршавии барвақти ҳунари тиҷорати модарам начотбахш гардид. Дар ибтидои солҳои 90-ум ҳиссаҳои хӯроқвории давлатӣ амалан аз байн рафтанд, ва хоҳишу майли ҳукумат барои боздошти тоҷирони хусусӣ танҳо афзоиш ёфт. Ба шахрвандон иҷозат дода шуд, ки танҳо чизҳоеро фурушанд, ки барои худ сохтаанд, парвариш ё ҷамъоварӣ кардаанд, аз

қабилӣ беда, чӯб ё кафғирҳо. Агар тоҷир хангоми фуруши либос, пойафзол ё нон дастғир шавад, ӯ фавран бо гумони дуздӣ захираҳои давлатӣ боздошт карда мешуд.

Ҳамин тавр, модарам боз маҷбур шуд, ки ба хушзеҳнӣ ва фаросати худ муроҷиат кунад. Ё, аниқтараш, ба ҳикмати Худо, ки ба воситаи дуо ба даст меовард. Агарчи ба ӯ нигариста, касе наметавонист тахмин кунад, ки ӯ дуо мегӯяд, зеро масеҳиёни Кореяи Шимолӣ имкон надоранд, ки мисли шумо, сар ҳам карда ва чашмонашонро пӯшида дуо гӯянд. Агар онҳо он гуна дуо гӯянд, ки имондорон дар кишварҳои дигар одатан дуо мегӯянд, онҳо фавран ба зиндонҳо ё лагерҳои концентратсионӣ меафтанд. Инак, дуое ки нисфи шаб аз хоб бедор шуда мидедам, чунин менамуд — модарам муддати дароз хомӯш ва беҳаракат менишаст ва ба овози Шахсе ки ба падараш борҳо сухан гуфта буд, гӯш меод.

Ҳамин тариқ, дар сари ӯ идеяе пайдо шуд, ки молҳои воридотии хитойро харида, онҳоро ба ҳамсоягон фурушад. Ин фаъолияти нав ғайриқонунӣ набуд: охир, мо ҳудамон аз Хитой будем ва дар он ҷо хешу табори зиёд доштем. Зиёда аз ин, қонуне вучуд надошт, ки фуруши он чизеро, ки ҳешовандонатон аз Хитой ба шумо фиристодаанд, манъ кунад.

Агарчи бисёре аз дигарон низ молҳои хитой мефурухтанд, ҳамсояҳо аз мо меҳариданд. Илова бар ин, модарам бо гузоштани нархҳои паст мизочони навро ҷалб мекард, зеро мо бевосита аз ҳешовандон мол мегирифтем.

Он вақт дар Кореяи Шимолӣ сиёсати нав ҷорӣ шуд, ки ташаббускори он ҳуди Ким Чен Ир буд. Раҳбари мӯхтарам эълон кард, ки ҳукумат дигар ҳиссаҳои хӯрокворӣ (паёк) намедихад. Ба ҷои он акнун шаҳрвандон бояд ҳудашон ҳудро таъмин мекарданд. Ба мардум бо қадом як роҳе лозим меомад, ки эҳтиёҷоти ҳудро ба хӯрокворӣ қонеъ намуда, дар айни замон барои нақлиёт ва сӯзишворӣ пул пайдо кунанд.

Хушбахтона, волидонам ба чунин гардиши рӯйдодҳо хуб тайёр буданд. Он факт, ки мо муҳочир будем ва ин сарчашмаи

асосии тамоми мушкилотамон дар тамоми умри мо дар Кореяи Шимолӣ буд, ниҳоят ба мо ғоида овард, зеро волидонам ма-лакаҳои махсус доштанд: онҳо дар кишваре ки миқдори хеле ками шаҳрвандон бо хитой гап зада метавонанд, ба хитой хуб сухан мегуфтанд. Модарам дар Хитой як дӯсти дерина дошт, ки писараш роҳбари як ширкати тичоратӣ буд. Ё бо умеди он ки падарам дар ширкати онҳо ҳамчун тарҷумон кор мекунад, бо мо дар алоқа шуданд. Волидон ба ин оилаи чинӣ латифаеро ба забони хитой нақл намуда, хандонданд, ва бо ҳамин ба онҳо таассурот бахшиданд.

Аз ин ҳам муҳимтар он буд, ки онҳо фаҳмонданд, ки дар коре ки онҳо ба волидонам пешниҳод мекунанд, ҳеҷ чизи ғайриқо-нунӣ нест. Ҳамин тавр, созиш амалӣ карда шуд: дар ибтидои солҳои 1990-ум ба падарам шартномаи меҳнати дода шуд, ва волидонам ба шаҳре дар сарҳади Хитой ва Кореяи Шимолӣ аст, кӯчиданд. Барои аз гуруснагии дар пешистода наҷот додани оилаи мо ва ҳаёти дигар одамон ин хеле бамаврид буд. Саргу-зашти бобоям давом дошт, аммо акнун худи мо қаҳрамонони он шуда будем!

Кори тарҷумонӣ дар ширкати тичоратӣ ба падарам имкони хубе фароҳам овард, ки аз сарҳади Кореяи Шимолӣ ба берун сафарҳо кунад ва баргардад ва барои шарикони ин ширкат омӯ-зиш гузаронад. Аз ҳамин сабаб бисёриҳо дар доираҳои баланд дар бораи ӯ сухани мусбат баён мекардагӣ шуданд. Тамоми ин муддат модарам ўро роҳнамоӣ мекард. Маҳз ҳамин зан ба ӯ маслиҳат дод, ки қисми бештари пули ба даст меовардашро ба мо, фарзандон, фириствад.

Ва мақсад он набуд, ки оилаи мо сарватманд шавад. Модарам чун ҳарвақта дар бораи ёрӣ ба камбағалон фикр мекард. Вай ба Кореяи Шимолӣ, ки дар шароити гуруснагӣ ва ранчу азоб буданд, ёрӣ мерасонд. Ин пеш аз ба истилоҳ «Сафари мушкӣ» буд, — гуруснагӣ ва ранчу азоби бемисл, — ки дар соли 1995 сар шуд. Азбаски модарам бо тайёр будани худ барои ёрӣ расон-

дан ба дигарон машхур буд, бисёр вақт ятимон ба ӯ мурочиат карда, пул дархост мекарданд. Модар ҳамеша ба онҳо бо ҳар роҳе, ки аз дасташ меомад, ёрӣ мерасонд. Даре нагузашта ба хонаи падару модарам тӯдаҳои шахсони мӯхтоҷи ёрӣ ва ғизо меомадагӣ шуданд. Модарам ҳеч гоҳ шикоят намекард, агарчи баъзеи мо метарсидем, ки ӯ метавонад барои паноҳ додан ба қонуншиканҳо бо қонун мушкилӣ пайдо кунад. Аммо вай моро сарзаниш карда, мегуфт: «Ба фикри шумо, кӣ ба мо ёрӣ расонд, то ки некӯаҳволӣ дошта бошем? Ҳар чизе ки дорем, ба мо Худо додааст».

Ӯ инро дар чунин як лаҳзаи душвори хонавода тақрор карда, ҳамеша нигоҳҳои моро ба сӯи Худо равона мекард. Беш аз ҳама бародари хурдиам ба ин эҳтиёҷ дошт. Шахсоне ки барои ёрӣ ба падару модарам мурочиат мекарданд, онҳоро он қадар зиёд фиреб медоданд, ки бародари хурдӣ ба модарам норозигӣ баён мекард ва ҳатто таҳдид менамуд. Модарам ба ман дигар хел муносибат мекард, зеро ман мисли ӯ рафтор намекардам.

Он вақт модарам ба хулоса омад, ки барои эҳтиёҷмандон кофӣ нест, ки ӯ ва падарам ба онҳо дар хона ғизо медиҳанд, ва онҳо қарор доданд, ки мӯхтоҷонро барои ёрии минбаъда ба калисоҳои Хитой раво кунанд. Вай ба ятимон маслиҳат дод, ки ба Хитой рафта биноҳоеро, ки дар бомашон салиб доранд, чувтуҷӯ кунанд. «Гӯед, ки шумо аз Кореяи Шимолӣ ҳастед ва хоҳиш кунед, ки дар калисо зиндагӣ кунед», — мегуфт ӯ, зеро медонист, ки масеҳиён мӯхтоҷонро қабул мекунанд. Ҳангоме ки тамоми ҷаҳон дар атрофи модари ман аз гуруснагӣ мемурд, ҳатто вақте ки ҳудаш душворӣ мекашид, ӯ ҳар рӯз худро дар хатар мегузашт — ӯ сокинони Кореяи Шимолӣро ба калисоҳои Хитой мефиристод. Вай махсусан дар бораи духтарони зебо ғамхорӣ мекард. Норасоии қонун дар Хитой ва ноумедӣ аз боиси гуруснагии шадид онҳоро ба қурбониёни истисмори ҷинсӣ табдил дода метавонист. Аз ҳамин сабаб модарам ҳамеша маслиҳат медод: ба Хитой рафта, дар он ҷо биноеро ёбед, ки дар болои

бомаш салиб дорад, дар он ҷо оиладор шавед ва мунтазам ба калисо рафтано давом диҳед.

Модарам дар пирӣ ҳам ягон мушкилие бо саломатӣ надост. Қобилияти дидан ва шунидани ӯ ҳатто бо гузашти синну сол бад нашоуда буд. Ва як овоз бо ӯ гуфтугӯ карданро бас намекард — он овозе ки падараш онро мешунид ва модарам ҳам хеле мехост онро шунавад. Ман намедонам, ки оё Худо бо модарам ҳамон тавре гап мезад, ки бо бобоям гап мезад, аммо ман як чизро медонам: вай кореро мекард, ки бобоям ҳеҷ гоҳ намекард — ба шумораи зиёди сокинони Кореяи Шимолӣ башорат меод.

Хушхабаре ки ӯ эълон мекард, на танҳо ба аҳли оила ва дӯстонаш мерасид. Наздик шудани вақти вафотро ҳис карда, ӯ кӯшишҳои бештар ба харҷ меод, то хар як сокини Кореяи Шимолӣро, ки бо ӯ рӯ ба рӯ мешуд, ба имон ба Масеҳ роҳнамоӣ кунад. Зиёда аз ин, ӯ ба Хитой сафар карда, дар он ҷо маводи масеҳиро барои навимонон ҷамъ оварда, ба Кореяи Шимолӣ мегузаронд. Одатан, инҳо китобҳои борик ва андозаи кафи даст буданд, ки онҳоро ба осонӣ пинҳон кардан мумкин буд, аммо ба хар ҳол, қочоқи ин гуна мавод ҳамеша кори бениҳоят хатарнок буд. Модар онҳоро дар ҳалтаҳои полиэтиленӣ печонида, дар ҷойҳои гуногун пинҳон мекард, то ки дар мавриди кофтуков ёфтани онҳо душвортар шавад.

Ҳозир, ҳама чизи навиштаамро хонда, ман дар ҳайрат буданро бас намекунам. Меҳоям ба шумо расонам, ки ин коре ки модари ман мекард, то ҷӣ андоза ғайриимкон буд, ва ӯ ин корро комилан нотарсона мекард. Вай ҳатто ба ҳамсоягонаш Хушхабарро мавъиза мекард — ин барои Кореяи Шимолӣ тасаввурнопазир аст! Ҳеҷ кас ҷуръат намекунад, ки ба ҳамсоягони худ Хушхабарро мавъиза кунад — хатари ба идораҳои дахлдор расонида шудани маълумот хеле бузург аст. Дар ниҳоят, хар як сокини Кореяи Шимолӣ вазифадор аст, ки дар бораи ҳамаи он чи дар атрофи онҳо рӯй медиҳад, ба идораҳои дахлдор маъ-

лумот диҳад. Одамон аз паси ҳамдигар назорат мекунанд, то фаҳманд, ки кадоме маълумотдиҳанда аст. Исо гуфтааст, ки ҳар ҷо ки ду ё се кас ба номи Ў чамъ мешаванд, Ў дар он ҷо дар миёни онҳо ҳаст. Аммо дар Кореяи Шимолӣ ҳар ҷо, ки ду ё се нафар чамъ шаванд, ҳамеша аз ҳамдигар гумонбар мешаванд, аз нияти ҳамдигар шубҳа мекунанд ва доништанӣ мешаванд, ки кадоме аз онҳо маълумотдиҳандаи идораҳои дахлдор аст. Чӣ тавр шумо дар чунин шароит башорат дода метавонед?

Бо вучуди ин, модарам ҳамеша ин корро мекард. Агар хотираи ман дуруст бошад, тақрибан ҳафт нафар дар вақтҳои гуногун ба назди ӯ омада буданд. Модарам онҳоро ба як хучра бурда, дарро қуфл мекард ва бо онҳо маводи масеҳиро барои навимонон меомӯхт. Онҳо наҷот ёфта, аз хучра мебароманд ва аллакай бародарону хоҳарон дар имон шуда, аз хона берун мешуданд. Ва ин хеле аҷиб буд! Аввал пухтан ва фуруши нон. Сипас тичорат бо молҳои воридотӣ. Акнун башорат додан. Оё тасаввур карда метавонед, ки модари ман дар шароити зиндагӣ дар Кореяи Шимолӣ чӣ гуна пешоҳанги далер буд?

Ў ҳамеша ба мо маслиҳат меод, ки ба Хитой кӯчида равем. Дар Кореяи Шимолӣ бародару хоҳари хурдии ман муаллим шуда кор мекарданд. Ба шумо фаҳмондан душвор аст, ки муаллим будан дар Кореяи Шимолӣ чӣ қадар душвор аст. Онҳо хангоми ҳар як хӯрокхӯрӣ илоҷе дигаре надоранд, ғайр аз он ки шавла хӯранд ва ба ҳар ҳол гурусна боқӣ монанд. Зиёда аз ин, оё шумо масеҳии махфиро тасаввур карда метавонед, ки дар системаи маориф, ки комилан дар ситоиш ва парастии Ким Ир Сен ва Ким Чен Ир сохта шудааст, кор мекунанд?

Аммо хоҳарам ва зани додарам аз тарси ягон кори ношоиста кардан гӯё фалаҷ шуда буданд. Ба фикри онҳо, барои ҳал намудани ҳамаи мушкилотамон модарро водор намудан лозим буд, ки ба кормандони идораҳои дахлдор таслим шавад. Агар модарам бо фаъолияти масеҳӣ дастгир шавад, ҳамаи мо барои «чиноятҳо»-и ӯ ба лагери консентратсионӣ фиристода мешавем.

Аз ҳамин сабаб хоҳарам ва зани додарам мехостанд, ки модарам ба гуноҳаш иқрор шавад ва ба ин восита аҳли оиларо аз ҷавобгарӣ озод кунад. Аммо модарам устувор буд. Ӯ гуфт: «Ба зудӣ охири замонҳо фаро мерасад. Ва пеш аз он ман бояд миқдори ҳарчи бештари одамонро назди Худо биёрам. Пас, ҳатто аз ман талаб накунед, ки таслим шавам».

Ҳангоме ки модарам бори дигар ба мо маслиҳат дод, ки ба Хитой кӯчида шавем, ман дар ин бора ҷиддӣ фикр кардам. Вақт мегузашт ва ман дар имонам устувортар мешудам. Ман аз бутпарастии ҷамъияти Кореяи Шимолӣ торафт бештар нигарон мешудам. Чӣ тавр мо дар чунин шароит Худоро ибодат кардан ва Даҳ фармудаи Ӯро риоя карда метавонистем? Дар айни замон, барои мубориза бо «дигарандешӣ» торафт бештар қонунҳо қабул мешуданд. Ба занон танҳо юбка пӯшидан иҷозат дода мешуд. Пошнаи пойафзоли онҳо набояд аз 5 сантиметр зиёд мебуд, пӯшидани либос бо навиштаҷоти англисӣ манъ буд. Мӯйҳои дароз доштан ҷиноят буд. Давлат акнун моро бо қувваи барқ, ҳиссаҳои хӯрокворӣ ва хизмати нақлиёти роҳи оҳан таъмин намекард.

Ва инҳо танҳо як нороҳатиҳои муайян набуданд: духтари моро тамоми шаб бозпурсӣ карданд, вақте ки рӯзе ӯро барои шим пӯшидан дар кӯча боздошт карданд. Дар аввал мо ҳатто намедонистем, ки ӯ дар кучост, ва аз ҳамин сабаб ба ӯ ҳеҷ гуна ёрӣ расонда наметавонистем. Бо назардошти он, ки мо аз сабаби гузаштаи ман бе ин ҳам зери назорати ҷидди идораҳои дахлдор будем, ҳар як қонуни нав ба ҳукумат сабаби дигаре меод, ки аъзоёни оилаи моро тафтиш ва боздошт кунад. Ҳалқайи гирду атрофи мо ба таври бениҳоят зуд танг мешуд. То он даме ки модарам дастгир шуда, ҳамроҳи тамоми оилаи мо ба яке аз лагерҳои концентратсионии Кореяи Шимолӣ партофта мешавад, боз чанд рӯз, ҳафта ё моҳ мегузарад?

Аммо сабаби асосии қарори тарк кардани кишвар на ин, балки хоҳишаҳои ман буданд. Ба ёдам омад, ки дар кӯдакӣ

модарамро дар сайру гашт бо бобоям ҳамроҳӣ мекардам, ва модарам аз бобоям пурсид: «Оё шумо дар ҳақиқат овози Худоро шунидаед?» Модарам хеле мехост чунон имони чуқур дошта бошад, ки овози Худоро шунавад! Ва ҳоло ӯ тамоман нотарсона дар болои тег қадам зада, Каломи Худоро эълон мекунад. Ин ба ман хотиррасон кард, ки бобоям дар назди дари калисо истода, роҳи сарбозони япониро баста буд. Ҳоло модарам ба ӯ хеле монанд шудааст.

Мо ё ман чӣ? Дар остонаи қарори муҳимтарин дар ҳаёти худ истода, даъвати Худоро ба бобоям ба ёд овардам, ки ҳама чизро тарк кунед ва аз деҳаи худ равад, то ки онро наҷот диҳад. Ва ман медонистам, ки ман ҳам ба воситаи таълим, намунаи онҳо ва файзи Худо монанди онҳо шудаам. Ман метавонистам ҳама чизро тарк карда, Худоро пайравӣ кунам, то он чиро, ки бароям азиз аст ва ба танҳои онро наҷот дода наметавонам, наҷот диҳам. Аз ҳамин сабаб ман қарор додам, ки Кореяи Шимолиро тарк кунам ва на танҳо ба Хитой, балки ба Кореяи Ҷанубӣ равам. Бо файзи Худо, ман тайёр будам барои тамоми аҳли оилаам роҳ кушоям, бо умеди он, ки рӯзе мо тамоми мардуми худро наҷот дода метавонем.

Дар он лаҳзае ки ман дар лаби дарё истода, пеш аз гузаштан ба Хитой, ба ақиб нигаристам, модарам ба ман танҳо як дастур дод.

«Имонро маҳфуз дор!»

Боби 4

Завча — десантчи

Хонум Бэ

Падарам нозири саноати дар ҳукумат буд, модарам низ кор-манди давлатӣ буд. Ростӣ гап, ман дар кӯдакӣ дар бораи сиёсат ҳеҷ чизро намедонистам. Бо вучуди ин, ман медонистам, ки дар оилаи мо анъанаи устувори боинсофӣ ва поквичдонӣ мавҷуд аст. Ману шавҳарам ба гузашта нигоҳ карда, мебинем, ки волидонам дар бораи сиёсат ва ҷӣ гуна аз мушқилот дур мондан ва ҳамзамон дар назди ҳукуматдорон мавқеи хуб доштан бисёр чизхоро медонистанд.

Волидонам қонунро риоя мекарданд, аммо ин корро на аз тарси он мекарданд. Дар соҳаи иқтисодӣ кор карда, онҳо ҳеҷ гоҳ чизеро намедузиданд ва дар бозори сиёҳ намефурухтанд, чунон ки бисёре аз дигарон, ки дар ҳамин соҳа машғул буданд, мекарданд. Баръакс, волидонам дар ҳар як дақиқаи ҳоли кори зиёдатиرو иҷро мекарданд. Падарам соати 3-и шаб пеш аз кори асосӣ ба киштзор мебаромад. Модару бибиам бошанд, ба таври иловагӣ бо дӯзандагӣ ва бофандагӣ машғул мешуданд. Дар натиҷа, агарчи оилаи мо аз дувоздаҳ нафар иборат буд, мо ҳеҷ гоҳ аз ҷиҳати хӯрокворӣ камбудӣ надоштем ва ҳама ҳамсояхо ба неқӯаҳволии мо ҳасад мебурданд. Мо нағз хӯрок меҳӯрдем, нағз либос мепӯшидем ва дар шароити бароҳат зиндагӣ мекардем. Ҳангоме ки дар соли 1969 ман таҳсилро дар мактаб сар кардам, он барои ҳама бепул буд.

Дар кӯдакӣ ману бародаронам на дар мактаби ибтидоӣ, балки дар хона тарбияи хуб гирифтаем. Бо мушоҳидаи он ки

волидонамон чӣ гуна зиндагӣ мекарданд, мо аз намунаи онҳо ибрат мегирифтем. Тамоми барномаи тарбияи ахлоқӣ дар мактаб аз он иборат буд, ки кӯдак қоидаҳои рафтори некро риоя кунад, ҳангоми вохӯрӣ салом гӯяд ва ҳангоми ҷудошавӣ хайрухуш кунад, дуздӣ накунад ва ғайра. Аммо падару модарамон моро дигар хел тарбия мекарданд, таълим медоданд, ки ба дигарон зарар нарасонем, дар бораи шахс дар ғоиб буданаш бадгӯӣ накунем.

Меъёрҳои тарбияи ахлоқии волидон нисбат ба меъёрҳои мактаб хеле баландтар буданд. Онҳо мегуфтанд: «Агар ҳама чизро худат хӯрӣ, ба дигарон хӯрок дода наметавонӣ». Волидони мо низ ба мо таълим доданд, ки ҳангоми ба дигарон додани чизе кас бояд ба қадри кофӣ диҳад. Одатан, ҳангоме ки одамон хӯрокро бо ҳамсояҳо тақсим мекунанд, онҳо хеле кам медиҳанд — танҳо ҳамон қадар, ки ин саховатмандиро дар рӯйхати корҳои шоистаи худ дохил карда тавонанд. Падару модари ман дигар хел буданд. Ҳангоме ки онҳо *сонпён* (пирожкии биринҷии ҳилолшакл) мепухтанд, онҳоро на танҳо болаззат мепухтанд, балки ҳамеша онҳоро ба миқдори зиёдтар аз он, ки ба оилаи мо лозим буд, мепухтанд. Ҳамин тавр, ҳар яки мо ҳиссаи худро мегирифт, ва барои ба ҳамсояҳо додан низ як микдоре боқӣ мемонд. Волидони ман мехостанд, ки онҳо аз пирожкии биринҷӣ ба андозаи пурра лаззат баранд. Моро ҳамин тавр таълим медоданд.

Мо дар наздикии укёнус зиндагӣ мекардем. Гоҳо пас аз кор волидон ба хона моҳӣ ва маҳсулоти баҳрӣ меоварданд. Онҳо ҳамеша ба мо таълим медоданд, ки як қисми онро ба ҳамсояҳояшон диҳем, дар айни ҳол модарам назорат мекард, ки мо моҳии калон ва маҳсулоти баҳрии сифатнокро диҳем.

Гоҳо ӯ мегуфт: «Аз додани маҳсулоти бад бояд шарм дорӣ! Моҳии беҳтареро интиҳоб намо». Волидон ба мо ҳамин гуна намунаи ибрат нишон медоданд. Онҳо ба ман бештар аз муаллимони мактаб таълим додаанд.

Ва азбаски ман аз намунаи онҳо ибрат мегирифтам ва хиради онҳо роҳнамои ман буд, дар мактаб маро бисёр вақт таҳсин мекарданд. Боре дар синфи дуюм ҳамсинфонам овоз доданд, ки ба ман нишони бонуфузи дорои се тугма ва ду хат ва рутбаи баланди сардори дастаро диҳанд. Дар синфи мо ҳамагӣ панҷоҳу шаш нафар талаба буданд. Синф ба звеноҳои иборат аз шаш то ҳафт талаба тақсим мешуд. Дар сари звено сардори звено буд. Ва сардори даста барои тамоми синф, барои ҳамаи панҷоҳу шаш талаба масъул буд ва галстуки фарқкунанда дошт.

Ман пеш аз дигарон навиштанро ёд гирифтам. Падарам, ки нозир (инспектор) буд, тез-тез ба сафари қорӣ мерафт. Рӯзе пас аз баргаштан ба хона ӯ нишаста мушоҳида кард, ки ман қорҳои хонагиро чӣ гуна иҷро мекунам. Ман дар бораи китоби хондаам дар якҷанд саҳифа иншо менавиштам. Падарам гуфт: «Ту хуб қор мекуни. Чӣ тавр ту пас аз як бор хондани матн ин қадар бисёр навишта тавонистӣ?» Фикр мекунам, ки ман хотираи хеле хуб доштам. Ман метавонистам як саҳифа матнро як маротиба хонам ва онро ба қадри қофӣ дар хотир дошта бошам, ки баъдтар онро аз рӯи хотира нависам. Воқеан, падару модарам низ хеле хушзеҳн буданд.

Ба ман зуд хондан, бо маҳорати суҳанварӣ ва босаводона навиштанро ёд надодаанд, ҳамаи инро ман худам Ҳангоми командири дастаи синф буданам омӯхтаам. Дар Кореяи Шимолӣ бисёр вақт озмунҳои нотикӣ баргузор мешаванд. Ва ман дар чунин озмунҳо иштирок намуда, муқофотҳои зиёде гирифтаам. Баромадҳои ман «Ҷазои амрикоӣ», «Дарҳам шикастани Амрико», «Амрико душмани марговари Кореяи Шимолӣ аст» ва «Бераҳмии амрикоӣ нисбат ба Кореяи Шимолӣ дар давраи ҷанги Корея» ном доштанд.

Аз мактаби ибтидоӣ сар карда, ба мо дар бораи сардори бузурги давлат Ким Ир Сен нақл мекарданд. Таҳсилот дар Кореяи Шимолӣ дар тарбияи вафодорӣ ба Пешвои муаззам асос ёфтааст. Аввалин чизе ки ман дар мактаб ёд гирифтам, гуфтани

ин суханон буд: «Ташаккур ба Пешвои Бузург Ким Ир Сен!» Мақсади ҳар як дарс омӯзиши ӯҳдадорихои мо дар назди инкилоб буд. Новобаста ба он ки мо чиро меомӯхтем, хоҳ алифбои корейгӣ бошад, хоҳ арифметика, мақсади таълими мактаб аз он иборат буд, ки аз талабагон сарбозони инкилоб тарбия карда шаванд, ки ҳамеша ба Ким Ир Сен вафодор мемонанд. Ба мо таълим меоданд, ки Ким Ир Сен худо аст, ва бе ӯ мо гурусна мемонем, кишварамонро душманон ишғол мекунанд ва мо ғулумони Амрико ё Япония мешавем. Барои ҳимояи халқи худ ва Ким Ир Сени бузург мо бояд дар мактаб хуб таҳсил кунем ва пас аз хатми мактаб монда нашуда кор кунем. Мақсади асосии таҳсилоти мо ҳамин буд. Мо ҳамчун сарбозони инкилоб бояд донишҳои муфиду амалӣ мегирифтем.

Ман бешубҳа яке аз талабагони вафодор ва боғайрат дар мактаб будам. Дар синфҳои ибтидоӣ ман се бор сазовори ифтихорномаҳо шудаам: аз ҳарбиён, ва низ аз ташкилотҳои пионерӣ ва комсомолӣ. Дар мактаб маро дар байни ҳаштсад талаба беҳтарин меҳисобиданд.

Ман бо риояи арзишҳои масеҳӣ ба воя нарасидам, агарчи ин маъноӣ онро надорад, ки ман ҳеҷ гоҳ дар бораи масеҳият нашунидам. Ин аст як ҳикоя дар бораи як миссионерӣ амрикоӣ, ки ман дар яке аз китобҳои дарсии мактабам хонда будам.

Ин воқеа пеш аз Чанги озодихоҳии ватанӣ, ки дар ҷаҳон бо номи чанги Корея маъруф аст, рӯй додааст. Ҳикоят мегӯяд, ки як миссионерӣ амрикоӣ хизматгорзанае дошт. Писари хизматгорзан Бок-Нам ном дошт. Бок-Нам барои дидани модараш ба хонаи миссионер омад. Атрофи хонаро деворе ихота карда буд, ва аз дарахте ки дар ҳавли мерӯид, ба паси девор ба берун себ афтод. Бок-Нам себро бардошт, ва писари миссионер инро дид. Вай ба назди падараш рафта гуфт: «Падар, Бок-Нам себи моро дуздид!»

Миссионер Бок-Намро ба хона бурд ва дар пешони ӯ калимаи «дузд»-ро бо кислота сӯзонд.

«Аммо, дузди асли миссионер буд», — гуфта шуда буд дар китоби дарсӣ. Охир, дар зери ноқоби ғусфанди безарар риёкор буд, ки ба Кореяи Шимолӣ омада буд. Ҳамин тавр, хулоса мебаровард китоби дарсӣ, ӯ ботинан бадкор буд.

Ҳукумат дидаву дониста нафратро нисбат ба миссионерон тарғиб мекард, то моро аз имон ба Исои Масеҳ дур кунад. Ман фаҳмидам, ки Кореяи Шимолӣ ҷанги «озодихоҳона»-ро барои он истифода мебарад, ки сокинони Кореяи Шимолӣ аз Иёлоти Муттаҳида нафрат кунанд, ва ҳикоя дар бораи миссионер моро маҷбур кунад, ки аз Худо даст кашем.

Дар китоби дарсӣ ҳамчунин гуфта мешуд, ки миссионер кӯшиш мекард, ки ба сокинони Кореяи Шимолӣ фарҳанги «бе-ақлона»-ро омӯзонанд. Чӣ аблаҳона аст, — мегуфтанд онҳо, — ки агар касе ба рухсораатон занад, рухсораи дигаратонро ба сӯи ӯ гардонед. Халқе ки чунин қоидахоро риоя мекунад, нобуд мешавад, ва ба гуфтаи онҳо, нақшаи миссионер ҳамин буд.

Ҳамин тавр, аз кӯдакӣ ба ҳар як мактаббачаи Кореяи Шимолӣ таълим меоданд, ки танҳо Ким Ир Сенро ва танҳо ӯро парастӣш кунанд. Чунон ки моро бовар мекунонданд, худон дигаре нест.

Мактаби ибтидоии Кореяи Шимолӣ чор синф дорад. Пас аз мактаби ибтидоӣ кӯдакон ба мактаби миёна мегузаранд. Дар мактаби миёна шаш синф аст. Таълими томактабӣ як сол пеш аз саршавии мактаби ибтидоӣ дастрас аст, аммо ҳатмӣ нест.

Ҳангоме ки талабагон 9-сола мешаванд, онҳо метавонанд ба сафи пионерон дохил шаванд — аъзои Иттиҳоди кӯдакони Корея шаванд. Аломати фарқкунандаи пионер галстук аст. Барои ба ташкилоти пионерӣ дохил шудан шумо бояд қасам ёд кунед. Пас аз қабули савганд талабагоне ки нишондихандаҳои хуби хониш доранд, галстуки пионерӣ мегиранд. Ман дар синфи худ аввалин талабае будам, ки ба сафи пионерон дохил шуда, галстук гирифтам — ин барои духтар муваффақияти кам нест!

Баъди хатми мактаби ибтидоӣ ман ба мактаби миёна гузаштам. Азбаски ман бисёр меомӯхтам, дар мактаби миёна ба муваффақиятҳои назаррас ноил шудам. Ақибмонда будан ба ман маъқул набуд. Ба қафо нигариста, фикр мекунам, ки он вақт худӣ Худо ба ман хирад ва фаҳмиш медод, ки ба ман имкон доданд барои худ роҳ кушоям ва ба муваффақиятҳо ноил шавам.

Ман дар нависандагӣ ҳунари хуб доштам. Дар баробари ин хати ман тозаву озода буд ва ман иншоҳоро хуб менавиштам. Ман хуб дар ёд дорам, ки чӣ тавр очерки ман бо номи «Рӯзи саёҳат» дар озмун ҷои якумро гирифт. Он вақт бародари калониам аллакай дар синфи хатмкунанда таҳсил мекард. Боре ӯ ба ман гуфт: «Муаллимат мегӯяд, ки ту беҳтарин ҳастӣ. Биё санҷида бинем, ки оё ин ҳамин тавр аст». Бародарам рафиқонашро ҷамъ кард ва аз ман хоҳиш кард, ки чизе нависам, то ки иншоҷро бо овози баланд хонад. Ва ман ин корро кардам.

«Оҳо! Ту дар ҳақиқат хеле доно ҳастӣ!» — эътироф карданд онҳо.

Мо физика, химия ва биологияро меомӯхтем. Талабагон корҳои муфассали лабораторӣ тайёр карда, таҷрибаҳо мегузаронданд, муаллимон ба кори онҳо баҳо медоданд. Дар асоси натиҷаҳои баҳодихӣ танҳо он донишҷӯёне ки ба талаботи олии ҷавобгӯ буданд, ба имтиҳон роҳ дода мешуданд; боқимондаҳо аз кор мемонданд. Ҳамаи талабаҳо ба ин чун ба мусобиқаи хеле муҳим муносибат мекарданд. Барои ба имтиҳон роҳ дода шудан бо ҷидду ҷаҳд мехондам ва бисёр меҳнат мекардам. Ман кӯшиш мекардам, ки қорам ҳамеша то ҳадди имкон ихтисосмандона бошад. Ба талабаҳо лозим меомад, ки онҳоро ҳудашон бинависанд ва тарҳрезӣ кунанд, зеро волидон ҳамеша банд буданд, то ба фарзандонашон дар таҳсил ёрӣ расонанд. Хушбахтона, ман аз хурдӣ бисёр китобхоро хонда будам ва медонистам, ки корро чӣ гуна зебо тарҳрезӣ намоям, чӣ гуна варақаи зебои унвонӣ созам. Беҳтарин хотираҳои ман аз рӯзҳои таҳсил дар мактаб бо хондани китобҳо ва навиштани корҳои таълимӣ робита доранд.

Натиҷаҳои ҳар як озмун дар мактаб дар назди ҳама эълон карда мешуд. Ҳар боре ки ҷои дуюмро мегирифтаам, хеле афсурда мешудам ва шабҳо муддати дароз хобам намебурд. Ва ҳангоме ки ҷои аввалинро мегирифтаам, ҳамчун талабаи инқилобӣ қаноатманд шуда, оромона мехобидам.

Дар мактаби миёна низ аз синфи якум то сеюм сардори даста будам. Писарон дар атрофам худро нороҳат ҳис мекарданд, зеро ман кам суҳан мегуфтаам, маҳорати баланд ва қобилиятҳои хуб доштам, хислатҳои роҳбарӣ нишон меодам ва аксар вақт дар ҷорабиниҳо, аз қабилҳои озмунҳои нотиқӣ иштирок менамудам. Дар асл, агар ба ёд оварам, дар назди ман ҳам писарон ва ҳам духтарон худро нороҳат ҳис мекарданд.

Бо вучуди ин, ба шарофати тарбияи волидонам, хислати хуб доштам. Дар байни мо талабагон буданд, ки тамоман намехонданд, баъзеи дигар аз сабаби душвории оилавӣ суҳт мехонданд. Оилаҳои онҳо маҷбур буданд ба ҳиссаи хӯрокворӣ (паёк) таъя кунанд, ва агар волидонашон бекор мемонданд ё бемор мешуданд, зиндагӣ барои онҳо хеле душвор мешуд. Ҳамчун сардори даста, ман кӯшиш мекардам ба онҳо ёрӣ расонам. Ҳама талабаҳоро ба гурӯҳҳо тақсим карда, ман ба талабагон ки хуб таҳсил мекарданд, супориш меодам, ки ба талабаҳои суҳтхон сарпарастӣ кунанд. Гоҳо барои талабагони эҳтиҷманди синфи худ, ҳезум ҷамъ мекардам. Ман ҳамчунин онҳоро, ки каме пули иловагӣ доштанд, ташвиқ мекардам, ки ба талабаҳои оилаҳои камбизоат хайрия кунанд, масалан аз пули қисагии худ ба эҳтиҷмандон диҳанд. Агар талаба пойафзол, дафтар ё қалам надошта бошад, ман ин чизҳоро ба онҳо меодам ё аз ҳамсинфон хоҳиш мекардам, ки ба ӯ диҳанд. Ҳангоми хӯроки нисфирӯзӣ ман ҳамаро ташвиқ мекардам, ки аз хӯроки нисфирӯзии худ бо онҳое ки хӯрок надоштанд, диҳанд.

Он вақт дар Кореяи Шимолӣ ба дигарон чиз додан осон набуд. Дар асл касоне ки корҳои хайр мекарданд, он қадар зиёд набуданд, аммо ман ин корро аз он сабаб мекардам, ки волидо-

нам маро ҳамин тавр тарбия кардаанд. Падарам ба ман меҳрубонӣ ва илтифот ба дигаронро таълим дода буд. Вай ба ман таълим дода буд, ки ба касоне ки дар роҳ бо онҳо воমেҳӯрам, аввалин шуда салом гӯям — ҳатто агар ӯ деҳқоне бошад, ки говашро бурда истодааст. Ман медидам, ки худи падарам бо деҳконон чӣ тавр гарму чӯшон вохӯрдӣ мекард: «Бародар, ту аз кучой»? Барои мо ӯ ҳамеша намунаи ибрат буд. Дар шаҳри мо одамони дорои маъюбиҳои гуногуни ҷисмонӣ буданд, ки аз тафриқа ва беътиноии иҷтимоӣ азоб мекашиданд. Аммо ин ба хонаи волидони ман дахл надошт — онҳо ба таври аъло хӯрок мепухтанд, ва ҳатто бо вучуди он ки дар оила фарзандони зиёд буданд, ҳамеша дар сари дастархон барои чунин меҳмонони махсус ҷой мавҷуд буд.

То ҳол ман танҳо дар бораи он чи хуб иҷро карда метавонистам, суҳан рондам. Аммо ман дар як намуди фаъолият ақиб мемондам — дар тирандозӣ аз таппонча. Дар синфи чоруми мактаби миёна ба ташкилоти ҳарбии «Гвардияи сурх» дохил шудам. Табиатан ман хеле бечуръат будам. Ҳамроҳи ман дар созмон талабагоне буданд, ки ҳар дафъа тир парронанд, аниқ ба маркази ҳадаф мерасонданд, аммо ман ҳатто ба чорҷубаи ҳадаф расонда наметавонистам. Ҳамаи тирҳое ки ман мепаррондам, ба нишон намерасиданд.

Аммо аз ҳама бештар ман аз он чи «таквоятдиҳии ҷангии кишоварзӣ» ном дошт, нафрат доштам. Аз синфи якум то сеюми мактаби миёна баъди дарс моро ба корҳои сахро мебароварданд. Дар синфи чорум дар доираи системаи тақсимоти хӯрокворӣ ба ҳама кортҳои ҳиссаи хӯрокворӣ дода мешуд. Кӯдакон ба коргоҳи падарону модаронашон мерафтанд, то ки барои понздаҳ рӯз ё як моҳ корти хӯрокворӣ гирифта, баъд барои гирифтани ҳиссаи хӯроквории худ ба ферма мерафтанд. Калонсолон одатан соати 5-и пагоҳӣ, пеш аз кори асосӣ ба киштзор мебароманд, то ки дар киштзор кор карда, баъд ҳиссаи хӯроквории худро гиранд, вале кӯдакон ин қадар барвақт баромада наметавонистанд, зеро

ҳаво хунук буд. Ҳатто дар моҳи май дар Кореяи Шимолӣ ҳанӯз хеле сард аст; ҳангоме ки борон меборид ё обу ҳаво номусоид мегардид, бачаҳо хунук меҳӯрданд ва кор карда наметавонистанд.

Дар заминҳои кишоварзӣ ба ҳар як оила қитъаи замини зиёда аз 3 км² ҷудо карда мешуд. Мо тамоми рӯз ниҳолҳои шолиро кофта гирифта, барои тамоми рӯз 0,5 хол мегирифтем. Барои гирифтани маҳсулот шумо бояд 1 хол гиред. Ҳамин тавр, тасаввур кунед, ки барои ба даст овардани ҳиссаи хӯрокворӣ шумо бояд дар майдони зиёда аз 6 км² ниҳолҳои шолиро кофта гиред. Ин кори беҳад хастакунанда аст. Аммо ба ғайр аз ин боз хондан ва узви фаъоли ташкилоти ҷавонон будан лозим буд. Хушбахтона, монанди дигарон бисёр кор кардани ман лозим наомад, чунки дар оила хурдӣ будам.

Дар фасли баҳор ба мо лозим меомад, ки дар давоми 30—45 рӯз ҳиссаи киштзорамонро аз алафҳои бегона тоза кунем. Ва тирамоҳ вазифадор будем, ки дар давоми понздаҳ рӯз шолӣ ва ҷуворимакка ҷамъоварӣ кунем. Баъди рӯидани ниҳолҳои шолӣ онҳоро дастӣ кофта гирифта, дар шолизор шинондан лозим аст. Чӣ тавр ман аз ин кор нафрат доштам!

Дар мактаби миёна вафодорӣ ба давлат масъалаи бунёди буд. Илова ба ҳама чизи дигар, аз ҳар як талаба талаб карда мешуд, ки лубиёҳо кишт кунад ва ҳар сол на камтар аз 1 кг ҷамъоварӣ карда супорад. Ба мо ҳамчунин лозим меомад, ки оҳанпора ва шишаҳоро барои супоридан ҷамъ кунем.

Яке аз корҳои душвортарин барои талабагон супурдани пӯсти харгӯш буд. Ҳар яки мо мачбур будем дар хона харгӯш парвариш кунем, онро хӯрем ва пӯсташро супорем. Аммо проблема дар он буд, ки ман бояд онро худам парвариш мекардам. Ман дар ин бора ба падару модарам шикоят мекардам, аммо бародарону хоҳаронам ба ман ёрӣ расонда наметавонистанд, зеро онҳо низ бояд меъёри муқарраршударо месупориданд. Ва пӯсти хурдро дар мактаб қабул намекарданд. Ман аслан иҷрои ин вазифаҳоро дӯст намедоштам.

Мақтаб ҳамаи он чизҳоеро, ки мо чамъ мекардем, ба артиш ва ё ба сохтмонҳо мефиристод. Ба мактаббачагони Кореяи Шимолӣ ҳамеша таълим медиҳанд, ки таҳсил муҳим аст, аммо дастгирии кишоварзӣ, парвариши меъёри муайяни лӯбиёҳо, чамъоварии оҳанпора ва пӯсти харгӯшҳо низ муҳим аст. Ҳамин тариқ, зиндагии як талабаи мактаби Кореяи Шимолӣ меҳнати доимӣ, ҳам ақлонӣ, ҳам ҷисмонӣ аст.

Бар хилофи харгӯшҳо, ман тавонистам зинда монам. Ман ҳатто тавсиянома гирифтам, ки ба донишгоҳ дохил шавам, ва ҳамин тариқ, яке аз чаҳор донишҷӯи мактаб шудам, ки дертар барои дохил шудан ба донишгоҳ интиҳоб шуданд. Пас аз он ки донишгоҳҳо довталабонеро, ки метавонанд дар онҳо таҳсил кунанд, интиҳоб мекунанд, низомиён аз байни боқимондаҳо онҳоеро, ки ба онҳо маъқуланд, ҷалб мекунанд. Ва онҳое ки ба мактаби олий дохил шудаанд ва на ба артиш сафарбар шудаанд, ба шахтаҳо ё ба кори кишоварзӣ меафтанд. Дар замони ман фарзандон одатан аз пайи падару модари худ мерафтанд: агар падару модар дар киштзор кор мекарданд, бачаҳо аз паси онҳо мерафтанд. Агар падару модар дар шахта кор мекарданд, фарзандон ба шахта мерафтанд.

Ман аз мактаб тавсиянома гирифтам, ки ба донишгоҳ дохил шавам, аммо ба ман ҳамчунин маслиҳат медоданд, ки ба артиш дохил шавам. Аз ҳамин сабаб ман барои ба артиш рафтан аз муоинаи тиббӣ гузаштам ва дар як вақт имтиҳони дохилшавӣ ба донишгоҳро супурдам. Ман мактубҳои қабулшавиро ҳам ба артиш ва ҳам ба донишгоҳ гирифтам. Ҳангоме дидам, ки бисёр дӯстонам ба сафи артиш мераванд, хостам бо онҳо равам. Аммо волидонам эътироз карданд: «Бародару хоҳарат дар артиш хизмат мекунанд. Чаро ту низ бояд ба он чо равӣ?» Онҳо мехостанд, ки ман муаллим шавам, зеро ба муаллимон лозим намеомад, ки дар зери борону барф кор кунанд, ва онҳо ҳамеша пойафзоли тоза доранд.

Аммо ман таслим нашудам. Пеш аз он ки падарам ба сафари корӣ равад, волидонам одатан якҷоя хӯроки нисфирӯзӣ меҳур-

данд. Инак, рӯзе хангоми хӯроки нисфирӯзиашон ман чуръат карда дарро кушодам ва ба хучра даромадам, то ки чунин гӯям: «Дар ин хона танҳо реакционерон зиндагӣ мекунанд. Ман ба артиш дохил шуда, десантчи мешавам! — ман орзуҳои калон доштам. — Ва баъд маро бошарафона ҳамчун командири баталион ба запас гусел мекунанд. Ман инро ба шумоён исбот мекунам! Ман мехоҳам ҳарчи зудтар ба хизмати ҳарбӣ равам!»

Лахзае падару модар дар парешонҳолӣ шах шуда монданд. Падарам ба худ омада гуфт: «Ту ба артиш намеравӣ!» Онҳо исрор мекарданд, ки касби омӯзгорӣ барои ман аз ҳама беҳтар аст. Аз ҳамин сабаб, аз боиси зиддияти онҳо, ғайр аз дохилшавӣ ба донишгоҳ дигар интихобе надоштам.

Бисёр профессорон мехостанд, ки ман дар кафедрашон таҳсил кунам ва маро бовар мекунонданд: «Ту бояд дар кафедраи мо таҳсил намой!» Ба ман пешниҳод мекарданд, ки муаллими синфҳои ибтидоӣ, миёна ва роҳбари ташкилоти пионерӣ шавам. Яке аз ин роҳбарон ҳатто бо волидонам дар алоқа шуда, пурсидааст: «Кӣ шудани духтаратонро мехоҳед?» Волидонам ҷавоб доданд, ки ман бояд ҳатман муаллим шавам.

Аммо ман муаллим шудан намехостам ва ба волидонам эътироз мекардам: «Бачаҳои хурдсолро чӣ гуна таълим медиҳам?» Аммо онҳо танҳо такрор мекарданд, ки муаллими касби пок, наҷиб ва бошараф аст. Ҳамин тавр фаъолияти омӯзгории ман сар шуд.

Яке аз сабабҳои ки аз боиси онҳо ман муаллим шудан намехостам, ин буд, ки ҳиссаи ҷудоинопазири таълим дар Кореяи Шимолӣ тарбияи сиёсӣ аст — савгандҳои ҳаррӯзаи вафодорӣ ба давлат ва монанди ин, ки бо мурури замон хастакунанда мешаванд. Аз синфи якуми мактаби миёна талабагон бояд савгандро ба «падари гиромии мо Ким Ир Сен» ба забон меоварданд, ва танҳо пас аз он дарсҳо сар мешуданд. Ҳангоме ки ман сардори отряди синф будам, лозим меомад, ки ҳамеша бо худ папкаи муқовааш сурхро гирифта гардам. Дар саҳи-

фаи якум матни савганди вафодорӣ ба Ким Ир Сен ва дар саҳифаи дигар савганди дигаре навишта шуда буд, ки дар он чунин навишта шуда буд: «Қасам ёд мекунам, ки хуб таҳсил мекунам ва пионери намунавӣ мешавам». Ман бояд ҳар рӯз ин савгандро ба тарзи ифоданок ба ҳамсинфонам мехондам. Аз ҳамин сабаб ман хеле мехостам, ки дар донишгоҳ ҳамин корро накунам.

Таҳсил дар донишгоҳ маънои фаъолияти зиёди ҷамъиятиро дошт. Дар давоми рӯз маҷлисҳои гуногун ва вохӯриҳои сершумор заруранд, то муаллимони мо боварӣ ҳосил кунанд, ки мо дар ҳамаи соҳаҳои ҳаёт сарбозони инқилоб ҳастем. Гурӯҳҳои иборат аз чилу панҷ нафар донишчӯён дар ҳама гуна чорабиниҳо иштирок мекарданд. Ҳар як гурӯҳро намоienda ассотсиатсияи донишчӯён ва омӯзгор роҳбарӣ мекард. Дар аввал ин фаъолияти гурӯҳ дар як ҳафта ду рӯз амалӣ мешуд. Баъд онҳо онро ҳар рӯз амалӣ мекарданд. Ғайр аз ин, чорабиниҳои буданд, ки бояд ҳар моҳ, ҳар семоҳа ва ҳар сол анҷом дода мешуданд. Ҳамчун донишчӯ ман маҷбур будам, ки ҳар рӯз ҳисоботҳо, маърузаҳо, нақшаҳо нависам ва рӯзномаи маҷлисҳоро таҳия кунам. Ман тобу тоқати инро надоштам, ва ба худ ваъда додам, ки ҳеҷ гоҳ раиси иттиҳодияи донишчӯён намешавам.

Аммо, чунон ки шумо аллақай пай бурдед, бо вучуди ин ман роҳбари иттиҳодияи донишчӯёни донишгоҳамон шудам. Ин ба ман тамоман маъқул набуд. Ҳар пагоҳӣ ба ман лозим меомад, ки супоришҳои вобаста ба ташкили барномаи чорабиниҳои ҷамъиятиро иҷро кунам. Вазифаи ман ҳар рӯз аз назар гузарондани журналҳои ҳаёти иҷтимоии донишчӯён буд, ки барои таҳсил вақт боқӣ намегузошт. Ҳангоме ки донишчӯёни дигар таҳсил мекарданд, ман маҷбур будам ҳисоботҳоро дар бораи ҳаёти иҷтимоӣ нависам, баҳогузорӣ кунам ва нақшаҳо таҳия кунам. Ман маҷбур будам, ки ҳамаи ин ҳуҷҷатҳоро барои тафтиш ба Кумитаи ассотсиатсияи донишгоҳҳо пешниҳод кунам.

Дар ҳоле ки дигарон соати 18 ба хона бармегаштанд, ман як соат пеш аз нисфи шаб бармегаштам. Дар натиҷа ман вақти бештарро на ба таҳсил, балки дар иттиҳодияи донишҷӯёни донишгоҳ сарф мекардам.

Ҳеч кас тасаввур карда наметавонист, ки ҳамаи ин то ҷӣ андоза бемаънӣ аст, аммо сарбози инқилоб будан барои донишҷӯён низ масъалаи бунёдӣ буд. Дар ниҳоят, масъулияти мо таҳия кардани таърихи он буд. Мо қисми зиёди вақти худро ба омӯхтани сиёсати бузурги коммунизм ва сотсиализм сарф мекардем, бинобар ин барои омӯхтани чизи дигар вақт кам мемонд. Ҳамаи мо мехостем муаллим ва аъзои ҳизби коммунистӣ бошем. Ва барои дохил шудан ба сафи ҳизб назар ба парвариши якчанд харгӯш ва пӯст кандани онҳо корҳои хеле бештарро анҷом додан лозим буд.

Ба анҷомёбии таҳсил наздик шуда, ман ният доштам ба сафи ҳизб дохил шавам. Ман донишгоҳро бо баҳои аъло хатм мекардам, ва ин маънои онро дошт, ки ман метавонистам барои ба даст овардани вазифаи бонуфузи омӯзгорӣ ба беҳтарин мактаби кишвар муроҷиат кунам.

Аммо дар Кореяи Шимолӣ ҳама чиз ҳамеша ба эҳтиёҷоти ҳизб, давлат ва инқилоб вобаста аст. Азбаски ман аз деҳае будам, ки дар наздикии марзи Кореяи Шимолӣ ва Кореяи Ҷанубӣ воқеъ мебошад, ин маънои онро дошт, ки ман низ мисли ҳама дар он деҳа дар назди Ватан ўҳдадорӣ махсус доштам, ки аз курси таълими ҳарбӣ гузарам. Аз ҳамин сабаб маро ба хизмати посбонӣ ва муҳофизати кӯҳе фиристоданд, ки барои ҳамла аз ҷануб махсусан осебпазир ҳисобида мешуд. Хушбахтона, ман рӯйхати хуби фаъолияти ҷамъиятӣ доштам, ва ба зудӣ ба ман иҷозат доданд, ки ба донишгоҳ баргардам, то таҳсиламро анҷом диҳам.

Пас аз хатми донишгоҳ маро ба мактабе ки дар наздикии сарҳад буд, ба кор таъйин карданд. Аз саҳни мактаб симҳори минтақаи демилитаризатсияшуда, порчаи заминеро дидан мум-

кин буд, ки ҳамчун буфер байни Кореяи Шимолӣ ва Чанубӣ хизмат мекунад. Дар тамоми ин муддат ба мо ваъдаҳои ободию некӯаҳволӣ дода мешуданд.

Аммо ҳаёти муаллимон дар Кореяи Шимолӣ (хусусан духтарони мучаррад, ҷавон ва боистеъдод) субот ва устувориро дар назар надорад. Даре нагузашта маро ба муддати ҳашт моҳ ба мактаби дигар фиристоданд. Ва баъд маро тамоман ба шаҳри дигар гузаронданд. Аммо на ҳама чиз ин қадар бад буд. Бисёри одамон солҳои донишҷӯии худро ба некӣ ёд мекунанд. Шояд аз он сабаб бошад, ки ба онҳо лозим намеомад ҳар рӯз то соати 11-и шаб дар бораи маҷлисҳои гуногун ҳисобот тайёр карда, ба Кумитаи ассотсиатсияи донишгоҳҳо пешниҳод кунанд. Ҳамин тариқ, баъзе аз хушбахтарин хотираҳои ҷавонии ман ба замони саршавии фаъолияти омӯзгории ман дахл доранд. Ман ғайратмандӣ ва бисёр идеяҳои пешқадам доштам, бинобар ин дар соҳаи омӯзгорӣ ба муваффақиятҳо ноил шудам ва натиҷаҳои қорам хеле баланд буданд. Ман мошини шахсӣ надоштам ва маҷбур будам, ки аз маркази шаҳр ба мактаб 35 километр роҳро тай кунам. Ҳарчанд шод будам, ки дигар пусти харгӯшхоро қандан лозим намеояд.

Мактаб ки дар минтақаи назди сарҳад воқеъ буд, дар чорабиниҳои варзишӣ иштирок мекард, дастаи мо аз сабаби кам будани шумораи талабагон ягон маротиба дар воҳӯриҳо ғолиб намеомад. Аммо ман то хирросӣ шудани овозам фарёд зада, онҳоро дар мусобикаҳои волейбол, баскетбол ва ҳандбол дастгирӣ мекардам.

Ба ғайр аз ин он вақт боз бисёр мусобикаҳои низ буданд, ки иштироки гурӯҳиро талаб намекарданд, масалан, навохтани асбобҳои мусиқӣ ва сурудхонӣ. Ман ба мактаббачагон сурудхонӣ, баян ва аккордеон навохтанро ёд меодам, аммо пеш аз ҳама, ғолиб шуданро ёд меодам. Ман намехостам, ки ба мактаби мо аз сабаби хурд будани он ба назари паст нигоҳ кунанд, ва ман ҳамеша ба талабаҳо мегуфтам: «Ғолиб шавед ё бимиред!»

Танҳо барои ҷои аввал саъй намоед. Ҷои дуюм даркор нест!»
Ин замони фаромӯшнашаванда буд.

Ба шарофати натиҷаву комёбиҳои хуби шогирдонам ман шӯхрат пайдо кардам. Он вақт, чун ҳоло, ҳам барои талабаҳо, ҳам барои омӯзгорон мукофотҳову ҷоизаҳои зиёде буданд. Мактаб ба номи ман даҳ мактуби миннатдорӣ гирифт. Ин боиси он гардид, ки маро дар мактаби хеле умедбахш ба вазифаи бонуфуз таъйин карданд. Дар он ҷо ман вазифадор будам ҳамаи кӯшишҳоро ба харҷ диҳам, то ки ба мактаб унвони нодир ва дилписанди «намунавӣ» дода шавад. Аммо касе ба ман ёд надода буд, ки чӣ гуна ба ин мақсад расидан мумкин аст, ва ман маҷбур будам худам онро муайян кунам, ва низ ҳама ҳуҷҷатҳои заруриро худам пур кунам. Ин раванд беандоза душвор буд. Меъёрҳои зиёдеро иҷро кардан лозим буд, масалан, талабагон бояд чанд китоби дарсиро гузаранд, дар мактаб кадом фанҳо бояд таълим дода шаванд, нақшаи мактаб бояд чӣ гуна бошад ва ғайра.

Дар бораи аризаи мактабҳо барои гирифтани номи «намунавӣ» ҳамеша ба ҳарбиён хабар дода мешуд. Ва агар онҳо номзодии ин ё он мактабро тасдиқ кунанд, маълумот ба дастгоҳи ҳукумати вилояти дахлдор равона карда мешуд, ва дар он ҷо қормандони идораҳои маҳаллӣ онро аз назар мегузаронданд. Пас аз тасдиқи идораҳои маҳаллӣ, аризаҳо ба ҳукумати марказӣ фиристода мешуданд. Ва баъд аз ин онҳоро Кумитаи Марказии Ҳизби Коммунистӣ иборат аз сесад нафар дида мебаромад. Ҳамин тарик, ҳангоме ки ба мактаб унвони «намунавӣ» дода мешуд, ин маънои онро дошт, ки дар он беҳтарин талабагони кишвар таҳсил мекунанд, ки дар фанҳои ҷисмонӣ ва таълимӣ муваффақият ба даст меоваранд ва дар масъалаҳои ахлоқӣ низ тайёриӣ хуб доранд. Дар натиҷа ин мақом ҳам ба талабаҳо ва ҳам ба омӯзгорон фоида меовард, вале беш аз ҳама директор манфиат ба даст меовард.

Аммо ба омӯзгори ҷавон, ки ҳама қорҳои «сиёҳ»-ро кардааст, то ки мактаб унвони «намунавӣ»-ро соҳиб шавад ва

директори он манфиат ба даст оварад, ба чизе ҳақ надошт. Агарчи ин на ба он андоза ҳамин тавр аст. Директори 42-сола ба ман таваччуҳи фаъолона зоҳир мекард (ҳарчанд ман тамоман инро намехостам). Ў доимо такрор мекард, ки ба қарибӣ аз занаш ҷудо шудааст ва мехоҳад бо ман зиндагӣ кунад. Вай ваъда дод, ки агар шабро бо ӯ гузаронам, орзуи маро иҷро мекунад: барои дохил шудан ба сафи ҳизби коммунистӣ ёрӣ мерасонад.

Он вақт ман бисту панҷсола будам. Ман хеле мехостам узви ҳизб шавам, то ки сазовори иззату эҳтироми дарқорӣ гардам. Аммо маъмурияти мактаб ба ин монев мешуд, зеро медонист, ки баробари он ки ба ин муваффақ мешавам, ман оиладор мешавам ва касби омӯзгориам бо ҳамин ба охир мерасад. Барои ҳамин ҳам онҳо вақтро кашол медоданд, то даме ки директор ба ман чунин пешниҳоди бешармона кард.

Ман, албатта, пешниҳоди ӯро рад кардам, аммо хеле ошуфта шудам. Мутобиқи меъёрҳои иҷтимоии Кореяи Шимолӣ ман наметавонистам ба модару падарам дар бораи рафтори ношоистаи роҳбари худ гӯям, бинобар ин орзуи дохил шудан ба ҳизбро тарк карда, ба онҳо гуфтам, ки мехоҳам ба шавҳар бароям, ва ҳар қадар зудтар шавад, боз беҳтар аст. Падару модарам назар ба он дафъае ки дар бораи хоҳиши десантчи шуданам гуфта будам, бештар ҳайрон шуданд. «Ба ту чӣ шудааст? — бо ҳайрат пурсиданд онҳо. — Пештар, ҳангоме ки мо оиладоршавиро ёдовар мешудем, ин ҳамеша туро хашмгин мекард!»

Ҳамин тавр ман бо чаноби Бэ оиладор шудам. Мо ба сафари моҳи асал рафтем, ва баъдтар ман ду фарзанд таваллуд кардам. Ман монанди он вақте ки дар хонаи падару модарам зиндагӣ мекардам, хушбахт будам. Аммо, бо вучуди он, ки пештар ман хеле муваффақ, оқил ва ғайратманд будам, пас аз таваллуди фарзандон ман бисёр вақт бемор мешудам. Модар, падар, додару хоҳарам ба ҳоли ман раҳм мекарданд. Онҳо ҳайрон мешуданд, ки чаро ман ба беморӣ гирифта шудаам,

ва гумон мекарданд, ки шояд ин аз боиси гуноҳи номаълуме бошад, ки волидони мо ва ҳатто гузаштагони мо содир кардаанд. Тамоми баданам дард мекард, аммо бемории ман номи аниқ надошт.

Шавҳарам бисёр вақт мегуфт: «Ҳангоми мушкilot дастонатро болои ҳам гузошта, дуо гӯй». Дар айни ҳол ӯ ҳатто калимаи «Худованд» ё «Худо»-ро зикр намекард ва намегуфт, ки дуо чӣ маъно дорад ва чӣ гуна бояд дуо гуфт. Ӯ танҳо маслиҳат меод, ки хатоямро эътироф кунам. Ростӣ гап, дар аввал маслиҳати ӯро хандаовар меҳисобидам ва гумон мекардам, ки ин гапи бемаъно аст. Ман доимо бемор мешудам, ва ӯ ҳамеша маро водор мекард, ки дастонамро рӯи ҳам гузошта дуо гӯям. Ҳангоме ки ниҳоят қарор додам, ки аз рӯи маслиҳати ӯ амал намоям, ман шифо ёфтам. Бо вучуди ин, шифо барои ҳамеша наомад. Бо гузашти вақт ман боз бемор шудам (ва аксар вақт то ҳол бемор мешавам), аммо аз он вақт инчониб дигар ҳеҷ гоҳ ба дуо сабукфикрона муносибат накардам.

Гоҳо, пас аз он шифои аввалин, дар шабҳои моҳтоби ба кӯча баромада, дастонамро болои ҳам гузошта, дуо мекардам. «Чаро ман беморам? — мепурсидам ман аз Шахсе ки ба ман ношинос буд. — Ман кӯшиш мекунам, ки одами хуб бошам. Пас чаро ман боз бемор мешавам?» Оё Ту маро шифо дода метавонӣ? Гоҳо пас аз чунин дуо ман худро беҳтар ҳис мекардам.

Боре шавҳарам гуфт: «Гуноҳ накун». Ман ҳатто намедонистам, ки «гуноҳ» чист. Ӯ ба ман фаҳмонд, ки дурӯғ гуфтан гуноҳ аст, беъътиной кардан ба одамон гуноҳ аст, дуздиву зино гуноҳ аст. Аммо ман ҳамчунин намедонистам, ки зино чист. Ӯ гуфт, ки бидъат низ гуноҳ аст. Аммо ин мафҳум низ барои ман ношинос буд. Ман аз ӯ пурсидам, ки ин чӣ маъно дорад ва ӯ гуфт, ки ин ҷосусӣ аст. Он вақт ман бисёр чизхоро намедонистам.

Ҳатто пеш аз он ки ман дуои аввалинамро гӯям, ман аз рӯи инсоф зиндагӣ мекардам. Ба назарам чунин метофт, ки осмонҳо маро мушоҳида карда истодаанд, бинобар ин наметавонистам

аз касе кина дошта бошам ва ё касеро лаънат кунам. Ман до-нистанӣ будам, ки агар кина дошта бошам ва одамонро лаънат кунам, оё ин гуноҳ ҳисобида мешавад?

Ҳолатҳое буданд, ки ман чизе мехаридам ва ба ман бақияро бештар медоданд. Дар чунин мавридҳо ман ҳамеша маблағи зиёдатиرو бармегардондам. Дар байни Кореяи Шимолӣ ин як аблаҳии нодир ҳисобида мешуд. Аммо ман ба таври дигар рафтор карда наметавонистам. Шавҳарам ҳамеша ба ман таълим медод, ки қорҳои бад накунам, аммо ман ҳатто агар хоҳам ҳам, рафтори бад карда наметавонистам.

Шояд барои шумо ғайриоддӣ ба назар расад, ки зану шавҳар метавонанд якҷоя хоб кунанд, фарзанд таваллуд кунанд ва ба воя расонанд, дуо гӯянд, вале бо вучуди ин суҳбатҳои чиддие надошта бошанд, ки дар он зан метавонад пурсад: «Ту чиро дар назар дорӣ? Ман нисфи гуфтаҳои туро намефаҳмам». Аммо бояд дарк кард, ки Кореяи Шимолӣ аз ҷиҳати ҳаёти оилавӣ аз тамоми ҷаҳон фарқ мекунад. Зану шавҳар бояд ҳатто дар суҳбат бо якдигар хеле эҳтиёткор бошанд. Солҳои зиёд даркор мешаванд, то ки онҳо ба ҳамдигар боварӣ пайдо намуда, дар бораи чунин мавзӯҳои чуқур ба монанди имон гуфтугӯ кунанд.

Аз ман бисёр вақт мепурсиданд, ки чӣ гуна метавонистам ба шавҳарам ёрӣ диҳам ва ўро эҳтиром кунам, бо назардошти ҳамаи суҳанони ачибе ки ў ба ман мегуфт. Аммо маро хуб тарбия карда буданд. Ман ҳеҷ гоҳ ба ў беҳурмати накардаам, ҳатто аз боиси дӯстонаш. Гоҳо ману ў аз як пиёла об менӯшидем ва аз як коса биринҷ мехӯрдем, то ки мехмонон ҳиссаи бештари хӯрок дошта бошанд. Ман ҳамеша дӯст медоштам, ки мехмонони худро зиёфат намоям, ва ҳангоми рафтанишон ба онҳо чизе диҳам. Барои ҳамин дӯстони шавҳарам ба ман хеле хуб муносибат мекарданд.

Аммо дар Кореяи Шимолӣ шумо бояд ҳатто ҳангоми муошират бо дӯстоне ки муддати тӯлонӣ мешиносед, хеле эҳтиёткор бошед. Намунаи беҳтарини ин ҳақиқат он аст, шавҳарамро

танҳо аз боиси як иборае ки ба дӯсташ хангоми ба маслиҳат эҳтиёҷ доштани ӯ гуфта буд, боздошт ва зиндонӣ карданд. Он мард пурсид, ки мо чӣ гуна ин қадар хушбахтона зиндагӣ карда метавонем? Муносибати ӯ бо занаш ниҳоят тезутунд буд. Чунин ба назар мерасад, ки ӯ дар ҷавонӣ берун аз никоҳ ишқварзӣ мекард, ва акнун бо гузашти солҳо занаш ба ӯ бадрафторӣ мекард, ва мард мехост бе ҷанҷол зиндагӣ карданро ёд гирад. Шавҳарам ҷавоб дод: «Мо аз он сабаб бе ҷанҷол зиндагӣ мекунем, ки Худо бо мост», ва ба ӯ моҳияти Даҳ фармударо фаҳмонд. Дар Кореяи Шимолӣ ин кофӣ аст, ки шахс бе айбномаи расмӣ, дар тӯли як сол ба нишастан дар фарши сарди маҳбас маҳкум карда шавад.

Ба фикри ман, Худо аз он сабаб роҳ дод, ки шавҳарам дар он вақт зиндонӣ шавад, ки мехост ба ман дуо хонданро омӯзонад. Шавҳарам зиёда аз як сол зиндонӣ буд, аммо касе аз хонаводааш барои дидани ӯ ба шӯъбаи амнияти сиёсӣ нарафт. Ба назар чунин метофт, ки танҳо ман барои ӯ ташвиш мекашидам ва хавотир мешудам.

Сабаби чунин бепарвоиро нафаҳмида, ба хушдоманам занг задам. Аммо вай танҳо оҳ кашид: «Ҳеҷ кас ӯро наҷот дода наметавонад. Одам дар ин маврид нотавон аст». Хоҳари шавҳарам низ ҳамин гуна ҷавоб дод. Суханони онҳо ба ман идеяи дуоро доданд. Ман ба хоҳари шавҳарам гуфтам: «Пас мо бояд дуо гӯем».

Ҳайратовар буд, ки ман умуман дуо гуфта метавонистам. Ман на тартиби дуоро медонистам на қоидаҳои онро, ва на имондори тарбиятёфтаву тайёршуда будам. Аммо акнун фаҳмидам, ки асли дуо аз Худо талаби чизе нест. Ман фикр мекунам, ки дуо мисли як хоҳиши дилчасп аст, ки бевосита аз дил мебарояд, то Худо шуморо аз ҳолати ногувор берун кунад. Дар ёд дарам, ки чӣ тавр он вақт ман аз тарси он, ки шавҳарамро дар ҳабсхона мекушанд, шабҳо хоб намерафтам ва фақат фикр мекардам, ки чӣ гуна ӯро наҷот диҳам. Ман чӣ гуна дуо гуф-

танро намедонистам, аз ҳамин сабаб фақат такрор мекардам: «Худоё, агар Ту ҳастӣ, ба мо ёрӣ расон. Лутфан ўро муҳофизат намо. Лутфан ўро ба хона биёр».

Шавҳарам зиёда аз як сол дар ҳабсхона буд, аммо ба ӯ ҳеч гуна айбнома баён карда нашуд. Агарчи ҳатто ин ҳам ўро аз ҳукми қатл боздошта наметавонист. Бо вучуди ин ӯ дар охир озод карда шуд!

Баъди озод шудани шавҳарам хушдоманам ба хабаргирии мо омад. Акнун, ки шавҳарам доғи шахси ҳабсшударо ба дӯш дошт, гирифтани иҷозати расмӣ барои омаданҳои хушдоманам бароямон хеле мушкилтар буд, зеро ин ҳатто шубҳаро ба вучуд оварда метавонист. Аз ҳамин сабаб ман аз омадани хушдоманам хеле хурсанд шудам. Ман мехостам бо ӯ дар бораи бисёр чизҳо гуфтугӯ кунам, ба саволҳои зиёде ки таваҷҷӯҳи маро ҷалб менамуданд, ҷавобҳо ба даст оварам.

Ман ба хушдоманам нақл кардам, ки пас аз ҳабс шудани шавҳарам доимо дуо мегуфтам. Ва гуфтам, ки ба назари ман, ӯ ба шарофати ин дуоҳо озод карда шуд. Шавҳару хушдоманам аз ин сухани ман хандиданд, зеро он вақт ман дар бораи маъсалаҳои имон маълумоти кам доштам. Аммо ман ба ҳар ҳол боварӣ дорам, ки шавҳарам аз он сабаб зинда ва озод аст, ки ман барои ӯ бисёр дуо гуфта будам. Ва Худо дуоҳои маро шунида, ба ман раҳм кард. Аммо хоҳари шавҳарам ба суханони ман бовар кард. Ва тадричан ҳуди шавҳарам низ бовар кард. Ва он гоҳ мо қарор додем, ки башорат доданро сар кунем.

Хушдоманам мехост, ки ман ҳарчи зудтар дар бораи имони масеҳӣ маълумот пайдо кунам, аз ҳамин сабаб ба назди мо омад, агарчи мо аз ҳамдигар дур зиндагӣ мекардем. «Дар аввал Худо осмону заминро офарид...» Бо вучуди он ки бемор будам ва доимо хастагиро эҳсос мекардам, он чиро, ки он вақт аз хушдоманам омӯхтам, то ҳол дар ёд дорам. Ман чунон ташнаи дониши рӯҳонӣ будам, ки тамоман хобам намебурд, агарчи мо то соати сеи шаб хоб намекардем.

Ҳангоми рафтан хушдоманам ба ман сӣ ҳазор вон дод. Сӣ ҳазор вон пули зиёд нест, аммо ӯ гуфт, ки ба ман чизе нагузошта рафта наметавонад. Баъд ӯ чизи хеле арзишноктареро дод. Ӯ гуфт: «Ман ба ту боварӣ дорам ва ба зудӣ бармегардам». Суханони ӯ барои ман хеле муҳим буданд, махсусан дар заминаи зиндагӣ дар Кореяи Шимолӣ.

Хушдоманам наметавонист китобҳои масехиро ба Кореяи Шимолӣ биёрад ва ё онҳоро дар саросари кишвар аз як маҳал ба маҳалли дигар барад, аз ҳамин сабаб ба ӯ лозим меомад, ки сурудҳои инчилиро, ки ҳангоми иштирок дар калисои кореягӣ-хитой дар шимолу шарқи Хитой мешунид, аз ёд кунад. Аммо вай ба ман брошюраи хурде овард, ки «Воситаи таълими барои навимон» ном дошт. Дар муқова расми дарахти гинкго акс ёфтааст. Дар поёни он Исо бар санге нишаста буд, ва дар паҳлӯи Ӯ дувоздаҳ шоғирд буданд. Модари шавҳарам брошюраро дар либоси тағаш пинҳон карда, ба Кореяи Шимолӣ гузаронд, то ки ба ман диҳад.

Хушдоманам ба ман хондани сурудҳои инчилиро ёд меод. Илова бар ин, вай фаҳмонд, ки чӣ гуна тавба кардан ва дуо гуфтан лозим аст. Чунин шуд, ки баъд аз он вай борҳо ба Хитой мерафт ва баъд зуд бармегашт, ва ҳамеша ба боздиди мо меомад. Гоҳо ӯ дарҳол омада наметавонист. Аммо ҳар боре ки ӯ якчанд суруди навро ёд мегирифт, дарҳол ба назди мо меширофт, то онҳоро ба ман омӯзонад ва маро роҳнамоӣ кунад. Ӯ як зани олидарача буд!

Ҳангоме ки хушдоманам бори аввал ба ман фаҳмонидани Инчилро сар кард, ба фикрам, имони ман самимӣ набуд. Аммо ман ҳис мекардам, ки зери ҳимояи касе ҳастам. Зиндагии ман осон набуд, аммо ман ҳамеша ҳис мекардам, ки касе ҳаст, ки ман метавонам ба ӯ такя кунам. Ҳангоме ки шавҳарам ҳабс шуд, ман аз такягоҳ маҳрум шудам. Тамоми умр ман гумон мекардам, ки ба ҳама чиз ба шарофати заковат, истеъдод ва ҳислатҳои роҳбарии худ ноил шудаам. Аммо чунин фикрҳо аз

он сабаб ба сарам меомаданд, ки ман Худоро намешинохтам. Охир, таълиме ки ман доштам, дар асоси идеяю принципҳои *чучхе* буданд. Ҳангоме ки Инчилро шунидам, ман фаҳмидам, ки ҳар он чи дар зиндагӣ ба даст овардаам ва дорам, аз ҷониби Худо ба ман дода шудааст. Бе Ў ман ҳеҷ чиз надоштам, ва ҳар он чи ба даст овардаам, ба шарофати Ў ба даст овардаам.

Бо шавҳарам низ ҳамин тавр аст. Ҳатто пас аз озод шудан аз ҳабсхона ӯ аслан як сол коре карда наметавонист. Ў дар ҳабсхона ҳама вақт менишаст ва пойҳояшро истифода намебурд.

Боре маро бояд чарроҳӣ мекарданд. Ба хучраи чарроҳӣ даромада, боварӣ доштам, ки намемирам. Сабабашро шарҳ дода наметавонам, аммо боварии устувор доштам. Шавҳарам гуфт, ки он вақт дар ҳаққи ман бо чидду ҷаҳд дуо мегуфт. Ман дар ҷавоб гуфтам: «Ман ҳам барои бо муваффақият анҷом ёфтани амалиёти чарроҳӣ бисёр дуо гуфтам. Ман дар дуо мегуфтам, ки агар Худо ҳаст, Ў намегузорад, ки ман бимирам». Шавҳарам ба ин суханони ман хандид. Ман фикр мекунам, ки ин қадамҳои аввалини ман ба сӯи имон буданд.

Рӯзе ман ба назди додари хушдоманам рафтам. Писари ӯ дар Донишқада муаллим буд. Ман дар хонаи ӯ китоберо дидам. Ин як нашрияи ғафс буд, ки ба энциклопедия монандӣ дошт ва дар он маълумоти зиёде дар бораи Худо буд. Байни он чи дар он гуфта шуда буд ва он чи ман аз хушдоманам омӯхта будам, фарқ хеле кам буд. Китоб ба ман дар бораи Одам ва Ҳавво нақл кард. Аммо дар нашрияи версияи дигари номи ӯ — Ева истифода шуда буд. Дар ин китоб дар бораи сиёсати ҷаҳонӣ, Кореяи Шимолӣ ва Ҷанубӣ, маълумоти умумӣ, аз қабилҳои дарозтарин ё кӯтохтарин дарё дар рӯи замин, баландтарин кӯҳ, боришоти моҳона, номи президентҳо ва аслу насаби онҳо ҳама гуна маълумотҳо буданд. Дар он ҳамчунин дар бораи офариниши илоҳии осмон ва замин ва дар бораи Даҳ фармуда гуфта шуда буд.

Ба шарофати устодии хушдоманам ва китобҳои ба монанди ин ман масъалаҳои оид ба имонро равшантар мефаҳмидагӣ

шудам. Ман, ки аллакай имондор будам, китобҳо мехондам ва тамоми қобилиятҳоямро истифода мебардам, ки дар хотир нигоҳ дорам ва худомӯзӣ кунам, то ки ҳарчи бештар маълумотро аз худ кунам. Оҳиста-оҳиста ман ба масъалаҳои имон сарфаҳм мерафтагӣ шудам. Ман он қадар бисёр мехондам, ки шавҳарам фикр мекард, ки ман девона мешавам.

Агарчи хушдоманам наметавонист зуд-зуд ба хонаи мо омада, ба ман таълим диҳад, ман фаҳмидам, ки тамоми тарбияи ахлоқӣ дар Кореяи Шимолӣ дар асл дар асоси Китоби Муқаддас аст. Ҳукумат танҳо он чизро, ки Каломи Худо таълим меод, нусхабардорӣ ва таҳриф карда буд.

Аз он вақт инҷониб оилаи ман байни худ ва ҷаҳон деворе бунёд намуд. Мо дар ҷорабиниҳои ҳатмӣ ба муносибати зодрӯзи Ким Ир Сен, вақте ки тамоми мардуми Кореяи Шимолӣ ба пояи мучассамаи ӯ гул мегузоштанд, иштирок намекардем. Мо ба ҷои сурудҳои дунявӣ сурудҳои масеҳӣ месуредем. Албатта, мо роҳ дода наметавонистем, ки касе суруди моро шунавад, бинобар ин мо оромона, дар майдони васеъ сурудхонӣ мекардем, ба шарте ки дар наздики ҳеч кас набошад. Ҳар бегоҳ дарро кулф мекардем ва дуои Худованд ва Эътирофи имони расулро аз ёд мекардем. Мо дар ҳамаи соҳаҳои ҳаёти оилавии худ на ба таълимоти Ким Ир Сен, балки ба Даҳ фармудаи Худо пайравӣ мекардем. Мо намедонистем, ки калисо чӣ шакл дорад ва ибодат дар он чӣ гуна аст. Аммо ҳар рӯзи якшанбе мо ҷамъ шуда, оятҳои Китоби Муқаддасро аз ёд мекардем, суруд мехондем, якҷоя дуои Худованд мехондем ва мувофиқи Даҳ фармуда аз гуноҳҳои худ тавба мекардем. Агар ман дар воситаи таълимӣ барои навимон қизи нофаҳморо пайдо кунам, аз шавҳарам мепурсидам. Ӯ ҳама ҷавобҳоро намедонист, аммо ҳамеша кӯшиш мекард, ки он чизро, ки дар кӯдакӣ аз бобову бибияш шунда буд, ба ёд оварад. Худи ӯ шоҳиди бисёр воқеаҳо буд, бинобар ин ӯ кӯшиш мекард ба ман ҳикояҳоро аз ҳаёти масеҳии худ ба таври хеле шавқовар нақл кунад.

Агар мо ягон кори нодуруст кунем, хамеша иқрор мешудем. Хушдоманам ба ман дуо гуфтанро омӯзонд: дуои тавба, дуои шукр ва инчунин дуои пеш аз хӯрок. Дар воситаи таълимӣ ба-рои навимонон низ маълумоти хеле содда, равшан ва муфассал оид ба тарзи дуоғӯй мавҷуд буд. Бо мурури замон ҳамаи ин донишҳо ба тарзи зиндагии мо табдил меёфт. Ҳар рӯзи якшанбе мо чизҳои омӯхтаамонро амалӣ мекардем. Мо намедонистем, ки чӣ тавр ибодатро анҷом диҳем, мо танҳо бо ҳам дуои «Эй Падари мо» -ро ба забон меовардем ва якчанд суруд мехондем. Яке аз мо ба ибодат роҳбарӣ мекард ва боқимондаи оила пайравӣ менамуд.

Ҳангоме ки хушдоманам меомад, мо пеш аз хӯрок хӯрдан дуо мегуфтем: «Худоё, шукр мегӯем, ки нони харрӯзаи моро додӣ. Парвардигоро, моро ҳидоят кун, то гуноҳе накунем». Ҳамчунин ба фарзандонамон дуоғӯиро ёд меодем. Илова бар ин, ман ба фарзандон насиҳат мекардам, ки ҳама чизеро, ки дар ақлу дилашон ҳаст, ба назди Худо оваранд. Ману шавҳарам ҳамин тавр дуо мегуфтем ва гоҳо тамоми шабро бо чунин дуоҳо мегузaronидем. Намедонам, ки аз боиси дуоҳои боисрори мо буд ё не, аммо зиндагии мо нисбат ба зиндагии дигарон осудаҳолонатар мегузашт.

Илова бар ин, ман мехоҳам нақл кунам, ки чӣ тавр мо даҳяк меодем. Дар Кореяи Шимолӣ ягон калисо вучуд надорад. Ҳеч шубоне нест, ки мо даҳяк ва ҳадияҳои худро ба ӯ диҳем. Аммо хушдоманам ҳамеша аҳамияти даҳякҳоро таъкид мекард. Аз ҳамин сабаб, агарчи мо намедонистем, ки чӣ тавр даҳяк оварем, мо ба ҳар ҳол роҳе ёфтем, ки онро ба эҳтиёҷмандон диҳем.

Ҳангоме ки баъзе камбағалон пули доруву табобатро пардохт карда наметавонистанд, мо дар ҳаққи онҳо ғамхорӣ мекардем. Мо ба онҳо доруҳо меодем, агарчи барои ҳудамон барои зиндагӣ чизҳои даркорӣ камӣ мекарданд. Мо барои гуруснагон хӯрокворӣ мехаридем ва имкон меодем, ки онҳо пули моро дертар баргардонанд. Мо бо эҳтиёҷмандон либос тақсим мекар-

дем. Ҳангоме ки мо хӯрокворӣ мекардем, агар фурушандагон пиронсолон ё занони кӯдакдор бошанд, бақияи пулро намегирифтем. Ҳангоме ки онҳо сабзавотро дар таразу бармекашиданд, мо онҳоро тафтиш намекардем, балки ба онҳо боварӣ мекардем.

Ва мо ҳамаи инро даҳякии худ мешуморидем. Мо онро «башоратдиҳӣ» меномидем, агарчи ҳатто ин калимаро бо овози баланд гуфта наметавонистем. Ҳангоме ки мо ба хабаргирии хешу табор мерафтем, онҳо хурсанд мешуданд, ки мо бо худ дастовез меовардем. Мо сарватманд набудем, аммо ҳамеша кӯшиш мекардем чизе биёрем, хоҳ дору бошад, хоҳ хӯрокворӣ.

Ҳама шаклҳои бутпарастӣ барои мо бегона шуда буданд. Ҳангоме ки масеҳиён ба назди азоимхонон мерафтанд ва мурдаҳоро парастиданд, модари шавҳарам инро таҳсин намекард. Ў мегуфт, ки мо набояд ин корро кунем, ва мо дастурҳои ӯро пайравӣ мекардем.

Ҳангоме ки мо бори аввал ба бародарону хоҳарони худ башорат доданро сар кардем, онҳо фикр карданд, ки мо девона шудаем. Баъзеи онҳо дар охир имон оварданд, баъзеи дигар рад карда, мегуфтанд, ки ҳамаи ин дуруғ аст. Аммо ҳаёти худро бо ҳаёти мо муқоиса карда, онҳо оҳиста-оҳиста дарк карданд, ки суханони мо ҳақ мебошанд. Онҳо фаҳмиданд, ки сабаби ин қадар камбағал будани Кореяи Шимолӣ, новобаста ба он ки Ким Чен Ир барои пешрафти он чӣ қадар кӯшишҳо мекард, беимонӣ буд. То лаҳзае ки мо аз кишвар берун шудем, мо ба онҳо мегуфтем, ки Худо вучуд дорад, ва Ў аз Ким Чен Ир бузургтар аст; мегуфтем, ки одамро парастиданд даркор нест, балки дар лаҳзаҳои душвор бояд ба Худо таваккал кунем; бояд гуноҳ накунем, балки ба Ў барои хӯроку либос шукргузор бошем, дар ҳаққи ҳамсояҳо (ёрон) ғамхорӣ кунем ва ғайра. Мо наметавонистем Инчилро ба ҳамаи атрофиён мавъиза кунем, балки фақат ба хешовандони наздик башорат меоддем.

Онҳо бисёр вақт ҳамроҳи мо барои хӯрок дуо мегуфтанд ва ҳатто ба идораҳои дахлдор хабар надоданд. Ва мо роҳ наме-

додем, ки бе дуо таом хӯранд. Мо наметавонистем дар бораи имони худ ба бегонаҳо шаҳодат диҳем, аммо аҳли оилаҳои мо фаҳмиданд, ки парастии Ким Ир Сен ва Ким Чен Ир бутпарастӣ аст. Мо мефаҳмондем: «Дар ҳузури мо дар бораи ҳеч гуна худоёни дигар гап назанед. Мо танҳо ба як Худо итоат мекунем. Танҳо як Худо вучуд дорад — Худои қуддус. Ба дигарон гӯш додан даркор нест». Бо ин роҳ мо ба онҳо башорат меодем, агарчи худамон наметавонистем, ки чӣ тавр ин корро кардан даркор аст.

Дар охир аз боиси шавҳарам аҳли оилаи мо маҷбур шуданд, ки Кореяи Шимолиро тарк кунанд. Ў зери назорати шӯъбаи амнияти давлатӣ буд. Моро дастгир кардан осон буд, зеро мо ҳамеша зери назорати ҷиддӣ будем. Ҷинояткорони динӣ одатан дастгир шуда, ба лагерҳои концентратсионӣ фиристода мешуданд. Мо ҳамчунин барои фарзандонамон дар ташвиш будем. Азбаски дар хона ба онҳо дар бораи имони масеҳӣ таълим меодем, мо хавотир будем, ки берун аз хона онҳо коре мекунанд ё чизе мегӯянд, ки пайравони Масеҳ будани онҳоро нишон медиҳад, аммо дар асл онҳо ҷинояткор набуданд. Аз ҳамин сабаб ба хотири ояндаи фарзандонамон мо ба ҳар ҳол қарор додем, ки аз Кореяи Шимоли гурезем.

Дар бораи гурехтан фикр кардан осон набуд. Кореяи Шимоли сарзамини бародарону хоҳарони мо, модарон, падарон, бобоҳову бибиҳои мост. Аммо ҳангоме ки сухан дар бораи вафодорӣ ба оила ва ватан меравад, Худованд ба ман чизеро дод, ки волидони заминӣ ба ман дода наметавонистанд. Онҳо ба ман тамоми қувва ва меҳру муҳаббати аз дасташон меомадагиро медоданд ва барои фарзандонашон ҳеч гоҳ чизеро дарёғ наметоданд. Аммо акнун ман бо дили пур аз шукргузорӣ ба Худованд зиндагӣ мекардам, ки ҳамеша бо мост, ҳамеша моро мушоҳида менамояд ва ҳамеша моро роҳнамоӣ мекунад.

Ба кӯҳҳои дахштангез нигаристам, ки кам қасон чуръат менамуданд аз онҳо гузаранд, ҳол он ки ба қарибӣ ману фар-

зандонам бар он чойхо қадам хоҳем гузошт. Мо бо он роҳе мерафтем, ки шавҳарам чанд моҳ пеш бо он рафта буд, ҳангоме кишвареро, ки мо дар он зода шудаем, абадан тарк мекард. Ва дар он лаҳза ман ба порчае аз Навиштаи Муқаддас, ки онро чидду чаҳд дар дил нигоҳ медоштам, мурочиат кардам — ба як ояти китоби пайғамбар Ишаъё 41:10: «... Натарс, зеро ки Ман бо ту ҳастам; наларз, зеро ки Ман Худои ту ҳастам: Ман туро тақвият хоҳам намуд, ва туро ёварӣ хоҳам дод, ва туро бо ямини адолати Худ дастгирӣ хоҳам кард».

Ҳеч як волидайн дар рӯи замин чунин ваъдаи тасаввурнопазирро дода ё иҷро карда наметавонад.

БОБИ 5

Оила — ИМОНУИЛ

Хонум Бэ

Дар охири мохи ноябри соли 2009 ману духтарам ва писарам хонаамонро дар Кореяи Шимолӣ тарк кардем, то ки дигар ҳеч гоҳ ба он ҷо барнагардем. Мо рост ба кӯҳҳо, аниқтараш, аз болои кӯҳҳо равона шудем. Мо иҷозатномаҳои зарурии сафар надоштем, ки ба мо имкон медод аз шаҳрҳои Кореяи Шимолӣ ба таври ошкоро гузарем ё ба таври қонунӣ ба Хитой сафар кунем. Ҳар касе ки аз як нуқтаи кишвар ба нуқтаи дигари он сафар кардан мехоҳад, бояд ҳуҷҷати сафар — як навъ шиносномаи дохилӣ бо мӯҳри расмӣ дошта бошад. Барои ба даст овардани он якчанд моҳ, ва низ сад доллар барои як шахс ё бештар аз он лозим шуда метавонад. Қариб дилпуруна гуфтан мумкин аст, ки чунин ҳуҷҷат ба зану фарзандони шахсе ки чанде пеш аз кишвар гурехтааст, дода намешавад. Аз ҳамин сабаб барои мо танҳо як роҳ монда буд — ба воситаи кӯҳҳо, ва мо маҳз ба он тараф равона шудем.

Шавҳарам аз мо якчанд моҳ пештар рафт, то ки роҳи беҳтаринро ёбад ва моро ба гузаштани он тайёр кунад. Ҳангоми гурехтан дар чанд ҷойе ки мавҷҳои хуби телефонӣ ва муҳити беҳатар буд, ӯ то ҳадди имкон ба воситаи зангҳои кӯтоҳ бо телефони мобилиаш сафари моро роҳнамоӣ мекард. Албатта, танҳо бо тақия ба дастурҳое ки шитобкорона ба воситаи телефон фиристода шудаанд, аз кӯҳҳо, шаҳрҳои ношинос ва пунктҳои тафтиш гузаштан душвор буд. Аммо худӣ Худо роҳнамоӣ мо буд.

Рӯзона мо беист роҳ мерафтем ва ҳар рӯз ҳамин тавр буд. Боре дар яке аз шаҳрҳо, ки кормандони ҳифзи ҳуқуқ чандон саҳт тафтиш намекарданд, мо тавонистем бо ронандаи мошин маслиҳат кунем, ва ӯ моро ба масофаи чанд соат роҳ бурда расонд, ва ба мо лозим наомад, ки иҷозатномаи сафарро нишон диҳем. Дар як деҳа, ки дар доманаи қаторкӯҳҳо воқеъ аст, ба хонае омадем ва гуфтем, ки барои дидорбинии хушдоманам ба шаҳраки наздики сарҳад меравем ва иҷозатномаҳоямонро гум кардаем. Сокинон моро бо меҳрубонӣ ба вокзал роҳнамоӣ карданд. Чунон ки дар Кореяи Шимолӣ маъмул аст, ба мо лозим омад, ки даҳ рӯз қатораро интизор шавем, вале ҳатто бо он мо на он қадар дур рафта тавонистем.

Аммо инҳо истисноҳои гуворо буданд. Аксар вақт мо фақат пиёда мерафтем — ё дурусттараш, ба кӯҳҳо мебаромадем, зеро 70 фоизи Кореяи Шимолӣро кӯҳҳо фаро гирифтаанд, ки мисли посбонҳо истода, чанд минтақаеро, ки бе назорати сарҳадбонон, полис ва агентҳои амниятии Кореяи Шимолӣ мондаанд, муҳофизат мекунанд. Ба қафо нигариста, ман тасаввурнопазир меҳисобам, ки мо зинда мондем. Ман то ҳол ҳайронам, ки чӣ тавр мо ин корро карда тавонистем? Чангалзорҳои кӯҳсор, ки мо аз онҳо гузашта мерафтем, чунон зич буданд, ки аксар вақт ҳатто осмони болои сарамонро дида наметавонистем. Чанд бор мо оҳиста-оҳиста ва дарднок, дар барф то синаи худ фуру рафта, аз байни тӯдаҳои барфҳои сард ба пеш ҳаракат мекардем. Мо ғайр аз тай кардани ин роҳ илоҷи дигаре надоштем.

Азбаски шавҳарам бо мо набуд, ману фарзандонам ғайр аз Худо касе надоштем, ки хангоми мушкилӣ ба ӯ муроҷиат карда тавонем. Ва ман бовар дорам, ки Худо дар он рӯзҳои беохир бо ҳамон андоза воқеӣ бо ман роҳ мерафт, чунон ки фарзандонам дар паҳлӯи ман роҳ мерафтанд. Дар Китоби Муқаддас пайғамбар Ишаъё хитоб карда буд: «Имонуил» — Худо бо мост! Ва Худо бо мо буд, Ӯ дар паҳлӯи мо роҳ мерафт, бе он ки мо Ӯро

шиносем, чун он вақте ки Масех дар роҳ ба сӯи Эммоус бо шогирдонаш вохӯрд.

Танҳо маҳалле ки мо бояд ба он мерафтем, аз Эммаус хеле дуртар буд ва барои расидан ба он ҷо кӯшишҳои бештар лозим буданд. Ҳангоме ки офтоб ғуруб мекард, мо ба деҳаи наздиктарин мерафтем ва бо пули мувофиқ дар хонае ки ба назари мо бехатартарин метофт, шабро мегузaronдем. Ман аз соҳиби ҳар хона ёри пурсида, мегуфтам, ки хушдоманам дар сарҳад зиндагӣ мекунад ва дар роҳ ба сӯи хонааш мо роҳгум задаем — ин воқеан дуруст буд. Дар ҳар яке аз ин деҳаҳо Худо як шахс ё оилаеро барои мо таъмин мекард, ки дар ивази як доллар як шаб моро ба хонашон роҳ медоданд — мӯъҷизаи маъмулии меҳмоннавозӣ, ки ҳамарӯза рӯй меод, бо назардошти он, ки дар Кореяи Шимолӣ дар хона қабул намудани бегонаҳо то ҷӣ андоза хатарнок аст.

Ягон оила бо сарвати худ фаҳр карда наметавонист, ва як доллар арзиши як килограмм биринҷро дошт — хӯроки якрӯза барои як оила. Соҳибхонаҳо ба мо низ хӯрок медоданд, баъзан аз он чи хӯрда метавонистем, зиёдтар хӯрок медоданд. Агарчи мо, сокинони Кореяи Шимолӣ, ба марг аз гуруснагӣ хеле наздик шуда будем, бисёриҳо ҳанӯз ҳам ба он чизе ки аз одамигарӣ боқӣ мондааст, часпида, кӯшиш мекарданд ғамхорӣ кунанд, меҳмоннавозӣ кунанд ва урфу одатҳоеро, ки аз ҷавонӣ омӯхта буданд, риоя намоянд.

Хуб аст, ки ҳар як оила ин қадар меҳмоннавоз буд, зеро мо ҳақиқатан ба хӯрокворӣ эҳтиёҷ доштем! Он вақт духтарам ҳомиладор буд. Ва чунон ки аксар вақт бо гурезагон рӯй медахад, вай маҷбур шуд шавҳарашро тарк кунад, вагарна ба ӯ лозим меомад, ки тамоми оилаашро бо худ барад. Ман ҳамеша мушкилоти саломатӣ доштам. Ва писарон дар Кореяи Шимолӣ аз писарони дигар ҳеҷ фарқ надоранд — онҳо ҳамеша хӯрок хӯрдан мехоҳанд.

Ҳар саҳарӣ бо соҳибхонаҳое ки ба мо сарпаноҳ дода буданд, хайрухуш мекардем, ва пас аз он рӯзи нави хастакунанда ме-

омад. Мо масофаҳои дуру дарозро тай карда, аз байни кӯҳҳо роҳ паймуда, аз одамон пинҳон шуда, мегаштем. Рӯзи ҳаштум мо аз 13 пункти тафтиш гузаштем — баробари наздик шудан ба сарҳад шумораи онҳо зиёдтар ва ҳушёрӣ онҳо бештар мешуд. Мо бо худ фақат як миқдор либос ва маводи эҳтиёчи аввалия доштем, ва аз боиси ин хеле шубҳанок метофтем. Ҳангоме аз мо мепурсиданд, ки ба кучо меравем, мо мегуфтем, ки ба хабаргирии волидони шавҳарам, ки дар наздикии сарҳад зиндагӣ мекунад, меравем. Бо вучуди он, ки мо аз наздикии бисёр пунктҳои тафтиш гузаштем, моро ошкор накарданд ва ҳуччатҳоямонро талаб накарданд. Имонуйл!

Дар давоми рӯз ман бисёр вақт истода, роҳро мепурсидам, ва бо кадом як тарзе Худо ҳамеша чунин мекард, ки мо маҳз бо ҳамон одамене вомехӯрдем, ки ба он ҷо мерафтанд. Аммо мушкилии калонтарин он буд, ки ҳар қадар ба сарҳад наздиктар шавем, ҳамон қадар қувватамон камтар мешуд ва мо тезтар монда мешудем. Ҳар боре ки боз як пункти тафтиш намоён мешуд, мо бояд чунон рафтор мекардем, ки гӯё ба сафари гуворо барои хабаргирии хешу табор рафта истодаем — чун касоне ки агар лозим шавад, бо хурсандӣ иҷозатномаи ҳаракатро дар саросари кишвар нишон дода метавонанд; ва на чун оворагони бемадор, ки аз қадамзанӣ дар кӯҳҳои беохир аз болои барфи баланд тамоми баданашон дард мекунад. Километр пайи километр мо бештар монда шуда, аз органҳои ҳифзи ҳуқуқ пинҳон мешудем. Чашмони мо ба сӯи сарҳад нигаронида шуда буданд, дилҳоямон пур аз азми тарк кардани кишвар буд.

Ва ҳангоме мо фикр мекардем, ки ҳама чиз аз даст рафтааст, Худо ҳамеша касеро мефиристонд, то моро рӯҳбаланд кунад ва имкон диҳад, ки ғамхорӣ ӯро эҳсос кунем. Ба шарофати ғайби ӯ, мо ҳатто метавонистем дар ин сафари душвор дар бораи муҳаббати ӯ шаҳодат диҳем. Рӯзе дар хонаи зани миёнсале будем, ки аз боиси бемории меъда аз дарди саҳт азоб мекашид. Ман доруҳоеро доштам, ки барои бемориҳои барда-

воми ман буда, танҳо бо доруҳат таъйин шуда буданд, ва ман аз онҳо ба ӯ додам. Ҳолати зан фавран беҳтар шудан гирифт. Ман пешниҳод кардам, ки агар моро ҳамроҳӣ кунад ва ба мо ёрӣ расонад, тамоми доруҳои худ ва пулҳоямро, ки муодили тақрибан се доллар буд, ба ӯ медиҳам. Зан розӣ шуд ва ду рӯз бо мо буд. Сафар бо одамони бегона ва бе иҷозати мувофиқ дар Кореяи Шимолӣ, албатта, барои ӯ хеле хатарнок буд, аз ҳамин сабаб моро ҳамроҳӣ кардани ӯ як қурбонии бузург буд, хусусан бо назардошти аҳволи саломатии ӯ. Рақами телефони хоҳарамро ба ӯ додаму хоҳиш кардам, ки агар боз бемор шавад, занг занад. Шояд мо барои наҷоти чони худ дар гурез будем, аммо мо ханӯз масеҳӣ будем.

Хоби мо дар хонаи он зан ширину амиқ буд. Ба қафо нигоҳ карда мебинам, ки чӣ гуна дасти ноаёни Худо ҳар яки моро бо нармӣ ба оғӯш гирифта буд. Ӯ медонист, ки ин зан ба дору эҳтиёҷ дорад, аз ҳамин сабаб хост, ки мо омада маҳз дар хонаи ӯ чой гирем, зеро дигар ҷои шабгузаронӣ надоштем. Духтарам, ки он вақт ҳомиладор буд, ба истироҳату хоб эҳтиёҷ дошт, аз ҳамин сабаб Худованд ин мулоқотро фароҳам овард. Ва ман, шояд беш аз ҳар каси дигар ба истироҳат эҳтиёҷ доштам, то ки андешаҳоямро барои ҳалли мушкилоти дар пеш истода ба тартиб оварам: ҳар қадаре ки мо ба сарҳад наздиктар шавем, лаҳча ҳамон қадар дигар мешуд ва ёрӣ пурсидан мушкилтар ва хатарноктар мешуд. Дар ҳама ҷо хабаркашҳо ва кормандони хифзи ҳуқуқ камин гирифта буданд.

Дар он минтақа мошинҳои боркаш ба ҷои автобусҳо ҳамчун нақлиёти чамъиятӣ истифода мешуданд. Мутаасифона, бе иҷозати сафар ин зан наметавонист минбаъд моро ҳамроҳӣ кунад. Мо боз яккаву танҳо мондем, ки маҳалро намедонистем, ва бо мурури он ки аз хона дуртар мешудем, сухангӯиямон беш аз пеш моро ҳамчун мусофирон фош мекард.

Дар пункти якуми тафтиш посбон барои аз назар гузарондани мошини боркаши мо, наздик шуд. Мо нафаси худро нигоҳ

дошта, кӯшиш мекардем шиддату изтиробро нишон надихем. Пас аз нигоҳи шитобкорона ӯ дасташро чунбонд ва мошини боркаш ба ҳаракат даромад. Хангоме ки мо дар пункти дуҷуми тафтиш, ки дар он ҷо коркунони амнияти давлатӣ истода буданд, истодем, онҳо ҳама чизҳоро фароварда, бо диққат аз назар гузарондан гирифтанд. Дили мо аз даҳшат саҳт тапидан гирифт. Ҳаяҷонамро нигоҳ доштани ман душвор буд, ва шояд ин аз вачоҳатам аён буд, зеро ҳамсафари солхӯрдаамон пичиррос зада маро тасалли додани мешуд, ки агар касе бо худ мис надошта бошад, ҳамааш хуб мешавад. Мис дар Хитой, мисли волфрам, хеле қадр карда мешавад. Ин яке аз сабабҳои он аст, ки ҳукумати Кореяи Шимолӣ мошинҳои боркаш ва мусофиронро бо диққат месанҷад, то боварӣ ҳосил кунад, ки касе кӯшиш намекунад ин филизоти фоиданокро аз кишвар берун барад. Хушбахтона, ҳеҷ яке аз мусофирони мошини боркаш ин чизҳоро надоштанд, ва онҳо моро роҳ доданд, ки гузарем.

Ниҳоят мо ба деҳае расидем, ки дар наздикии сарҳад воқеъ буда, хушдоманам дар он ҷо зиндагӣ мекард. Маҳз ӯ маро назди Худованд овард ва хангоми ба хабаргирии мо омаданаш ҳамачиҳата ба ман ғамхорӣ мекард. Вай шабҳои дароз дар сари мизи ошхона ба мо бисёр чизҳоро таълим меод. Шояд шумо фикр кунед, ки ниҳоят он лаҳзаи сафари мо, ки дер боз интизор будем, фаро расид ва дарҳои хонаи ӯ васеъ кушода шуданд ва мо тавонистем аз шодии дидор, ашки шукрона ва дуои самимӣ — ё ақаллан аз бистари гарм, хӯроки шом дар сари дастархони оилавӣ лаззат барем. Агар шумо чунин фикр карда бошед, шояд фаромӯш кардаед, ки мо дар кадом кишвар будем ва чанде пеш чӣ рӯй дода буд: шавҳари ман аз Кореяи Шимолӣ гурехта буд ва душмани давлат ҳисобида мешуд. Акнун хонаи волидони ӯ 24 соат зери назорат буд. Замини гирду атрофи шаҳр ях баста буд. Ва ҳатто фазои худи хона сард буд. Ҳама хеле эҳтиёткор будем — мо, ки бо ҳам ин қадар ашк рехта, дарсҳои бисёр омӯхта будем ва якҷоя бо дуо машғул шуда будем, фақат сӯх-

бати дунявӣ карда метавонистем, зеро медонистем, ки касе бе шубҳа моро аз наздик мушоҳида карда, гапҳои моро гӯш мекунад, ки дар бораи чӣ гап мезанем.

Ғайр аз ин воҳӯрии мо аз як соат зиёд давом карда наметавонист. Ман аз боиси ҷудоии дар пеш буда ғамгин будам, зеро аз суҳбатҳо бо ӯ дар мавзӯҳои рӯҳонӣ лаззат бурда наметавонистам. Ман ғамгин будам, ки бояд бе суҳанони охирини хайрбодии ӯ дар ҳаёти мо, бе дуо ва рӯҳбаландкунӣ ба чунин як сафари хатарнок мерафтам. Аммо ман хуб мефаҳмидам, ки чаро мо наметавонем муддати зиёдтар дар он ҷо монда, дар мавзӯҳои ҷуқуртар суҳбат кунем. Дар он вақт барои ашқҳо ва эҳсосот вақт набуд, зеро ин боиси шубҳа гардида метавонист. Гоҳо танҳо ба чашмони одам нигоҳ кардан кифоя аст — ва ҳама чиз бе суҳан равшан мешавад.

Ҳамин тавр, бо кӯшиши пайдо кардани маконе ки дар он ҷо гарм шуда метавонем, ману бачаҳо ба вокзал омадем. Аммо ҳатто дар он ҷо зиёда аз як соат мондани мо боиси шубҳаҳо мешуд, ва моро тафтиш мекарданд. Аз ҳамин сабаб дигар ҷорое надоштам, ки фарзандонро дубора ба хунукии берун барам. Ва инро бо як нигоҳи бепарвоёна анҷом додан даркор буд, дар ҳоле ки дар сари мо ҳазорон фикрҳо давр мезаданд, ки шабро дар кучо гузаронем.

Бо вучуди ин, ба ман лозим набуд, ки хавотир шавам, зеро Худо бо мо буд ва бори дигар тайёр буд дар ҳаққи мо ғамхорӣ кунад. Мо бо зане воҳӯрдём, ки ба мо ҳамдардӣ зоҳир карда, маслиҳат дод ки дар кучо шабро гузарондан мумкин аст. Ин хонаи марде буд, ки дар девор расми бузурги Ким Ир Сен дошт. Албатта, зери назари Пешвои муаззам, ки ман муддати зиёд дар бораи ӯ ба шогирдонам таълим меодам, аз кишвар гурехтан каме ғайриоддӣ буд.

Маълум шуд, ки зани соҳиби хона ба Кореяи Ҷанубӣ гурехтааст. Ӯ гуфт, ки дар оиладорӣ ҳеҷ мушкилӣ надоштанд; занаш танҳо барои пул қор кардан рафт. Аз ҳамин сабаб мард

дубора оиладор нашуд, балки интизори бозгаштани занаш ва ё ақаллан хабаре аз ӯ буд. Азбаски ӯ танҳо зиндагӣ мекард ва ба пул эҳтиёҷ дошт, ба одамон роҳ меод, ки шабро дар хонаи ӯ гузаронанд. Ӯ ба мо хӯроки ночиз дод, зеро биринч надошт, ва ин маро чандон шод накард, зеро барои харидани хӯрок ба ӯ пули кофӣ дода будам. Ҳангоми хӯроки шом ӯ гуфт, ки мехоҳад дар Кореяи Шимоли монад ва зиндагии хубро давом диҳад.

Аммо андешаи ман дар бораи зиндагии хуб аз андешаи ӯ комилан фарқ мекард, ва албатта портретҳои иконамонанди Ким Ир Сенро, ки дар девор овезон буданд, дар бар намегирифт. Ҳарчанд он мард ба мо пешниҳод кард, ки дертар бимонем, мо медонистем, ки вақти он расидааст, ки роҳи худро давом диҳем, то диққатро ба худ ҷалб накунем.

Илова бар он, ки бо мушкилоти ногузири кам шудани имкониятҳои дар ягон хона шабхоро гузарондан рӯ ба рӯ шудем, мо як проблемаи дигар доштем: пул дар кеса торафт кам мешуд. Агарчи мо аллакай ба сарҳад расида будем, барои гузаштан аз дарё ва расидан ба Хитой тамоман пул надоштем. Мо пул надоштем, ки тамоми ин кишварро тай кунем, ва баъд аз сарҳади Хитой гузашта ба кишвари сеюм равем, ки дар он ҷо метавонистем бо сафорати Кореяи Ҷанубӣ дар алоқа шавем, ки тайёр бошад моро қабул кунад ва ба Кореяи Ҷанубӣ фиристад. (Сафорати Кореяи Ҷанубӣ дар Хитой аз тарси ихтилофот бо ҳукуматдорони ин кишвар соқинони Кореяи Шимолиро қабул намекунад.)

Вазъият аз он сабаб бадтар мешуд, ки нархи молҳо дар минтақаҳои наздисарҳади бениҳоят баланд буд. Биринч, ки барои он дар хона ду ҳазор вонӣ Кореяи Шимоли меодем, дар ин ҷо сесад ҳазор вон — зиёда аз сад доллари амрикоӣ арзиш дошт! Мо ҳар қадаре ки пул доштем, ба юани хитой иваз карда, дар қабати либоси писарам дӯхтем.

Ману духтарам маҷбур шудем, ки муолиҷаи пулакии беморонро сар кунем, ва барои як бемор андаке камтар аз як доллар

мегирифтем, ки на танҳо барои гузаштан аз сарҳад, балки ҳатто барои хӯрок ва чойи хоб барои як шаб кифоят намекард. Ман фаҳмидам, ки мо мачбур мешавем аз дарё гузарем, бе надоштани имконияти ба роҳбалад пул дода, ки ақаллан ягон хел ёрӣ расонда ва ҳимоя карда метавонад. Ин зоҳиран яке аз он гурехтанҳои ноумедона аз Кореяи Шимолӣ буд, ки аксар вақт бо боздошт ва қатли гурезагон анҷом меёфт.

Мо якчанд рӯз қад-қади соҳили дарё қадам зада, чои муносибро барои гузаштан чувстучӯ мекардем. Мушкилот дар он буд, ки беҳтарин чойҳо — чойҳои ки шумораи кормандони полис камтар буд — хатарноктарин буданд, зеро вазифаи посбонони сарҳадро монеаҳои табиӣ иҷро мекарданд, ки аксаран аз онҳо гузаштан ғайриимкон буд.

Мо ниҳоят чои аз дарё гузаштанро интиҳоб кардем, агарчи аз боиси ҳомиладории духтарам ин интиҳоб маро хеле ба ташвиш меовард. Барои гузаштан аз дарё аввал мо бояд аз саҳраи баландияш тахминан сеюним метр мефуромадем. Духтарам ташвиш кашидани маро дида, хоҳиш кард, ки ба Худо таваккал кунам. Ҳангоме ки мо дар наздикӣ ресмоне ёфтем, қабул кардани суҳанони духтарам барои ман осонтар шуд, ва ман медонистам, ки он аз ҷониби Худо ба мо фиристода шудааст. Писарам ба об част. Ман — аз пайи ӯ. Духтарам ҳеч дудилағӣ накарда, нотарсона аз нишебӣ поён фаромад, ва баробари расидан ба поён бо суръати баланд аз пайи мо шино кард.

Он вақт паҳноӣ дарё тақрибан 150 метр буд, ва мо дигар чорае надоштем, ки ба дарё часта, ҳар чи зудтар шино кунем, бо вучуди хунукии саҳт ва зараре ки он ба духтари ҳомиладорам расонда метавонист. Охири овозҳои ки ман дар Кореяи Шимолӣ шунидам, нидоҳои мардуми шаҳр буданд, ки фарёд мекарданд: «Онҳоро дастгир кунед! Онҳоро дастгир кунед!» Шояд Худо оби дарёро барои мо аз ҳам ҷудо накард, аммо ӯ касонеро, ки ба мо зарар расонданӣ мешуданд, нигоҳ медошт,

то он даме ки мо сихату саломат ба соҳили муқобил расидем. Ва ин кифоя буд. Ин хуручи ҳақиқӣ аз Миср буд.

Чӣ гуна мо он назари аввалинро ба замини берун аз Корея Шимоли фаромӯш карда метавонем?! Моро чароғҳои Иди Милоди Исо пешвоз гирифтанд. Милоди Исо — Ман қариб фаромӯш карда будам! Милоди Имонуил! Худо бо мост! Дар ҳақиқат Худо бо мост!

Аммо барои бозистодан, андеша кардан ва ҳатто ташаккур гуфтан тамоман вақт набуд, зеро сарҳадбонон дар ду тарафи дарё гаштугузор мекарданд. Бо вучуди ин, аз фарқи байни чароғҳои сершумори тарафи Хитой ва торикии шаби Корея Шимоли ҳайрон нашудан ғайриимкон буд. Дар он тарафи дарё одамоне намедонистанд, ки ин Иди Милоди Исо аст, ва дар бораи Худо, ки Имонуили мост, тамоман ҳеҷ чиз намедонистанд!

Ба Хитой расида, мо нафаси сабук кашидем, ва бо шахсе робита кардем, ки шавҳарам тамосҳояшро ба ман дода буд. Ў моро ба хона овард, ва соҳибхона ба мо либоси тоза пешниҳод кард ва фармуд, ки ҳар он чи дар кисаҳоямон дорем, барорем. Сабаб дар он буд, ки агар мо ҳатто як қоғози ночиз бо калимаҳои кореягӣ дошта бошем, дарҳол ҳамчун гурезаҳое ки ғайриқонунӣ аз сарҳад гузашта, ба воситаи Хитой ба кишвари сеюм гурехтани ҳастанд, фош мешудем. Аз ҳамин сабаб ба мо либосҳои нав низ лозим буданд — то ки бештар ба кореягҳои хитой ва камтар ба гурезаҳои Корея Шимоли монанд бошем. Дар мавриди мо бошад, ҳеҷ шарҳ талаб карда намешуд. Мо хурсанд будем, ки дар як хонаи гарм дар Хитой бо либоси тозаву хушк ҳастем. Дар дасти мо шаст сент монда буд, ки онро ба соҳиби хона ва ба марде додем, ки шавҳарам моро бо вай робита кунанд. Аммо онҳо аз пуле ки мо дар қабати либоси писарамон дӯхта будем, хабар надоштанд.

Пеш аз он ки ба шаҳр равона шавем, моро бояд аз роҳбаландон, ки ба мо ва дигар гурезаҳои Корея Шимоли дар гузаштан аз Хитой ёрӣ мерасонданд, бо диққат тафтиш мекарданд. Онҳо

бояд боварӣ ҳосил мекарданд, ки дар вақти сафар мо боиси шубҳаҳо намешавем ва диққати полисро ба худ ҷалб намекунем.

Аммо мо нақшаи дигар доштем: мошини кироияи полис! Шавҳарам маслиҳат кард, ки баъди панҷ рӯз омада моро мебарад. Ў медонист, ки мошинҳои оддиро дар ҳар қадам боздошт ва ҷустуҷӯ мекарданд, зеро онҳо барои интиқоли гурезаҳои Кореяи Шимолӣ истифода мешуданд. Дар бораи мошини полис чӣ гуфтан мумкин аст? Ҳеч кас гумон намекунад, ки он метавонад ба ғайр аз бозгардондани гурезаҳои асиршуда ба сарҳади Кореяи Шимолӣ ба ягон мақсади дигар истифода шавад. Ба шарофати хиради Худо нақшаи мо ба таври идеалӣ амалӣ шуд.

Ҳатто соҳиби хона, ки худаш имондор набуд, моро бовар кунонд, ки Худо ба мо ёрӣ мерасонад. Ҳангоме ки ниҳоят мошини полис ба назди мо омад, соҳибон ба мо маслиҳат доданд, ки ҳангоми ба пункти тафтиш наздик шудан худро хобида вонамуд кунем. Дар роҳ сарам саҳт чарх зад, ва қариб аз ҳуш мерафтам, аз ҳамин сабаб умуман лозим наомад, ки вонамуд кунам. Ба гузаштани мо иҷозат дода шуд.

Дар аввалин шаҳре ки мо ба он ворид шудем, дар хонаи як зани солхӯрда мондем. Ҳангоме ки мо дар он хона ҷой гирифтём, ман дигар худро нигоҳ дошта натавонистам ва хоҳишро баён намудам. Аз он вақте ки хушдоманам ба ман дар бораи гурӯҳҳои калони масеҳиён нақл карда буд, ки дар рӯзи равшан, — дар биноҳое ки махсус барои ин мақсад муқаррар шудаанд, — барои дуо, ибодат ва сурудҳои ҷамъ мешаванд, дар дилам ин хоҳиш фурузон буд. Ман пурсидам: «Оё ман метавонам ба калисо равам?»

Дар шимолу шарқи Хитой якҷанд калисоҳои хеле калони корейгӣ-хитой ҳастанд, ки ҳазорон нафарро дар бар мегирад. Чунин ҷойҳоро гурезаҳои Кореяи Шимолӣ хуб медонанд ва ба онҳо мегӯянд, ки агар ба бинои салибдор раванд, ба онҳо ёрӣ мерасонанд. Чунон ки соҳибхона ба ман фаҳмонд, проблема дар он аст, ки бисёре аз гурезаҳои Кореяи Шимолӣ дар ҳуди

калисо дастгир карда мешаванд, зеро идораҳои дахлдор медонанд, ки сокинони Кореяи Шимолӣ барои ёрӣ маҳз ба он ҷой муроҷиат мекунанд.

Аммо барои ман иштирок арзиши баландро дошт, гарчанде хатарнок бошад ҳам. Ман муддати дароз интизор будам, ки бо оилаи Худо дар хонаи Худо бошам! Тасаввур кардани ман душвор буд, ки «калисо» ҷи гуна аст, аммо чунон маълум шуд, ман бештар аз он чи фикр мекардам, медонистам. Ман дар назар дарам, он чи дар калисо рӯй меод, айнан ба он чи дар Кореяи Шимолӣ ҳангоми ба шаҳр омадани Ким Ир Сен ё Ким Чен Ир рӯй меод, монанд буд. Ҳама ҷамъ шуда, ситоиш ва дуо мегуфтанд. Аммо дар Кореяи Шимолӣ «худо» одамест, ки дар назди ҷамъомад меистад (ё дар портрете тасвир ёфтааст, ки ҳар ҳафта иштироккунандагони маҷлисҳои ҳатмии худтанқидкунӣ ба ӯ муроҷиат мекунанд).

Аммо дар калисо дар пеш касе набуд. Ва бар хилофи он чи ҳангоми иштирок дар маҷлисҳои худтанқидкунӣ ҳис мекардам, дар ин ҷо оромӣ, шодӣ, роҳат ва қуддусияти Худоро ҳис кардам. Мавъизаи он беғох «Дар охири замонҳо дард хоҳад омад» ном дошт, ки ба ман робитаи бевосита дошт, зеро мо дар ҷараёни гурехтан будем. Калисо хеле калон буд, шумораи зиёди одамон дар он ҷамъ омада буданд. Ҷароғҳо дар ҳама ҷо нурпошӣ мекарданд. Ҳозирон суруд мехонданд. Сурудҳои ситоиш хеле баланд хонда мешуданд ва рӯҳафзо садо медоданд! Ман дар эҳтироси муқаддас буда, мушоҳида мекардам, ки дигарон ҷи кор мекунанд. Ба ман чунин метофт, ки ба биҳишт расидам.

Зане ки мо бо ӯ дар хонааш будем, узви ин калисо буд. Кореягиҳои Хитой набояд ба сокинони Кореяи Шимолӣ ёрӣ расонанд — ин ҷинояти хеле вазнин аст. Ҳукумати Хитой ба кореягиҳои Хитой, ки дар бораи гурезаҳои Кореяи Шимолӣ хабар медиҳанд ва барои дастгир кардани онҳо ёрӣ мерасонанд, мукофот пешниҳод мекунад. Дар ҳама ҷо варақаҳо овехта шуда буданд, ки конунро дар бораи гурезаҳо шарҳ медоданд. Бо вучу-

ди он, ин зан ба мо имкон дод, ки аз як шаб зиёдтар дар хонаи ӯ монем. Миёнарав (роҳбалади кироя, ки ба гурезаҳои Кореяи Шимолӣ ёрӣ мерасонад, ки аз Хитой гузашта ба кишвари сеюм раванд) кори худро танҳо ҳамон вақт сар мекунад, ки ақаллан даҳ гуреза аз Кореяи Шимолӣ ба сафар тайёр бошанд. Аммо мо ҳамагӣ се нафар будем — духтару писарам ва ман — ва ҳамин тавр дар давоми нуздаҳ рӯз. Зани масеҳӣ на танҳо аз ҳузури тӯлонии мо дар хонааш шикоят накард, балки ӯ ва аҳли оилааш то дергоҳ нахобида, ба мо филмҳои масеҳӣ намоиш медоданд. Як рӯз ӯ ҳатто ману духтарамро ба калисо бурд, то мӯйҳоямонро ороиш диҳем. Ҳоло, ки ин хотираҳоро бо шумо баён мекунам, мехоҳам ўро дубора бинам. Ман ҳатто бештар аз он, ки дар бораи падару модарам фикр мекунам, дар бораи ӯ фикр мекунам.

Сипас, дар рӯзи нуздаҳуми дар хонаи ин зан буданам, бо дастури шавҳарам, ману фарзандонам ба қаиқ савор шуда, ба шаҳри дигари Хитой, ки дар он ҷо миқдори кофии гурезаҳои Кореяи Шимолӣ ҷамъ омада буданд, рафтем, ва акнун мо метавонистем роҳбаладро киро кунем, то аз Хитой гузашта ба кишвари сеюм равем. Ҳангоме ки мо омадем, гурӯҳ аллақай ба роҳ мерафт. Зане аз Кореяи Шимолӣ ба мо дар тарҷума ёрӣ расонд. Ба мо хабар доданд, ки моро кофтуков мекунанд. Ҳангоме ки онҳо ба ман фармуданд, ки тамоми пулро аз ҳамёнам бигирам, ман ин корро кардам. Азбаски маблағ кам буд, ба ман гуфтанд, ки пулро дар ҷояш гузорам.

Пас аз ин кофтукови ҳамаҷонибаи бадани мо гузаронида шуд. Миёнаравон ба мо даст расонда, мегуфтанд, ки кофтуков мекунанд, вале мо хомӯш мондему шикоят накардем. Моро огоҳ карда буданд, ки занон бояд ҳамеша бо ҳам бимонанд, зеро роҳбаладон (ки аҳён-аҳён масеҳӣ ҳастанд, ё аз ин ҳам бадтар, танҳо ба ном масеҳӣ ҳастанд) бо рафтори номуносиби худ нисбат ба занони гуреза маъруф буданд. Ин, албатта, маро барои духтарам ба ташвиш меовард. Бо вучуди ин, онҳо ягона

одамоне буданд, ки мо метавонистем ба онҳо боварӣ дошта бошем, аз ҳамин сабаб мо фақат метавонистем якчоя буда, ду ғуём, то ки моро аз сарҳад бехатар гузаронанд.

Ман ба онҳо ҳама чизҳои худро, ки дар як чомадон ҷойгир шуда буд, додам ва танҳо либоси тагро нигоҳ доштам. Аммо онҳо доруҳои хонагӣ ёфтанд, ки духтарам тайёр карда буд. Худо ба ӯ атои шифодиҳӣ додааст. Вақте ки шавҳараш бо тичорати байналмилалӣ машғул буд, ба занаш ингредиентҳои табиӣ меовард, ва занаш аз онҳо доруворӣ тайёр мекард. Тафтишкунандагон ҳама чизро гирифтанд: шохи гови ваҳшӣ, экстрактҳои афюн, сӯзан ва дигар асбобҳои акупунктура. Барои мардуми Ғарб ҳамаи ин ба тибби алтернативӣ дахл дорад, аммо дар Корея Шимолӣ ҳаёти инсон метавонад ба чунин доруҳо ва асбобҳо вобаста бошад. Як рӯз дар вақти сафари мо, пеш аз он ки ин доруҳо аз мо гиранд, мо бо оилае дӯстӣ пайдо кардем, ки писаре дошт. Духтарам барои ӯ дору тайёр кард, чунки пойҳои писарак дардманд буданд. Аммо шаман ба онҳо гуфт, ки агар писар шифо ёбад, падараш мемирад. Аз ҳамин сабаб модар қарор дод, ки ба ӯ дору надихад, ва писарак мурд.

Аммо ҳатто ин ингредиентҳо бе китоби тиббӣ аҳамияти зиёд надоштанд — барои тартиб додани он се сол сарф шуд, то даме ки мо анъанаҳои аз дигарон ба мо додашударо тадқиқ мекардем. Аммо ин китобро низ аз мо гирифтанд. Ҳангоме ки мо ба Кореяи Ҷанубӣ расидем, ягона чизе ки аз ҳаёти пештараам бо ман боқӣ монда буд, соате буд, ки шавҳарам ба ман тӯҳфа карда буд ва чанд либос аз хона. Ва агарчи ин либос он қадар зебо набуд, аммо ба ҳар ҳол аз он бӯи зодгоҳи ман мерасид.

Мутаассифона, пеш аз он ки мо раҳсипор шавем, сафари мо дар Хитой қариб бо он меанҷомид, ки моро ба Кореяи Шимолӣ баргардонанд. Ҳангоме ки мо ба қатора нишастем, духтаре ки бо мо сафар мекард, гиря карда бо лаҳҷаи Кореяи Шимолӣ дод задан гирифт, ки ба ӯ нон лозим аст. Забон далели раднашавандаи аслу насаби мо, нишонаи муртадии мо буд. Чашмони

хамаи бисту ҳафт нафар дар вагонҳои қатора якбора ба духтарак дӯхта шуд. Писарам аз ман хоҳиш кард, ки дар ҳаққи ӯ дуо кунам. Ман хоҳиши ӯро ба ҷо овардам, ва духтарак хобаш бурд. Дохили қатора боз ором шуд. Аммо вақте ки вай аз хоб бедор шуд, боз гирия кард, айнан дар он вақте ки чиптахоро тафтиш мекарданд. Зан духтаракро дар пасаш пинҳон карда, ба кондуктори қатора бо забони чинӣ гуфт, ки духтар ҳанӯз хуб гап намезанад. Вай ба ӯ чанд пул дод, то ин мушкилиро ҷуброн кунад, ва хушбахтона, хатар аз байн рафт.

Дар қатора мо рафҳои болоиро ишғол кардем. Пас аз ду рӯз ниҳоят ба мо хӯрок доданд. Шояд миёнарав ба ҳоли мо раҳм кард ё шояд фаҳмид, ки ин аз давом додани ришвадихӣ ба кондукторҳои қатора (агар мо шикоят кардан гирем) арзонтар хоҳад буд. Ман бошам, ҳатто вақте ки хӯрок оварданд, хӯрок хӯрда натавонистам, зеро дар роҳ саҳт дилбеҳузур шудам, чунон ки ҳамеша бо ман рӯй медиҳад. Аз ҳамин сабаб маро аз қатора ба мошини боркаш бо мардон гузаронданд. Ҳангоме ки ман ба ҳавои соф баромадам, худро хеле беҳтар ҳис кардам. Пас аз ҳамаи вазниниҳои пиёда тай кардани тамоми Кореяи Шимоли, бо мошини боркаш тай кардани масофаи зиёд дар Хитой озмоиши тоқатпазир буд, ҳатто бо назардошти дилбеҳузурӣ, ки маро азоб меод.

Ниҳоят мо ба дарёи Меконг расидем, ки дар он ҷо сарҳади байни Хитой ва Лаос аст. Дар соҳили дарё мо часади одамеро ошкор кардем — далели бесухани он, ки хатар аз байн нарафтааст. Онҳое ки ин манзараро دیدанд, аз тарсу харос фаро гирифта шуданд, аммо, аз тарафи дигар, он чи мо دیدем, ҳамаамонро муттаҳид кард. Мо якдилона ҳамчун як даста амал кардан гирифтём, ва ба ҳамдигар бо диққат ёрӣ меодем, зеро ҳозиракак шоҳиди оқибатҳои якка сафар кардан будем. Ин манзара дар ёди ҳар яки мо муддати дароз нақш бастан.

Ҳангоме ки қайқҳо ба назди мо расиданд, оиларо аз ҳам ҷудо кардан лозим омад, зеро гурӯҳи мо охириин шуда омада

буд. Ману писарамро ба як қайқ шинонданд, ва духтарамро ба киштии дигар. Мо бо ҷӯшу хурӯш дуо мегуфтем, ки Худо ўро ҳифз кунад ва ба мо ёрӣ расонад, ки ба воситаи дарё ба Таиланд бехатар сафар кунем, ки дар он ҷо бо сафорати Кореяи Ҷанубӣ дар алоқа шуда тавонем.

Пас аз шаш соати сафар дар дарё мо таваккуф кардем, то ки истироҳат кунем, хӯрок хӯрем ва аз қайқҳои хитой ба қайқҳои лаосӣ гузарем. Дар охир гурӯҳи мо ба макони таъйиноти худ, ба бандаре дар Таиланд расид. Маро ҳамчун роҳбари бисту ҳафт гуреза интиҳоб намуда, вазифадор карданд назорат намоям, ки мо ҳамеша бо ҳам бошем. Азбаски намедонистем, ки сафоратро дар кучо пайдо кунем, мо қарор додем, ки ба полис таслим шавем. Дар Хитой моро боз ба Кореяи Шимолӣ мефиристонданд, аммо дар ин ҷо дар Таиланд мо медонистем, ки аввал дар ҳабсхона хоҳем буд, ва баъд ба Кореяи Ҷанубӣ фиристода мешавем.

Дар зиндон мо бо аввалин кореягиҳои ҷанубӣ, шахсони расмӣ, ки ба боздиди мо омада буданд, вохӯрдём. Он вақт ман як брошка дар шакли салиб доштам, ки ҳангоми дар Кореяи Шимолӣ буданам пинҳон медоштам, ва шод будам, ки акнун метавонам онро ошкоро ба бар кунам. Тарҷумон аз Кореяи Ҷанубӣ, ки масеҳӣ буд, онро дида, бо шодӣ салом дод. Аксари гурезаҳои Кореяи Шимолӣ пас аз тарк кардани Кореяи Шимолӣ бо Масеҳ шинос мешаванд. Аммо брошкаи ман нишон медод, ки ман ҳатто пеш аз гурехтан масеҳӣ будам. Мо баъдтар фаҳмидем, ки чунин ҳолатҳо то ҷӣ андоза каманд. Бисёре аз гурезаҳои Кореяи Ҷанубӣ баъдтар ба мо хоҳанд гуфт, ки мо ягона шахсони ба онҳо маълум аз Кореяи Шимолӣ будем, ки ҳангоми зиндагӣ дар Кореяи Шимолӣ пайрави масеҳият буданд, на ин ки дар Хитой оид ба Худо маълумот пайдо кардаанд. Охир, аксарияти масеҳиёни амалкунанда дар Кореяи Шимолӣ ба мисли шавҳари ман ба лагерҳо ё ҳабсхонаҳо партофта мешаванд. Ин боз як ёдрас кардани он буд, ки танҳо Худо, ки

шояд барои гурехтани мо мақсаде дошт, сафари моро муваффақ гардонда метавонист.

Мо он шабро дар ҳабсхонаи Тайланд гузаронидем, ки барои гурезаҳои Кореяи Шимолӣ воқеаи маъмулӣ аст. Ҳукумати Кореяи ҷанубӣ бояд ҷосусони ҳукумати Кореяи Шимолиро ёфта барканор кунад, ва низ корягиҳои Хитойро, ки худро ҳамчун сокинони Кореяи Шимолӣ муаррифӣ карда, ба Кореяи Ҷанубӣ кӯчиданӣ мешаванд, ошкор кунад. Аз ҳамин сабаб раванди тафтишот хеле пуршиддат ва, чунон ки баъдтар фаҳмидам, хеле қимат аст. Ман гумон мекардам, ки мо танҳо як шабро дар зиндон мегузаронем. Аммо ҳангоме ки мо ба додгоҳ рафтем, як полиси тайландӣ ба ман наздик шуда, хуччаташро нишон дод ва гуфт: «Шумо ба Таиланд ғайриқонунӣ омадаед. Ҷарима пардохт кунед». Ҳамин тавр, мо ҳар яке саддолларӣ тайёр кардем. Мутаассифона, мо фаҳмида наметавонистем, ки ин «ҷарима»-ро чӣ гуна, кай ва ба кӣ пардохт кунем, аз ҳамин сабаб мо панҷ рӯзи дигар дар ҳабс мондем, ки барои ҳар як нафар дар як рӯз ду доллари дигар арзиш дошт. Вале мо шикоят накардем. Зиндон кӯрпаву фарши хуб дошт ва мо ҳаммомро истифода бурда метавонистем. Дар мавриди таом бошад, он ба мо на он қадар маъқул шуд, ва мо то шом интизор шудем, ки он вақт метавонистем ба таоми овардашуда ҳамираи қаламфур андозем, то ки ба иззати нафси касе нарасида, бӯи хӯрокро бартараф кунем. Писарам ҳатто вазн гирифт, зеро мо дар зиндон хеле хуб хӯрок мехӯрдём. Агар лозим шавад, сокинони Кореяи Шимолӣ бо майли том розӣ мешуданд, ки дар чунин шароит абадан зиндагӣ кунанд.

Аммо акнун ҳам на ҳамаи душвориҳо рафъ шуда буданд. Моро ба дигар боздоштгоҳ бурданд, ки бештар ба ҳабсхонаи ҳақиқӣ монанд буд. Эҳтимол, бисёре аз шахрвандони Кореяи Шимолӣ ҳангоми дар ин ҳабсхона буданашон аз боиси набудани пул ва ёрӣ аз гуруснагӣ мурда буданд. Гурезагони ғамхор, ки пеш аз мо дар ин ҳабсхона буданд, дар девор маълумоти

муфиди дар девор навишташударо дар бораи чӣ гуна зинда мондан боқӣ гузошта буданд — ба кӣ ва чӣ қадар пул додан, ба кучо рафтан ва ба кучо нарафтан даркор аст. Аммо бештар аз ҳама, мо аз паёме ки писарам ошкор кард, шод шудем. Онро шавҳарам дар девор навишта буд, то ба онҳое ки баъд аз ӯ ба ин чо меоянд, ёрӣ расонад, ҳатто ба мо низ. Дар он гуфта мешуд: «Барои ба зиндони дигар расидан пул лозим аст. Нархи сафар бо автобус 650 вон аст. Агар пардохт карда натавонӣ, аз гуруснагӣ мемири».

Азбаски мо пул доштем, бояд танҳо як рӯзро дар ин чо мегузаронидем, пеш аз он ки моро ба Бангкок фиристанд. Агар ҳамаи ин чун як силсилаи рӯйдодҳо ва амалҳои ғайринақшавӣ ба назар расад, ин аз он сабаб мебошад, ки барои ҳар як гурезаи Кореяи Шимолӣ чунин буд ва ҳоло ҳам чунин аст. Як дақиқа мо дар ошхонае дар Бангкок хӯроки хуб мехӯрдём, ва дақиқаи дигар моро ба «лагер»-и гурезаҳои Кореяи Шимолӣ бурданд, ки шароити зиндагӣ дар он дахшатовар буд. Баъд моро ба боздоштгоҳе фиригоданд, ки дар он афроди кишварҳои мухталиф нигоҳ дошта мешуданд — гадоён ва пиронсолон, ки чизе надоштанд, ва дар ҷустуҷӯи зиндагии беҳтар оҳиста-оҳиста ба воситаи дарёи Меконг ба сӯи Бангкок ҳаракат мекарданд. Он чо аз одамон пур буд, ва мо намедонистем, ки чӣ қадар дар он чо хоҳем буд. Чанд соат? Чанд рӯз?

Ҳангоме ки шумо гуреза мешавед, ҳеҷ кас вазифадор нест, ки ба шумо чизеро хабар диҳад ё чизеро фаҳмонад. Шумо танҳо ба он чое ки маҷбур мекунанд, меравед, дар он чое ки ба шумо фармуда мешавад, меистед, ба кофтукови тақрорӣ аҳамият намедихед ва дуо мегӯед, ки Имонуил бо шумо бошад ва оилаатонро дар бехатарӣ нигоҳ дорад. Ва ҳангоми дуо гуфтан аслан ба як по меистед, зеро ҳучра хеле танг аст, то ки ба ҳар ду по истода тавонед. Ман дар охир тоб наовардам ва ду доллар пардохт кардам, то ба майдони маҳсусе дастрасӣ пайдо кунам, ки дар он чо мо нишаста метавонистем.

Тақрибан баъди се соат як нафар аз сафорати Кореяи Чанубӣ омада, моро ба чое бурд, ки дар он танҳо гурезаҳои Кореяи Шимолӣ буданд. Моро қатор-қатор шинонданд. Намояндаи расмии Кореяи Чанубӣ худписандона рафтор мекард. Ў ба ман маслиҳат дод, ки дар бораи худам нависам, ва ман навиштам. Азбаски духтари ман ҳомиладор буд, ман ба ӯ ёрӣ расондам, ки бароҳат ҷой гирад, то истироҳат кунад, аммо ман маҷбур будам, ки бо дигарон каме дағалона бошам, то фазои бештар пайдо кунем. Охир, модар дар ҳабсхона ҳам модар мемонад.

Ман хурсанд шудам, ки дар он ҷо масеҳиёни дигар низ ҳастанд. Онҳо дар ҳучраи ҳабсхона ибодат мекарданд, ва мо ба онҳо ҳамроҳ шудем. Ба назар чунин менамуд, ки онҳо фаҳмиданд, ки ман имондори нав нестам, балки масеҳие ҳастам, ки каме таҷриба дорам, аз ҳамин сабаб аз ман хоҳиш карданд, ки парастииро сарварӣ кунам. Ман рад кардам ва танҳо иштирок намудам. Рӯз то рӯз вақт як хел мегузашт. Барои ин кӣ метавонад беш аз мо миннатдор бошад? Ва кист, ки сараш беш аз мо пур аз андешаҳо бошад? Мо дар бораи онҳое ки дар Кореяи Шимолӣ мондаанд, дар бораи онҳое ки дар роҳ вохӯрдём ва дар бораи онҳое ки дар ҷои нав вохӯрем, фикр мекардем.

Баъди бист рӯз моро ба ҳавопаймо савор карданд. Ин на он қадар зуд буд: дар Таиланд гурезаҳои Кореяи Шимолӣ зуд мефаҳманд, ки муҳим аст, ки ин ҷойро дар байни аввалинҳо тарк кунанд. Шояд ба мо чунин имкониятро барои он дода бошанд, ки духтарам ҳомиладор буд. Рӯзе хангоми дар ин ҷо буданамон касе ба шиками як зани ҳомиладори дигар тела дод, ва дар натиҷа он зан кӯдакашро аз даст дод. Эҳтимол, касе, ки тела дод, ҳамчунин мехост аввал Таиландро тарк кунад.

Моро огоҳ карданд, ки маълумоти бардурӯғ надихем ва телефонҳои мобилиро бо худ нагирем. Мо мувофиқи ин гуфтаҳо амал карда, дар ҳавопаймо ҷой гирифтем. Гарданамонро дароз карда, мо ба тирезаҳо нигариста парвозро тамошо мекардем, ки пас аз чунин як сафари тоқатфарсои чандинҳазоркилометра

мебоист моро ба дунёи нав мебурд, ки аз хонаву ватани ҳамагӣ чанд моҳ пеш тарк кардаамон на он қадар дуртар ҷойгир буд.

Ҳангоми ворид шудан ба Кореяи Ҷанубӣ ман худро гичшуда эҳсос кардам, агарчи тамоман на он гуна, ки ҳангоми бори аввал ба Хитой омаданам аз сар гузаронида будам. Забони ин ҷо хеле фарқ дорад. Фарқи байни лаҳҷаҳои Кореяи Шимолӣ ва Кореяи Ҷанубӣ тақрибан 40 фоиз аст, аммо забони сокинони Кореяи ҷанубӣ ба ҳар ҳол нисбат ба хитой фаҳмотар аст. Аммо хӯроки корейгӣ хӯроки корейгӣ аст, хоҳ дар шимол бошад, хоҳ дар ҷануб. Калонтарин фарқ байни Кореяи Шимолӣ ва Ҷанубӣ миқдори мошинҳо ва тозагии шаҳрҳост. Шунида будам, ки зиндагӣ дар Кореяи Ҷанубӣ назар ба мо хеле беҳтар аст, ва ҳоло ман худам ба ин боварӣ ҳосил карда метавонам. Бори аввал ман ин ҷараёни мошинҳоро дида, фикр кардам, ки шояд ҳозир ягон конфронси калон баргузор мешавад, ки одамони зиёд ба он меоянд. Ман ба зудӣ фаҳмидам, ки шаҳрвандони Кореяи Ҷанубӣ ба ҳама ҷо ва дар вақти дилхоҳ рафта метавонанд. Ин тамоман баръакси он аст, ки мо маҷбур будем аз кӯҳҳо гузарем, зеро аз идораҳои дахлдор иҷозати расмӣ сафар дар Кореяи Шимолӣ надоштем.

Ҳангоме ки мо ба фурудгоҳ расидем, мо аз Кореяи Ҷанубӣ таассуроти хеле хуб пайдо кардем, зеро ба мо лозим набуд, ки ягон ҳуҷҷат ё иҷозатнома нишон диҳем. Дар ҳоле ки онҳое ки аз Хитой ба ин ҷо мекуҷанд, бояд шаҳодатномаи шахсӣ гиранд, мо аллақай шаҳрванди ин кишвар будем: ҳамаи сокинони Кореяи Шимолӣ тибқи таъриф шаҳрвандони Кореяи Ҷанубӣ мебошанд, зеро ҷанги Корея ҳеҷ гоҳ расман хотима наёфтааст. Аз ҳамин сабаб аз мо ҳеҷ гуна иҷозатнома, ҳуҷҷат ва чизи дигар талаб карда намешуд. Мо ҳама як оила ҳастем — ҳам сокинони Кореяи Шимолӣ, ҳам сокинони Кореяи Ҷанубӣ. Ин маро шод кард. Ҳоло ҳам ман барои ин муносибат миннатдорӣ беандоза ҳис мекунам. Он лаҳза дар гумрук ман чун он вақте ки бори аввал дар Хитой ҷароғҳои Иди Милоди Исоро дидам, миннатдорӣ амиқ эҳсос кардам.

Бисёр чизҳои хайратовар ё ачиб ҳастанд, ки чӣ гуна гурезагонии Кореяи Шимолиро бо ҳаёт дар Кореяи Ҷанубӣ шинос мекунанд. Масалан, мардон ва занон дар хучраҳои гуногун нигоҳ дошта мешаванд. Ҳатто муошират кардани шавҳарон бо завҷаҳо ва падару модар бо фарзандон мумкин нест. Тадбирҳои эҳтиётӣ бо афзудани миқдори ҷосусоне ки худро гуреза вонамуд мекунанд, вобаста аст, ки ҳукумати Кореяи Шимолӣ барои ворид шудан ба ҷамъияти Кореяи Ҷанубӣ мефиристад. Чун дар Кореяи Шимолӣ, вақте се нафар ҷамъ мешаванд, ба эҳтимоли зиёд яке аз онҳо ҷосус аст. Аз ин ҷиҳат зиндагии гурезаҳои Кореяи Шимолӣ, ки ба Кореяи Ҷанубӣ меоянд, чандон фарқ намекунад — ҷосусҳо дар ҳама ҷо ҳастанд. Ҳамин тариқ, ҳама гуна санҷишҳо ва тафтишот дар тӯли чанд моҳ як ҷузъи речаи рӯзмарраи ҳаёти гурезагон буданд. Моро аввал се моҳ дар яке аз муассисаҳои давлатии Кореяи ҷанубӣ ва баъдан се моҳи дигар дар дигараш муоина карданд, таҳқиқ карданд ва дар бораи зиндагӣ дар Кореяи Ҷанубӣ дастурҳо доданд. Ба духтарам аз сабаби ҳомиладор буданаш иҷозат доданд, ки барвақттар равад.

Дар мавриди ман, дар ҳанавон, муассисаи мутобикшавӣ барои гурезаҳои Кореяи Шимолӣ, парастиишҳои калисой баргузор мешуданд. Ба ман лозим омад, ки бисёр чизҳоро ёд гирам ва роҳи дуру дарозро тай кунам, то аз он ҷи аз сар гузаронда будам, ба худ оям. Баъзе сокинони Кореяи Шимолӣ ҳастанд, ки пеш аз сафар ба Кореяи Ҷанубӣ чандин сол ғайриқонунӣ дар Хитой зиндагӣ мекунанд. Онҳо аксар вақт чанд маротиба зан мегиранд, соҳиби фарзандон мешаванд, гоҳо корҳои мекунанд, ки баъд пинҳон карданӣ мешаванд, ва аз ҳамин сабаб диққати муфаттишони давлатиро ба худ ҷалб мекунанд. Дар муқоиса бо онҳо, саргузашти мо хеле мухтасар ва на он қадар ҷолиби диққат буд. Кормандони Кореяи Ҷанубӣ дар марказ бо мо муносибати хуб карданд, зеро мо танҳо чанд ҳафта дар Хитой будем. Бо вучуди ин, ман наметавонистам бо писар ва шавҳарам вохӯрам, зеро онҳо дар муассисаи мардона аз ҳамин гуна

тафтиш мегузаштанд. Аз ҳамин сабаб ба худ савол меодам, ки пас аз чанд моҳи ҷудой шавҳарамро дубора дидан чӣ гуна мешавад? Маълум шуд, ки қариб ҳамон гуна буд, ки чандин солҳо пештар ҳангоми вохӯрии аввалинамон дар донишкадаи Кореяи Шимолӣ буд.

Ман ба ёд овардам, ки чӣ тавр мо аз назди ҳамдигар гузашта, ба якдигар миқдори ками суханонро гуфтем. Акнун, дар охири моҳи февралаи соли 2010, ман бо шавҳарам он вақт дучор шудам, ки мо ҳама дар як саёҳат будем ва дар тарабхонаи Кореяи Ҷанубӣ хӯрок мехӯрдём. Он вақт ба мо ҳатто иҷозат надоданд, ки ба якдигар салом гӯем, аммо мо тавонистем ба якдигар бо ҷунбондани сар салом гӯем. Ва ин вохӯрӣ нисбат ба вохӯрии аввал андаке ошиқонатар буд: ҳангоме ки ман боло мебаромадам, ӯ бо дастонаш ишораи дил кард, ки маро дӯст меорад. Ва ман дар ҷавоб ҳамин корро кардам.

Тадриҷан муҳлати мавҷудияти мо дар муассисаи мутобиқшавӣ ба охир расид, ва моро яке пайи дигар озод карданд. Ҳангоме ки шавҳарам баромад, духтарам бо тифли навзод дар паси китфонаш интизор буд. Ҳангоме ки падар ва духтар вохӯрданд, онҳо ядигарро ба оғӯш нақашиданд (чунон ки дар сериалҳо нишон медиҳанд), балки китфони якдигарро сила карда, якҷоя бо автобус савор шуда ба хона рафтанд. Чунин сила карданҳо ва сафарҳои якҷоя бо автобусҳо гоҳо аз оғӯшгириҳои дар экран намоиш додашаванда беҳтар ва амиқтаранд.

Пас аз он ки мо ҳанавон, идораи мутобиқшавиро тарк кардем, ману писарам ба дидорбинии духтарам рафтем. Роҳ бароям пуразоб буд, зеро ман боз дилбеҳузур шудам. Аммо ҳангоме ки расидем, ман ин манзараро то ҳол дар ёд дорам: шавҳар, духтар ва набераам аз тиреза ба мо менигаристанд. *Наслҳои имон...*

Шавҳарам беандоза хушҳол шуда, давидаи поён фаромад, то ки моро шодбош гӯяд. Шояд шумо пурсидан хоҳед, ки дар ин лаҳза ӯ ба ман чӣ гуна суханони гарму ошиқона гуфт, аммо ба ҷои ин ӯ ба мо тарзи истифодаи лифтро фаҳмонд. Охир, мо

ханӯз сафари худро ба охир нарасонда будем — ҳамаи мо дар долон истода, бо эҳсосот фаро гирифта шуда будем — ва ӯ мехост дар ҳар марҳалаи навбатии роҳ дар ҳаққи мо ғамхорӣ кунад, чунон ки аз худи аввал буд, ҳатто дар меҳмонхонаи духтарамон.

Ман бо суханон баён карда наметавонам, ки он лаҳза то чӣ андоза хурсанд будам. Агарчи ҳангоми дар муассисаи мутобикшавӣ буданам духтар ва набераам ба хабаргирии ман меоманданд, ҳангоме ки онҳоро бори дигар дидам, ашкхоро боздошта натавонистам. Ҳангоми вохӯрӣ бо наздикон, ки онро дер боз интизор будед, вақте ки бо эҳсосоти шодӣ ва хушбахтӣ фаро гирифта мешавед, гирия кардан пурра муқаррарӣ аст.

Сила кардани китфони якдигарро давом дода, мо тамоми шаб суҳбат кардем, зеро аз он вақте ки охири бор бо ҳам будем, аллакай як сол гузашта буд. Писарамон акнун як сол калонтар, қоматбаландтар ва фарбеҳтар аст! — ва духтарамон фарзанд таваллуд кардааст. Мо дар бораи он ки шавҳарам чӣ гуна ба Кореяи Ҷанубӣ омада расид, ва дар бораи ҳамаи он чи ӯ барои ба ин ҷо баҳри мо роҳ кушодан карда буд, фаҳмидем. Бо шунидани ҳамаи ин ман худдорӣ карда натавониста, гирия кардам. Мо то соати панҷи саҳар суҳбатро давом додем, аммо ҳатто саҳарӣ ҳам хобамон намеомад. Мо яхдонро аз гӯшт, моҳӣ ва мева пур кардем. Шавҳари ман хеле хурсанд буд! Вай пай дар пай такрор мекард: «Телевизор хуб кор мекунад, об доимо ҳаст! Ҳар гоҳе ки хоҳед, шуштушӯй карда метавонед!»

Ман метавонистам дар бораи замони дар Кореяи Ҷанубӣ буданамон як китоб нависам — дар бораи ҳамаи ошкоркуниҳо, вохӯриҳо ва лаҳзаҳои ачибе ки мо дар калисо, дар мағозаҳои хӯроқворӣ ва дар суҳбат бо одамони саросари кишвар ва ҳатто дар саросари ҷаҳон дар бораи ҳаёти мо дар Кореяи Шимолӣ доштем. Аммо ин на он китобест, ки Худованд навиштани онро ба мо фармудааст.

Китобе ки Худованд навиштани онро аз мо мехоҳад, аз он сар шуда буд, ки бобоям дар Хитой тақрибан як аср пеш да-

стонашро дароз карда, дари калисоро дар пеши истилогарони японӣ банд кард. Ва акнун вақти он расидааст, ки ин китобро ҳамон гуна ба охир расонем, ки сар карда будем, зеро он дар бораи наслҳои имони оилаи Бэ ҳикоят мекунад, ва шаҳодате ки ба мо дода шудааст, то қабул кунем ва ба шумо расонем, ҳикояти Имонуил, Худои хуручи мост. Ва хуручи шумо низ.

Рӯзи 9-уми январи соли 2011, соати 1-и шаб волидони шавҳарамро мебоист бо мошин гирифта, аз сарҳад ба Хитой мегузаронданд ва баъд ба Кореяи Ҷанубӣ мебуданд. Ҷангоме ки онҳо ба ҳаштодсолағи расидаанд, мо мехостем, ки сафар барояшон то қадри имкон бароҳат бошад.

Соати 5-и саҳарӣ мо ҳанӯз аз роҳбалад, ки бояд онҳоро дар тарафи Хитой пешвоз мегирифт, хабаре ба даст наоварда будем. Мо ба ӯ занг задем. «Хабар нест», — гуфт ӯ. — «Онҳо ҳанӯз наомадаанд».

Маълум шуд, ки онҳо ҳеҷ гоҳ намеоянд. Пас аз чанд рӯз шавҳарам ба дӯстони хушдоманам занг зад. «Падару модаратон дастгир шуданд. Агар ба ман занг занӣ, ман ҳам ҳабс мешавам. Дигар занг назан», — пичирроси ҳаросон аз канори дигари хати телефон садо дод.

Моҳи июли соли 2011 мо фаҳмидем, ки волидони шавҳарам ба лагери концентратсионӣ фиристода шудаанд. Башоратдихӣ дар Кореяи Шимолӣ дер ё зуд ба он чо мебарад.

Ва ҳар қадаре ки ман бо ҷаҳони берун аз Кореяи Шимолӣ шинос шавам, ҳамон қадар бештар мефаҳмам, ки дар ҳар ҷо ки зиндагӣ кунед, далерона ва фидоқорона барои Инҷил зиндагӣ кардан ба шумо душворӣ меоварад. Павлуси расул ба Тимотиус дар 2 Тимотиус 3:12 менависад: «Ва ҳамаи онҳое ки мехоҳанд бо худотарсӣ дар Масех зиндагӣ кунанд, ба таъқибот дучор мешаванд».

Лагерҳои концентратсионӣ дар Кореяи Шимолӣ ҷойҳои торик ва даҳшатоваранд. Аз лагери концентратсионӣ қариб ҳеҷ кас гурехта наметавонад, ва албатта, касе озод намешавад.

Ба ҳар як маҳбус як ҳиссаи ночизи шавла дода мешавад, ки бодикқат ҳисоб карда шудааст, то ӯ зинда нигоҳ дошта шавад, то даме ки ҷои ӯ барои каси дигар даркор шавад.

Падару модари шавҳарамро ба чунин ҷо бадарға кардаанд. Ҳозир онҳо рӯзҳои худро дар он ҷо мегузaronанд. Дар ҳаштод-солағӣ онҳо мурватҳои беном ва бечехра дар бузургтарин системаи лагерҳои консентратсионӣ мебошанд, ки дар таърихи инсоният дида нашудааст. Як рӯзро дар он ҷо гузарондан даҳшати комил аст.

Шояд шумо ғамгин ё ноумед шудаед, ки китобе ки Худо навиштани онро ба мо фармудааст, ҳозир ба охир мерасад. Агар ин тавр бошад, биёед бо шумо чизеро гӯям, ки умедворам, шуморо рӯҳбаланд карда метавонад: *шояд, китоб бо ҳамин ба охир мерасад, аммо ҳикояи наслҳо то бозгаштани Имонуил давом хоҳад кард.*

Ҳангоме ки шавҳарам ҳанӯз кӯдак буд, модараш аз падар пурсид: «Падарҷон, оё дар ҳақиқат овози Худоро шунидаӣ?» Ҳангоме ки падараш ҷавоби тасдиқӣ дод, вай аз ӯ хоҳиш кард, ки дар ин бора ба ӯ бештар нақл кунад. Падараш ба ӯ гуфт, ки садои Худо маҳсусан дар вақтҳои ки ӯ рӯза мегирифт, дуо мегуфт ё дар хоб буд, хеле равшантар садо меод. Модарам гуфт, ки меҳодад монанди ӯ ин овозро шунавад. Ӯ аз он ғамгин буд, ки Худоро шунида наметавонад, ва ӯ барои ҳамон имони амик, ки падараш дошт, дуо мегуфт.

Ҳангоме ки шавҳари ман писарак буд, оилаи ӯро ба деҳоти бесамар бадарға карданд, зеро модараш ба як шиноси эҳтиёҷманд, ки давлат ӯро ҷинояткор меҳисобид, ёри расондааст. Ва ҳангоме ки шавҳараш ба ӯ ёдрас кард, ки маҳз меҳрубонии ӯ оиларо ба ин ҷой овардааст, модарам ҷавоб дод: «Мо бояд ҳар лаҳза бо имон роҳ равем ва ҳеҷ гоҳ нагузорем, ки он суст шавад».

Ҳангоме ки вазъият боз ҳам бадтар шуд, модарам ба аҳли оилааш гуфт: «Ман аз чӣ тарсам? Худо дар паҳлӯи мо аст ва

ҳатто дар душвортарин рӯзҳо барои мо роҳ мекушояд, Ё ҳамаи мушкилоти моро ҳал мекунад. Чаро дар бораи душворихо аз ҳад зиёд фикр кунем?»

Ҳозир дар кадом як лагери концентратсионӣ дар Кореяи Шимолӣ яке аз маҳбусон бори аввал дар бораи киштии Нӯх, Садӯм ва Амӯро ва чӣ гуна инсонро офаридани Худо мешунавад. Ва ҳамаи ин аз он сабаб аст, ки Худо одамонро чунон дӯст медорад, ки як зани хурдҷуссаи қоматхамидаи ҳаштодсолаи камхунро фиристод, то хушхабарро ба онҳо расонад.

«Нур дар ториқӣ медурахшад, ва ториқӣ онро дарнаёфт»
(*Инҷили Юҳанно 1:5*).

Наслҳои имондорон мавҷудияти худро давом медиханд, онҳо ҳамеша дар рӯи замин зиндагӣ хоҳанд кард. Беҳтарин хизмати хушдоманам, ва имони амиқи ӯ, хизмати ман — ва аз шумо низ — ҳанӯз дар пеш мебошад.

Охирсухани Эрик Фолӣ

Андаке бештар аз сад сол пеш Пхенян, пойтахти ҳозираи Кореяи Шимоли, макони эҳёи он қадар бузург буд, ки шаҳр ҳамчун «Иерусалими Шарқ» маъруф шуд¹⁹. Бедоршавӣ дар моҳи январӣ соли 1907 ҳангоми вохӯрии дуогӯй дар Калисои якуми Пхенян, ки дар он вақт бузургтарин ҷамоат дар Корея буд, рӯй дод. Вилиям Блэр, миссионер ки дар он вохӯрии дуогӯй иштирок дошт, онро «Пантикостии кореягӣ» номид ва онро чунин тавсиф кард: «Дуо барои ман чун фуру рехтани обҳои зиёд, уқёнусе ки ба тахти Худо бармехӯрад, садо дод»²⁰.

Ин ҳикояти бедоршавии бузурги Пхенян дар соли 1907 дар тамоми ҷаҳон маълум аст. Аммо як ҳикояи на он қадар маълум аст, ки дар рӯзи дуоими бедоршавӣ рӯй дод. Ҳангоме ки ҳама дар калисо аз фуру рехта шудани мӯъҷизаҳои Рӯҳ хурсандӣ мекарданд, Худо аломати пурқувватеро дар бораи он чи дар оянда бояд рӯй диҳад, фиристод.

Аз шубон Чу, яке аз сарварони масеҳии Корея, ки коллечи пресвитерианӣ ва семинарияи илоҳиётшиносиро хатм карда буд, ва баъдтар шубони калисои якуми Пхенян шуд, хоҳиш карда шуд, ки дар рӯзи дуоими бедоршавӣ мавъиза кунад. Вай ба маънои асли «худро баст ва натавонист озод шавад», ва баъд хитоб кард: «Инак он чи бедоршавӣ мекунад: гуноҳҳои шуморо бармеканад ва шуморо озод мекунад»²¹.

---

¹⁹ George Thomas, "The Pyongyang Revival 100 Years Later," CBN.com, June 29, 2007, <http://www.cbn.com/CBNnews/188123.aspx>.

²⁰ C. Hope Flinchbaugh, "A Century After North Korean Revival, Dreams of an Encore," Christianity Today, January 31, 2007, <http://www.christianitytoday.com/ct/2007/januaryweb-only/105-32.0.html>.

²¹ Flinchbaugh, "A Century After North Korean Revival."

Бедоршавӣ омад, ва мардум хурсанд буданд. Онҳо фарёд мезаданд: «Ин озодии ҳақиқӣ аст!» Аммо Худо ба воситаи шубон Чу ба калисо фаҳмиши нави озодиро додан мехост: на он озодие ки ҷаҳон меदिҳад, балки озодӣ дар Масех, ки дар назари ҷаҳон ба ғуломӣ монанд аст. Дар давоми мавъиза шубон Чу бандҳояшро барнаканд, балки хангоми дар банд будан самимона эълон кардани Каломро давом дод — чунон ки калисои Кореяи Шимолӣ дар тӯли зиёда аз сад соли мавҷудияти худ мекард.

Дар давоми бист соли аввали ҳукмронии худ Ким Ир Сен ба таври мунтазам нобуд кардани масеҳиёро роҳбарӣ мекард. Вай дар ин кор чунон муваффақ буд, ки то имрӯз таърихшиносон далели кам доранд, ки дар Кореяи Шимолӣ аз охири солҳои 1960 то аввали солҳои 1990 масеҳиён умуман вучуд доштанд. Ҳикояи оилаи Бэ тасдиқи таърихӣ он чизест, ки мо дар китоби 3 Подшоҳон 19:18 мехонем: «Худо ҳамеша боқимондаи одамонро, ки пеши худоёни дурӯғин зону ҳам накардаанд, ва ҳар даҳонро, ки онҳоро набӯсидааст, нигоҳ медорад».

Кореяи Шимолӣ шояд аввалин кишваре дар рӯи замин аст, ки калисои он аз чунин шумораи зиёди шаҳидон иборат аст. Сад ҳазор имондороне ки ҳоло дар Кореяи Шимолӣ ҳастанд, бо хуни бисёр шохидони вафодор парвариш ёфтаанд, чун бисёре аз дигар сокинони Кореяи Шимолӣ, ки ба Масех имон овардаанд ва барои эътирофи имони худ ба Ё кушта шудаанд.

Тақрибан сӣ ҳазор масеҳиёни ҳозираи Кореяи Шимолӣ, аз ҷумла модар ва падари ҷаноби Бэ, дар ҳабс дар лагерҳои концентратсионӣ бо имони худ зиндагӣ мекунанд. Шояд аввалин фикре ки дар шуури мо пайдо мешавад, ин аст, ки мо бояд барои озод кардани онҳо ҳама корро анҷом диҳем. Аммо фикри дуюми мо бояд ба ёд овардани он бошад, ки Худо озодӣ гуфта, чизи дигарро дар назар дорад, на он чизеро, ки мо дар назар дорем. Мувофиқи ҳисобҳои гуногун, дар ин лагерҳо аз 150 то 200 ҳазор нафар сокинони Кореяи Шимолӣ зиндонӣ

хастанд²². Аксарияти онҳо рӯзҳои умри худро дар он ҷо ба охир мерасонанд. Чаро Худо, ки Худои муҳаббати бепоён аст, коре намекунад, ки шахсан бо ин одамон вохӯрад ва онҳоро тасалли диҳад ва бовар кунонад, ки онҳо фаромӯш нашудаанд? Ё шояд ба ҳар ҳол ӯ онҳоро, ки махсус парвариш карда ва барои чунин мақсад тайёр карда буд, онҳоро, ки ҳар рӯз дар биёбони бесамар ва дар ғурбат ҳамроҳи онҳо буд, ва онҳоро дӯстони худ меномид, истифода мебарад?

Нома ба Ибриён 13:3 моро даъват менамояд: «Бандиёро ба ёд оваред, гӯе шумо низ бо онҳо бандӣ бошед». Агар ба ин ҷои Навишта эҳтиёткорона ва таваҷҷуҳи даркорӣ муносибат накунем, онро нодуруст ҳамчун даъват ба раҳмдилӣ нисбат ба масеҳиён, чун волидони ҷаноби Бай шарҳ додан мумкин аст. Аммо агар бодикқат бошем, ин оятро даъвати тақлид ба онҳо меҳисобем. Ин маънои онро надорад, ки мо бояд дари лагери концентрациониро кӯфта, талаб кунем, ки моро дар он ҷо бандӣ кунанд. Баръакс, ин маънои онро дорад, ки ҳангоме мо ба ҳабсхона меафтем, ба ҷои он ки фикрхоямонро ба гурехтан равона намоем, мо бояд кӯшиш кунем, ки дар ҷои будамон нур афканем. Ё чунон ки модари ҷаноби Бэ боре гуфта буд: «Ман аз чӣ тарсам? Худо дар паҳлуи мо аст ва ҳатто дар душвортарин рӯзҳо барои мо роҳ мекушояд, ӯ ҳамаи мушкилоти моро ҳал мекунад. Чаро дар бораи душвориҳо аз ҳад зиёд фикр кунем?»

Ҳамин паёмро Исо ба Петруси хавворӣ дода буд, ҳангоме ки онҳо якҷоя дар соҳили баҳр қадам мезаданд. Исо дар Юҳанно 21:18 гуфтааст: «Ҳангоме ки ҷавон будӣ, миёнатро худат мебасти, ва ба ҳар ҷое ки мехостӣ, мерафтӣ; лекин ҳангоме ки пир шавӣ, дастхоятро дароз мекунӣ, ва дигаре туро баста, ба он ҷое ки намехоӣ, мебарад». Ва мо одилона илова карда метавонем, ки ҳатто агар ба чунин вазъият дучор шавед, нур афканед!

²² Blaine Harden, *Escape from Camp 14: One Man's Remarkable Odyssey from North Koreato Freedom in the West* (New York: Viking, 2012), 4.

Худованд дуои модари чаноби Бэро дар хусуси ҳамон гуна имони амик, ки падараш дошт, ба ҷо овард. Роҳҳои равшану бароҳат, ки ба он ҷо мебурда бошанд, кам мебошанд. Бигзор Худои Қодири Мутлақ, Худои аҳли оилаи Бэ, онҳоро ба хизмати доимии вафодорона дар давоми умри тамоми наслҳои хонаводашон баракат диҳад, то даме ки $\bar{U}$ биёяд. Ва бигзор мо ба ҳаёти онҳо тақлид кунем, чунон ки онҳо ба $\bar{U}$ тақлид мекарданд, ҳатто дар ториктарин ҷои ториктарин кишвари рӯи замин.

Мундариҷа

Дар бораи «Садои риёзаткашон»	3
Пешгуфтор.	5
Боби 1: Бобо — мутаасиби масеҳӣ	16
Боби 2: Писар — картошкадузд	33
Боби 3: Модар — атоқунандаи нони ҳаёт	66
Боби 4: Завча — десантчӣ	78
Боби 5: Оила — Имонуил	105
Охирсухани Эрик Фолӣ	131

НАСЛҲОИ ИМОН

Соли 1907 эҳёи Пхенян зиёдшавии бузурги масехиятро ба Кореяи Шимолӣ овард. Миссионер Вилиам Блэр эълон кард, ки «укёнусҳои бузурги дуо бар тахти Худо мезананд». Пас аз 50 сол, ин укёнусҳо дар зерӣ таъкиботи шадидаи Кореяи Шимолӣ бухор шуданд, аммо чанд ҷӯйҳои ночиз дар он ҷо қорӣ шуданд. Ин достони он аст, ки чӣ тавр як оилаи Кореяи Шимолӣ Инчилро аз насл ба насл тавассути лагерҳои меҳнатӣ, маҳбасҳо, бозпурсӣ ва аз хама бузургтарин мушкилот — ҳаёти харрӯза дар Кореяи Шимолӣ қабул ва интиқол меод.

«Ҳисоботи қолиб дар бораи кӯшиши ҳамачонибаи Кореяи Шимолӣ барои ҷудо кардани мардуми худ аз Инчил. Худо ба таври мӯъҷизанок наслҳои оилаи Бейро истифода бурдааст, то ки дар Кореяи Шимолӣ шамъро фурузон нигоҳ дорад».

*Чим Дау, Президент,
Овози риёзатқашон — ИМА»*

«Сафари нодири наслҳои имон — бояд аз тарафи до-нишҷӯёни ҷиддии таърихи масеҳӣ ва калисои дар таъки-ботбуда хонда шавад!»

*Гари Лейн, мухбири
калони байналмилалии CBN News*

«Дар ҳар як мактаби якшанбе, гурӯҳи ҷавонон, гурӯҳи дуо-гӯӣ ва кумитаи миссияҳо бояд хонда шавад».

*Хюн С. Сонг, Шӯрои директори
гурӯҳҳои Кореяи Шимолӣ дар ИМА*